

PROEKO Ryszard Samoć

62-800 Kalisz, ul. Biernackiego 8

tel. 62 757 39 87

E-mail : ryszard@samoc.net, biuro@proekors.pl

www.proeko-rs.pl

Instrukcja obsługi programu "Opłaty i Wykazy" dla Windows – moduł Emisja

Maj 2025

1. Wstęp

Moduł **Emisja** służy do obliczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery z procesów technologicznych, energetycznego spalania paliw oraz opłat za emisję z tych procesów, a także opłat ryczałtowych za: spalanie energetyczne w "małych" kotłach, spalanie paliw w silnikach samochodowych, przeładunek paliw i hodowlę drobiu.

Na podstawie powyższych danych można uzyskać wykazy do Urzędu Marszałkowskiego oraz przygotować dane do Krajowej Bazy o Emisjach Ciepłarnianych i Innych Substancji.

Poniższa instrukcja zawiera skrócony opis programu. Ponadto w każdym oknie dialogowym programu znajduje się przycisk „Pomoc” otwierający okno pomocy.

Multimedialna instrukcja programu „Opłaty i wykazy” znajduje się na stronie internetowej: http://video.proeko-rs.pl/ow_instrukcja.htm

W ciągu roku użytkownicy mogą pobierać nową wersję programu klikając na ikonę „Aktualizuj” w Menu „Informacje”.

Moduł korzysta z bazy danych obsługiwanej przez serwer Firebird 2.1.

Zastosowanie serwera Firebird umożliwia pracę wielostanowiskową w systemie klient/serwer. Baza danych może znajdować się na jednym z komputerów lub na serwerze zakładowym

Wprowadzanie danych odbywa się w formularzach zawierających tabele z danymi dla całego roku.

Można zaznaczać i kopiować bloki komórek w tabeli i przenosić poprzez schowek Windows do/z innych aplikacji np. do Excela.

Wprowadzanie danych w formularzach jest możliwe po naciśnięciu przycisku "Edytuj". Dane są zapisywane po kliknięciu przycisku "Zatwierdź"

Wszystkie wydruki można zapisać w formacie RTF i włączyć do edytora tekstów. Można też kliknąć na ikonę Worda w oknie podglądu wydruku i wtedy program otworzy plik RTF w domyślnym edytorze tekstów (zwykle Wordzie).

Charakterystyka programu

Moduł służy do obliczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz naliczania opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska.

W przypadku procesów technologicznych dane wprowadza się dla poszczególnych źródeł emisji zwanych dalej obiektami (źródłami emisji, instalacjami).

Można wprowadzać powiązania pomiędzy obiektami (źródłami emisji, instalacjami), emitorami i wydziałami co umożliwia sumowanie emisji i obliczanie opłat dla emitora, wydziału i podmiotu.

Obiektem jest źródło emisji lub grupa źródeł rozliczana w jeden sposób np. "Kocioł nr 1" lub cała kotłownia, "Lakiernia", "I linia produkcji kwasu siarkowego".

Liczba obiektów w programie nie jest ograniczona. Każdy obiekt powinien mieć wpisaną nazwę źródła emisji i nazwę procesu technologicznego.

Obiekty mogą być powiązane z listą instalacji wpisywaną w programie.

Lista instalacji zawiera dane niezbędne do wpisania do raportu KOBiZE.

Program umożliwia uzyskanie sumy emisji i opłat dla całego podmiotu.

Program gromadzi dane o zanieczyszczeniach korzystając z kodów zgodnych z systemem EKOP.

Program zawiera listę ponad 500 substancji powiązanych ze stawkami opłat za emisję oraz numerami substancji cieplarnianych z rozporządzenia MS z 28 grudnia 2010 r.

Użytkownik może dowolnie rozszerzać listę zanieczyszczeń, lecz najpierw powinien sprawdzić czy wpisywanych substancji nie ma już na liście.

W celu ułatwienia poruszania się po tak długiej liście substancje można wyszukiwać na podstawie fragmentu nazwy lub symbolu CAS.

Wyszukiwanie odbywa się po kliknięciu na liście substancji prawego przycisku myszy lub naciśnięciu Ctrl+F lub naciśnięciu przycisku szukaj pod listą.

Naciśnięcie klawisza F3 powoduje wyszukiwanie następnego zanieczyszczenia zawierającego dany fragment nazwy.

Program zawiera stawki opłat za zanieczyszczenia oraz stawki ryczałtowe obowiązujące w przypadku opłat za emisję od 1998 r do roku, w którym został sprzedany program.

Stawki na następne lata są dostarczane w ramach umowy na konserwację oprogramowania.

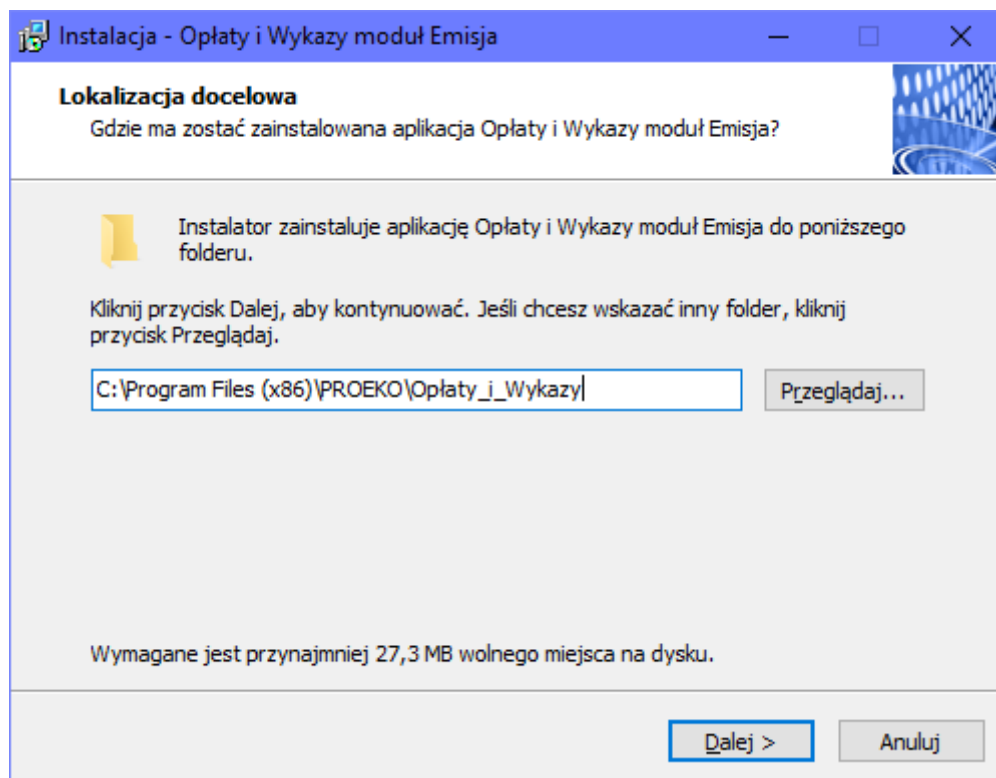
2. Instalacja programu

Program jest dostarczany na pendrivie. Należy uruchomić z pendrive'u plik setup.exe .

Poszczególne etapy instalacji

W pierwszym oknie należy zezwolić na wprowadzenie zmian klikając przycisk „Tak”.

Po ukazaniu się tego okna należy wybrać katalog docelowy instalacji:

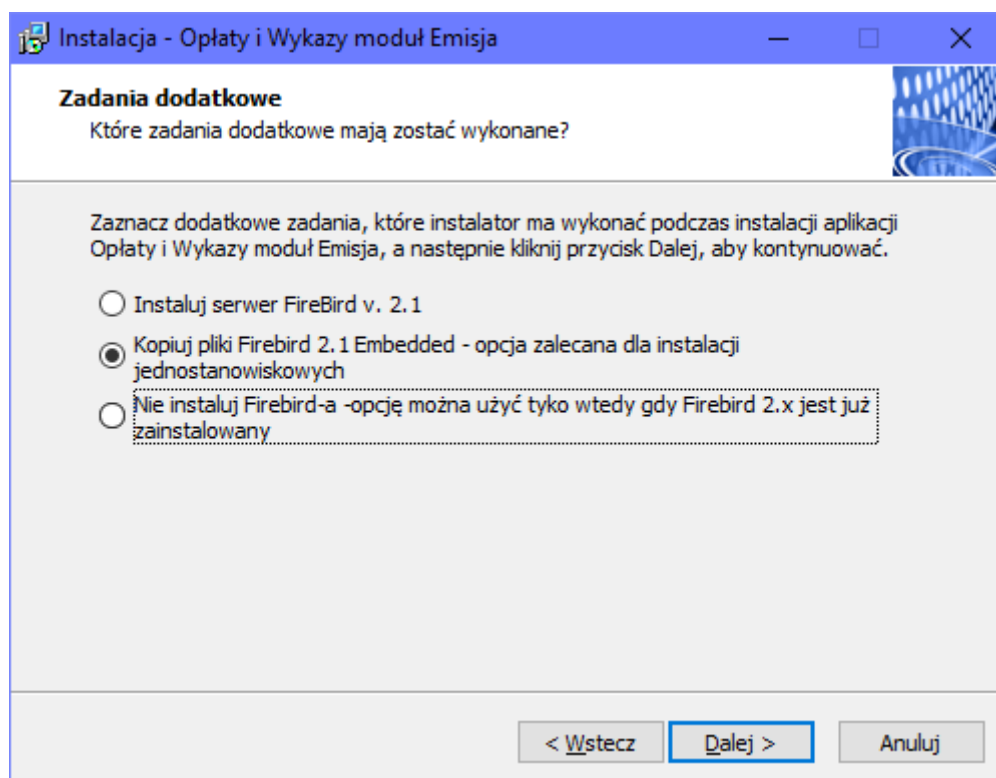
W oknie jest proponowany katalog instalacji:

C:\Program Files (x86)\Opłaty_i_Wykazy.

Użytkownik może go pozostawić lub zmienić na inny np. *C:\ Opłaty_i_Wykazy.*

Po dwukrotnym wyborze folderu należy kliknąć przycisk "Dalej".

Po ukazaniu się okna „Zadania dodatkowe” należy wybrać opcję instalacji FireBirda.

Dostępne są trzy opcje instalacji serwera Firebird:

- **Instaluj serwer FireBird v. 2.1** – zostanie uruchomiona instalacja Firebird 2.1 – zaleca się nie zmienianie żadnych opcji podczas instalacji.
- **Kopiuj pliki Firebird 2.1 Embedded** – osobna instalacja serwera nie będzie uruchamiana, zostaną tylko skopiowane potrzebne pliki. Ta opcja nie powinna być włączana w przypadku pracy na kilku stanowiskach.
- **Serwer Firebird 2.x jest już zainstalowany**- tę opcję można wybrać gdy serwer Firebird został zainstalowany np. razem z pakietem Operat FB

Po wyborze opcji należy kliknąć przycisk „Dalej”.

Następnie należy kliknąć „Instaluj”.

W przypadku Windows XP Professional lub nowszych użytkownik musi mieć pełne uprawnienia do folderu, w którym będzie instalowany program.

Po rozpoczęciu się instalacji należy zatwierdzać wszystkie okna nie zmieniając ustawień.

Aplikacje wymagają zainstalowania przynajmniej jednej drukarki w systemie Windows, przy czym jedna z drukarek musi mieć włączoną opcję „Domyślna”.

Program jest zabezpieczony przed kopiowaniem przy pomocy hasła.

Hasło należy uzyskać po zainstalowaniu programu.

Wtedy program poda numer dysku twardego (pierwszej partycji), na podstawie którego zostanie wygenerowane hasło.

3. Wprowadzanie podmiotów i instalacji

3.1. Okno „Wybór Podmiotu”

The screenshot shows the 'Wybór podmiotu' window. The left pane lists various entities, with 'Zakład Produkcji Kotłów "Spaw-Kot"' selected. The right pane displays the data entry form for this entity, including fields for name, address, contact information, and identification numbers (REGON, NIP). The 'Dodatkowe dane' section is expanded to show owner information, including name, identification numbers, and login/password.

Okno służy do wprowadzania listy podmiotów, dla których obliczana jest emisja i opłaty za emisję do atmosfery oraz są sporządzane wykazy do Urzędów Marszałkowskich.

Jeżeli podmiot nie istnieje na liście w danym roku można go importować z innego roku po kliknięciu przycisku "Importuj podmioty z innego roku".

Podmioty można kopiować do dowolnego roku z dowolnego roku. Istnieje też możliwość importu podmiotów z innej bazy (innego pliku) po kliknięciu . Można importować jeden lub więcej podmiotów jednocześnie, albo zaznaczyć wszystkie podmioty z poprzedniego roku.

Listę podmiotów można posortować alfabetycznie klikając prawym przyciskiem myszy na tej liście.

Można wyszukiwać podmioty na podstawie fragmentu nazwy po kliknięciu przycisku lub Ctrl+F na liście podmiotów.

Znaczenie przycisków nawigacyjnych

- ◀ przejście do pierwszego rekordu
- ◄ przejście do poprzedniego rekordu
- ▶ przejście do następnego rekordu
- przejście do ostatniego rekordu

Przycisk służy do tworzenia listy instalacji dla bieżącego podmiotu. W przypadku, kiedy instalacja posiada pozwolenie należy je wpisać po kliknięciu na przycisk .

Strona „Dane podmiotu”

W celu wpisania nowego podmiotu należy kliknąć przycisk „Nowy”, a następnie wypełnić w prawym panelu podstawowe dane m.in. nazwę i adres podmiotu, regon, NIP, telefon i adres e-mail.

Województwo, powiat i gmina muszą być wybrane z rozwijalnych list.

Uwaga: „Dodatkowe dane” nie są wykorzystywane na wydrukach – służą do kontaktów z klientem.

W programie można zapisać login i hasło do KOBiZE.

Obok znajduje się przycisk odsyłający na stronę logowania KOBiZE.

Aby zmodyfikować dane podmiotu już istniejącego w bazie, należy kliknąć na przycisk „Edytuj”. Wpisy w polach w prawym panelu zatwierdza się przyciskiem „Zatwierdź” lub anuluje przyciskiem „Anuluj”.

W celu usunięcia podmiotu należy kliknąć przycisk „Usuń”. Przed usunięciem program wyświetli pytanie czy usunąć podmiot i wszystkie powiązane z nim obiekty.

Uwaga: usunięcie podmiotu spowoduje usunięcie wszystkich powiązanych z nim obiektów (źródeł emisji, instalacji).

Kliknięcie przycisku „Info” powoduje otwarcie okna z informacjami dla bieżącego zakładu takimi jak: dane adresowe podmiotu, dane o miejscach korzystania ze środowiska oraz dane o źródłach emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Strona „Informacje zbiorcze, uwagi”

The screenshot shows the 'Wybór podmiotu' application window. At the top, there is a navigation bar with buttons for 'Importuj podmioty z innego roku', 'Z innej bazy', 'Instalacje', 'Pozwolenia', and 'Zamknij'. The main area is divided into three tabs: 'Dane podmiotu', 'Informacje zbiorcze, uwagi' (selected), and 'Miejsca korzystania ze środowiska'. The 'Informacje zbiorcze, uwagi' tab displays data for the year 2015. It features a 'Pokaż informacje' button and a 'Zestawienie zbiorcze' button. Below these is a table of fees:

Kategoria opłat	Opłata, zł.
1.1 Źródła powstawania substancji wprowadzanych do powietrza	1669,24
1.2 Przeladunek benzyn silnikowych	817,47
1.3 Kotły o nominalnej mocy cieplnej do 5 MW opalane węglem kamiennym, koksem, drewnem, olejem lub paliwem gazowym, dla których nie jest wymagane pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza albo pozwolenie zintegrowane	195,14
1.4 Silniki spalinowe	83,79
1.5 Chów lub hodowla drobiu	-
I Wysokość opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza ogółem	2766,00
2.1 Woda podziemna	-
2.2 Woda powierzchniowa śródlądowa	-
2.3 Morskie wody wewnętrzne	-
II Wysokość opłat za odbiór wód ogółem	0
3.1.1 Ścieki o kodzie a	-

Below the table, there is a section for 'Uwagi' (Notes) with buttons for 'Edytuj', 'Zatwierdź', and 'Anuluj'. A note is visible: 'Remont kotła opalanego koksem 21.05-30.06.2015 kotła opalanego olejem 01.07-18.08.2015'. There is also a section for 'Załączone dokumenty' (Attached documents) with a 'Dodaj' button and a table of documents:

Opis	Lokalizacja, link	Komendy
dane do opłat	C:\kliencl\Spaw-Kot.docx	Pokaż Zmień Usuń

At the bottom of the window, there is a status bar with navigation arrows, a page number '813', and a checkbox for 'Testuj kompletność danych'.

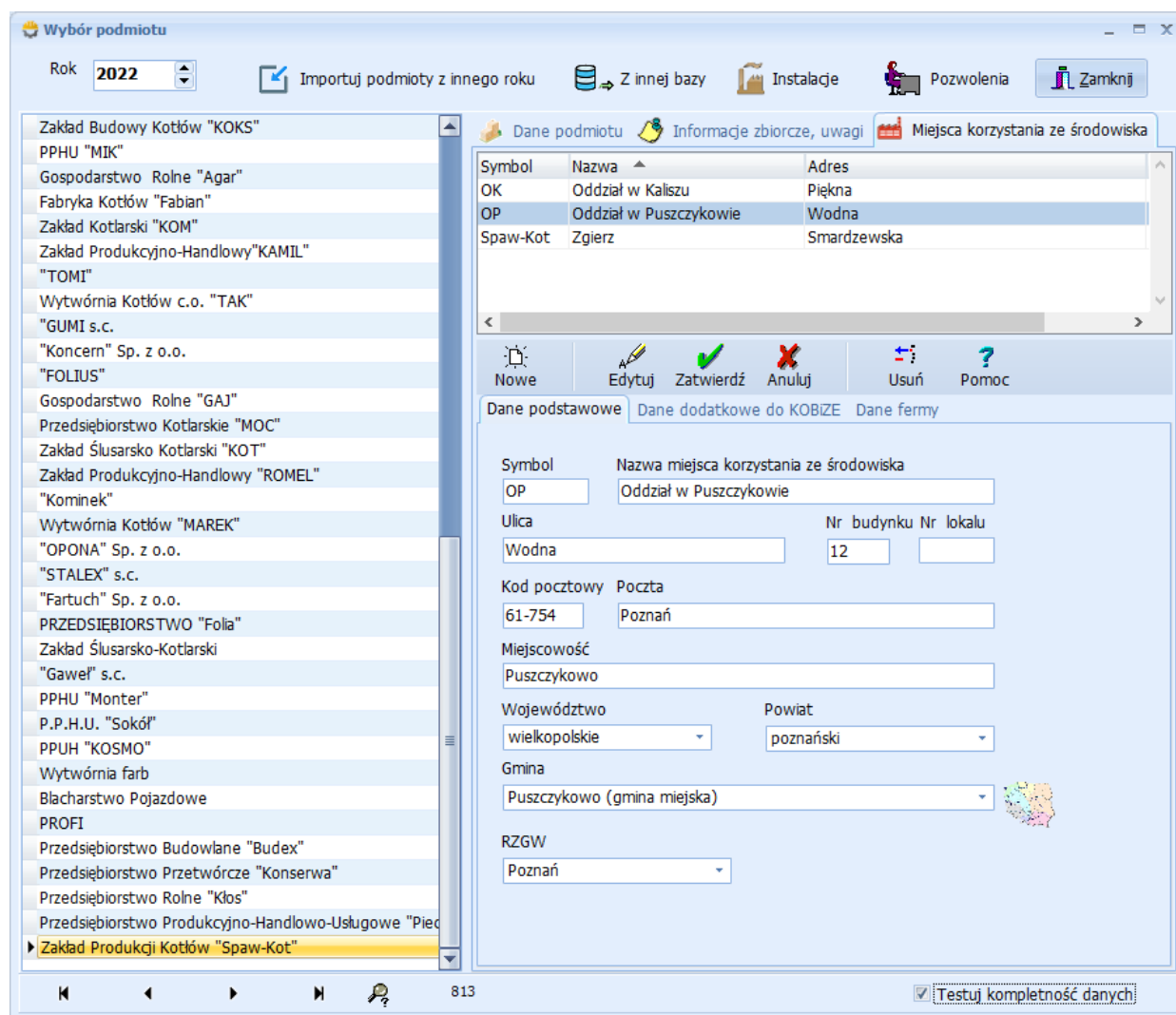
Na stronie można uzyskać informacje o opłatach oraz wydrukować zestawienia zbiorcze dla bieżącego podmiotu i okresu sprawozdawczego. W przypadku, gdy miejsca korzystania ze środowiska znajdują się w różnych województwach, program przed wyświetleniem tabeli z opłatami lub zestawienia zbiorczego, oczekuje na wybór województwa.

Przycisk „Pokaż informacje” powoduje wypełnienie tabeli z wyliczonymi opłatami dla poszczególnych kategorii i zaznaczonego okresu.

Kliknięcie przycisku „Zestawienie zbiorcze” spowoduje, że program wydrukuje zestawienie zbiorcze wymagane do Urzędu Marszałkowskiego zgodnie z odpowiednim rozporządzeniem Ministra Środowiska.

Na dole znajdują się rozwijalne panele „Uwagi” oraz „Załączone dokumenty”. W tym ostatnim można zapisać listę odwołań do dokumentów wykorzystywanych przy wprowadzaniu danych np. pozwolenia, zestawienia zużycia czy adresów stron internetowych. Dokumenty można wprowadzać w postaci odnośnika lub zapisać dokument w bazie.

Strona „Miejsca korzystania ze środowiska”

Dla każdego podmiotu można wprowadzić dowolną liczbę miejsc korzystania ze środowiska.

W górnym panelu znajduje się lista wprowadzonych miejsc.

Każde nowe miejsce korzystania ze środowiska dodajemy klikając przycisk „Nowe”, a miejsce już istniejące w bazie edytujemy przyciskiem „Edytuj”.

Następnie w dolnym panelu na zakładce „Dane podstawowe” w poszczególnych polach należy wpisać nazwę miejsca i adres. Dodatkowo można wpisać symbol dla danego miejsca korzystania ze środowiska.

Województwo, w którym podmiot korzysta ze środowiska, a następnie powiat i gminę należy wybrać z rozwijalnych list, a w przypadku poboru wody powierzchniowej wybrać również w polu nazwa RZGW siedzibę Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, do którego obszaru działania należy dany podmiot.

Po naciśnięciu przycisku otworzy się mapa podziału kraju na Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej.

Na zakładce „Dane dodatkowe do raportu KOBiZE” podaje się następujące dane: nr telefonu 1, nr telefonu 2, fax, e-mail, adres strony internetowej, REGON, kod PKD i nazwę działalności, numer E-PRTR, długość i szerokość geograficzną.

Jeżeli wprowadza się opłaty za hodowlę drobiu, to dla miejsca korzystania w którym znajduje się ferma, należy przejść na zakładkę „Dane fermy”, zaznaczyć opcję „To jest ferma” i wpisać dane pozwolenia tj.: znak, kto wydał i okres jego ważności.

W celu usunięcia miejsca korzystania ze środowiska należy kliknąć przycisk „Usuń”. Można jednocześnie usunąć więcej miejsc korzystania ze środowiska po włączeniu opcji „Zaznaczanie więcej wierszy do usunięcia” pod lewym przyciskiem myszy (lub Ctrl + W) i zaznaczaniu wierszy do usunięcia prawym przyciskiem myszy z wciśniętym klawiszem Ctrl.

Przed usunięciem program wyświetli informację o ilości obiektów przypisanych do miejsca.

Wpisy w polach w prawym panelu zatwierdza się przyciskiem „Zatwierdź” lub anuluje przyciskiem „Anuluj”.

Przykład struktury technologicznej

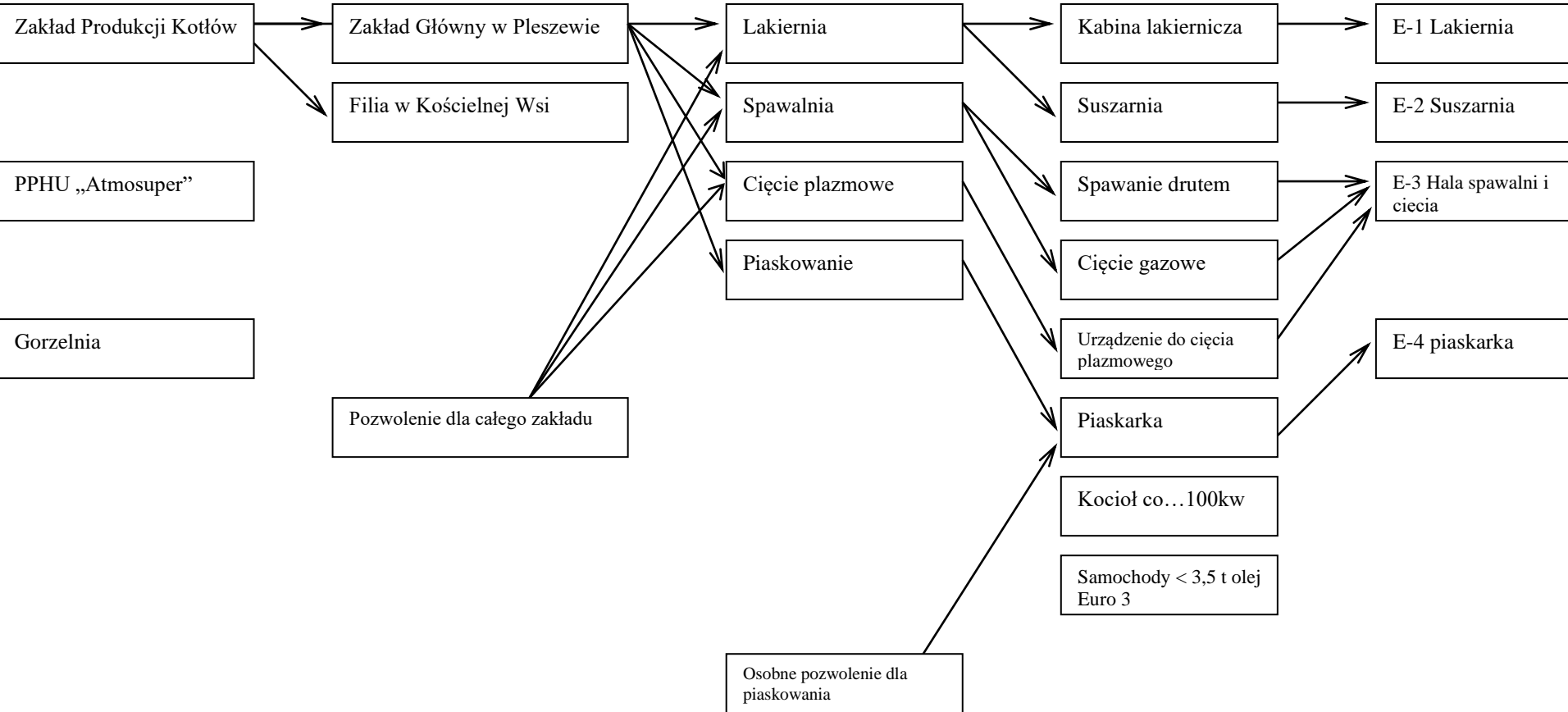
Podmioty

Zakłady
(miejsca korzystania ze środowiska)

Instalacje

Źródła emisji, obiekty

Emitory

3.2. Okno „Wprowadzanie danych instalacji dla podmiotu”

Wprowadzanie danych instalacji dla podmiotu: Zakład "Mol"

I-1 Kotłownia
I-2 Lakiernia
I-3 Spawalnia

Nowa Edytuj Zatwierdź Anuluj Usuń Info Emisja Pomoc Zamknij

Dane podstawowe Czas pracy, wyłączenia

Nazwa Kotłownia

Symbol I-1

Występuje handel emisjami od 2015-01-01 określony koniec

Miejsce korzystania ze środow. magazyn Fiolkowa 4, Końskie, 26-289 Pacanów

Sektor Sektor energetyczny

Rodzaj instalacji Instalacja do zgazowania lub upłyniania paliw innych niż węgiel

Podsektor

Kod PKD i nazwa działalności PKD 35.30.Z Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i pow

Kod rodzaju działalności E-PRTR

Kod rodzaju działalności ETS

Numer KPRU

Data oddania do użytkowania 02.05.2012

Data nabycia instalacji 01.04.2012

Data zakończenia działalności Zakończono działalność instalacji

Forma zakończenia działalności

W oknie tym wprowadza się dane instalacji. Dane te poza nazwą, symbolem i miejscem korzystania ze środowiska nią są wykorzystywane w programie do obliczeń emisji i opłat - są to notatki ułatwiające wypełnianie strony KOBiZE.

Dane instalacji można wykorzystać do jednorazowego wpisania pozwoleń dla całej instalacji zamiast wpisywania dla pojedynczych źródeł emisji.

W celu dodania nowej instalacji, należy kliknąć przycisk „Nowa”.

Wcześniej wprowadzane instalacje można modyfikować po przyciśnięciu przycisku „Edytuj”.

Po wprowadzaniu danych, zapis następuje po kliknięciu przycisku „Zatwierdź”.

Kliknięcie przycisku „Anuluj” spowoduje anulowanie wszystkich wprowadzonych danych od momentu kliknięcia przycisku „Edytuj”.

Jeśli chcemy usunąć zaznaczoną instalację, to klikamy przycisk "Usuń".

Kliknięcie przycisku „Info” wyświetla informację o instalacji oraz o pozwoleniach dla aktualnie wybranej instalacji.

Przycisk "Emisja" wyświetla sumę emisji cieplarnianej (pogrupowaną wg. KOBiZE) dla instalacji w bieżącym roku.

Edytor danych instalacji składa się z trójstronicowego formularza.

Strona „Dane podstawowe”

Na stronie należy podać następujące informacje o instalacji:

Nazwa pola	Opis
Nazwa	Należy wprowadzić nazwę instalacji. Nazwa jest obowiązkowa.
Symbol	Należy wprowadzić symbol instalacji może to być kolejny numer lub skrót nazwy instalacji, najlepiej identyczny jak w bazie KOBiZE.
Sektor	Należy wybrać z listy sektor działalności do którego należy instalacja. Po wyborze sektora zostanie zmieniona lista rodzaju instalacji i podsektorów.
Miejsce korzystania ze środowiska	Należy wybrać z listy miejsce korzystania ze środowiska definiowane w oknie listy zakładów, w których znajduje się instalacja.
Handel emisjami	Jeśli występuje nie będą liczne opłaty za dwutlenek węgla. Opcja handlu jest kopiowana do okna obiektu w przypadku zmiany przypisania obiektu do instalacji lub włączenia opcji: pozwolenie z instalacji.
Dane nieobowiązkowe	
Sektor	Można wybrać z listy sektor działalności do którego należy instalacja. Po wyborze sektora zostanie zmieniona lista rodzaju instalacji i podsektorów.
Rodzaj instalacji	Rodzaj i lista rodzajów instalacji zależy od wybranego sektora, należy wybrać rodzaj z listy, a w przypadku instalacji których nie ma na liście należy wybrać opcję inny rodzaj.
Podsektor	Opcja jest dostępna tylko dla niektórych sektorów, np. spalania energetycznego – należy wybrać opcję z listy.
Kod PKD i nazwa działalności	Klikając przycisk można wyszukać kod PKD i nazwę działalności.
Kody rodzaju działalności E-PRTR i ETS oraz Numer KPRU	Wpisujemy tylko wtedy, gdy instalacja je posiada.

Data oddania do użytkowania Data nabycia instalacji	Jeżeli znamy daty oddania do użytkowania oraz nabycia instalacji, to także można je wprowadzić.
Data i forma zakończenia działalności	Uzupełniamy tylko w przypadku, gdy instalacja zakończyła działalność (po zaznaczeniu opcji "Zakończono działalność instalacji").

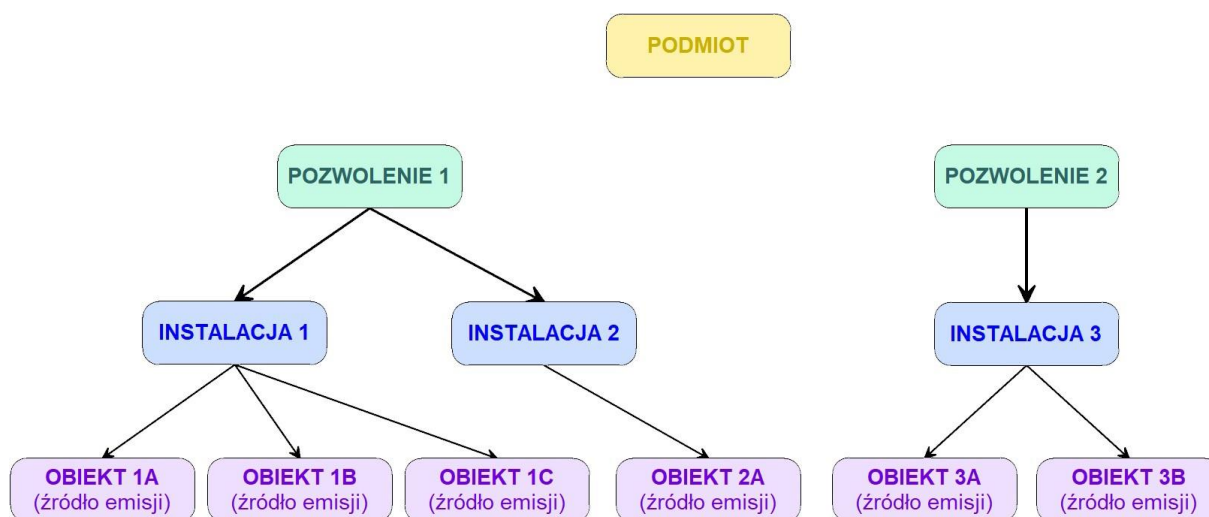
Strona „Czas pracy, wyłączenia”

Na stronie tej można wpisać czas pracy instalacji w warunkach normalnych i odbiegających od normalnych wymagane do raportu na stronie KOBiZE.

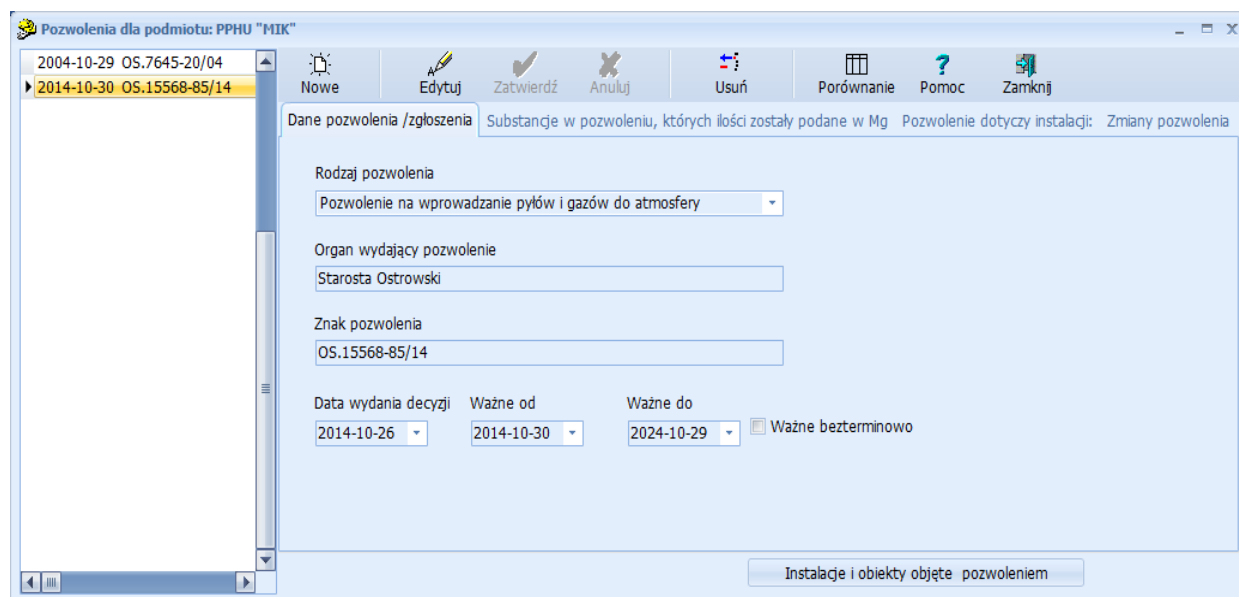
W przypadku, gdy instalacja była odstawiona w okresie sprawozdawczym, można włączyć opcję „Instalacja była odstawiona...” i wpisać czas odstawienia.

Na tej samej stronie można wpisać opis zmian dokonanych w instalacji w okresie sprawozdawczym mających wpływ na wielkość emisji.

Diagram „Powiązanie instalacji z pozwoleniami”:

3.3. Okno „Pozwolenia dla podmiotu”

W lewym panelu znajduje się lista dotychczas wprowadzonych pozwoleń dla bieżącego podmiotu.

W prawym panelu wprowadza się dane pozwoleń dla bieżącego podmiotu. Pozwolenia mogą obejmować grupy instalacji, pojedyncze instalacje lub cały podmiot (wybrane wszystkie instalacje).

W celu dodania pozwolenia należy kliknąć przycisk „Nowe”.

Wcześniej wprowadzone dane pozwoleń można modyfikować po kliknięciu przycisku „Edytuj”.

Wprowadzane dane są zatwierdzane przyciskiem „Zatwierdź”.

Po kliknięciu przycisku „Anuluj” program anuluje wprowadzone dane.

Jeśli chcemy usunąć pozwolenie np. nieaktualne, to klikamy przycisk "Usuń".

Przycisk "Lista" otwiera zestawienie pozwoleń dla bieżącego podmiotu.

Wprowadzane dane znajdują się w kilku stronicowym edytorze.

Strona ”Dane pozwolenia / zgłoszenia”

Na stronie tej wpisuje się podstawowe informacje o pozwoleniu lub zgłoszeniu tj., rodzaj pozwolenia (które należy wybrać z rozwijalnej listy), organ wydający pozwolenie, znak oraz daty wydania i ważności pozwolenia.

Podczas wprowadzania dat korzystamy z kalendarza dostępnego po kliknięciu przycisku z trójkątem znajdującego się po prawej stronie pola daty lub można zaznaczyć opcję ważne bezterminowo.

W przypadku zgłoszenia nie będą dostępne strony do wprowadzenia listy substancji i zmian pozwolenia.

Strona „Substancje w pozwoleniu, których ilości zostały podane w Mg”

Na tej stronie można wybrać listę substancji objętych pozwoleniem, dla których ustalono emisję roczną.

Jeśli chcemy uzyskać porównania emisji dopuszczalnej z rzeczywistą należy włączyć opcję „Wpisywana emisja dopuszczalna” i wpisać emisję roczną w tonach (Mg).

Wybranie opcji "Określono roczną emisję LZO" pozwoli na określenie dopuszczalnej rocznej sumy emisji lotnych związków organicznych oraz porównanie z emisją rzeczywistą.

Uwaga: LZO obejmuje wszystkie emitowane związki organiczne, nie tylko NMLZO wg. definicji KOBiZE.

Po wpisaniu emisji można uzyskać porównanie z rzeczywistą po kliknięciu przycisku „Porównanie”.

W porównaniu będzie podsumowana emisja roczna ze wszystkich obiektów (źródeł emisji) przypisanych do wybranych instalacji - poza tymi, które nie wymagają pozwolenia.

Lista instalacji i obiektów znajdzie się w nagłówku zestawienia. Uwaga: w tym porównaniu program nie sprawdza terminu ważności pozwolenia ani innych danych pozwolenia wpisanych podczas modyfikacji danych obiektów.

Strona „Pozwolenie dotyczy instalacji”

Na stronie tej należy koniecznie wybrać listę instalacji, która jest objęta tym pozwoleniem. Wyboru dokonuje się poprzez przeniesienie nazw instalacji, których dotyczy pozwolenie z lewego panelu (z listą wszystkich instalacji) do prawego. Nazwy instalacji można przenosić za pomocą myszy lub klikając przycisk .

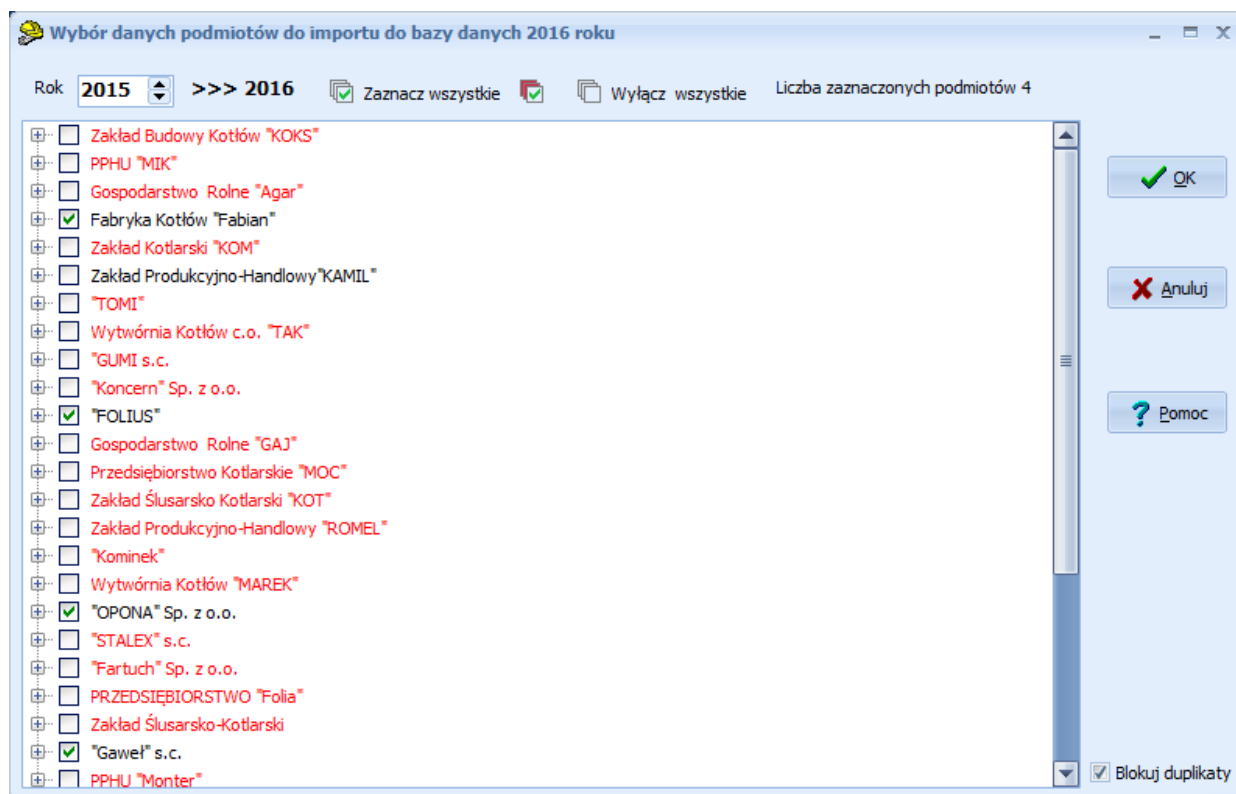
Strona „Zmiany pozwolenia”

Na tej stronie można wprowadzić listę zmian pozwolenia. Najpierw należy określić ile zmian będzie wprowadzonych.

Przycisk „Instalacje i obiekty objęte pozwoleniem” u dołu okna wyświetla listę instalacji i źródeł emisji objętych pozwoleniem.

Poniżej jest lista obiektów, w których włączono opcję „Obowiązuje pozwolenie dla instalacji”, na której nie znajdują się obiekty z wpisanym pozwoleniem w oknie „Dane Źródła”.

3.4. Okno „Wybór danych podmiotów do importu do bazy danych”

Okno służy do importowania do bazy podmiotów z innego roku.

Najpierw wybieramy rok, z którego chcemy importować podmioty.

Program wyświetli listę podmiotów w wybranym roku. Na czerwono zaznaczone będą podmioty, które są już w bazie danych docelowego roku.

Poszczególne podmioty lub pojedyncze obiekty przypisane do podmiotu można zaznaczyć ręcznie.

W celu zaznaczenia wszystkich emitorów na liście należy kliknąć . Można zaznaczyć wszystkie podmioty bez tworzenia duplikatów przyciskiem .

Wyłączenia wszystkich zaznaczonych emitorów dokonujemy przyciskiem .

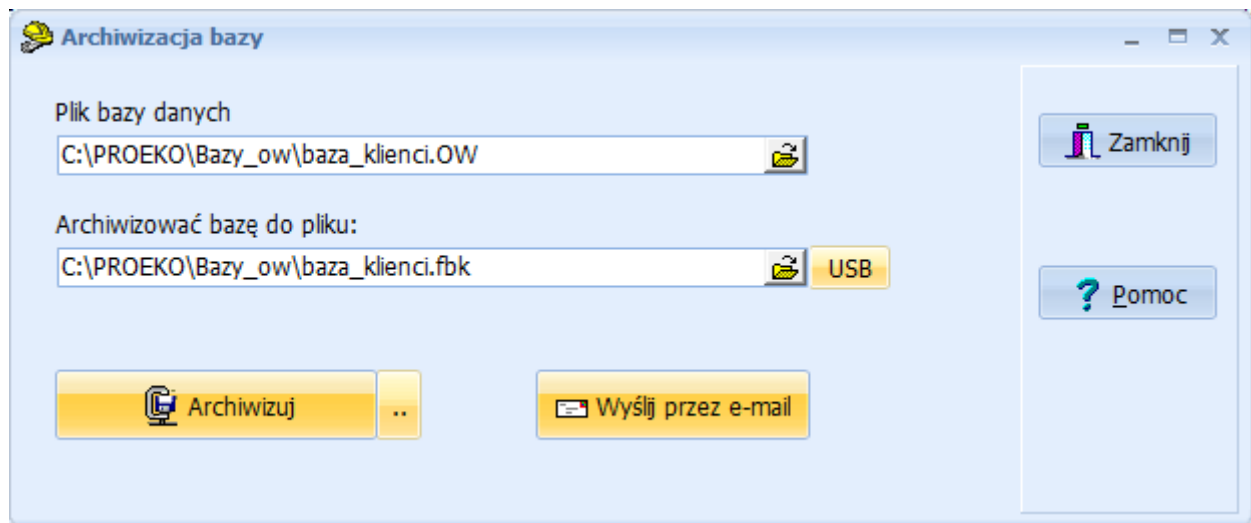
W górnym panelu okna program wyświetla informację o liczbie zaznaczonych podmiotów.

Przycisk "Pomoc" spowoduje przejście do okna pomocy.

Po wciśnięciu przycisku „OK” program przeniesie podmioty wraz z przypisanymi obiektami i zamknie okno.

Kliknięcie przycisku "Anuluj" spowoduje zamknięcie okna bez przenoszenia podmiotów.

3.5. Okno „Archiwizacja bazy”

Okno to służy do archiwizacji bazy poprzez utworzenie skompresowanego pliku oraz do wysyłania tego pliku pocztą elektroniczną.

Wstępnie program wpisuje domyślną nazwę pliku o rozszerzeniu FBK. Jest to systemowa nazwa archiwum baz stworzonych przy użyciu FireBird.

Kliknięcie przycisku „Archiwizuj” spowoduje uruchomienie programu archiwizującego FireBird i utworzenie pliku z rozszerzeniem FBK. Po zakończeniu archiwizacji zostanie wyświetlona informacja o utworzeniu tego pliku.

Po kliknięciu przycisku „Wyślij przez e-mail” można wysłać zarchiwizowany plik pocztą elektroniczną.

Należy wpisać docelowy adres e-mail.

Kliknięcie przycisku „Wyślij” spowoduje otwarcie domyślnego programu pocztowego z załączonym plikiem oraz wpisanym adresem.

4. Obsługa programu

Opłaty

System uwzględnia obliczanie opłat ryczałtowych:

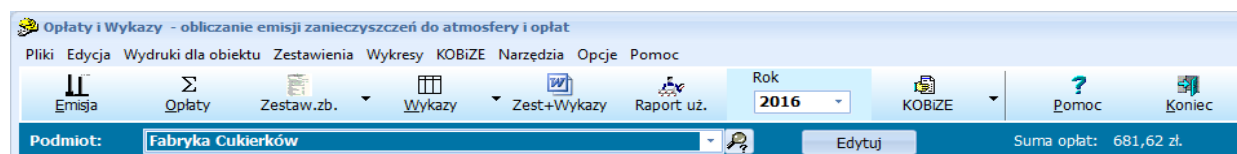
- za spalanie w kotłach poniżej 5 MW,
- w silnikach samochodowych
- za przeładunek paliw.
- za hodowlę lub chów drobiu

W pakiecie zawarte są stawki opłat za emisję zanieczyszczeń oraz stawki ryczałtowe, a także lista ponad 500 zanieczyszczeń.

W czasie obliczania opłat uwzględniane są okresy pracy bez pozwolenia na emisję (jeżeli jest wymagana) przy czym użytkownik może opcjonalnie sam wprowadzić emisję w okresie bez pozwolenia.

Rok i podmiot można zmienić poprzez kliknięcie na rozwijaną listę na górnej belce narzędziowej.

Wszystkie dane wprowadza się w oknie składającym się z menu, panelu narzędziowego oraz wielostronicowego edytora. Na każdej stronie znajdują się dane dla innej kategorii opłat. Wydruki emisji, opłat oraz wykazów dokonuje się poprzez wybór odpowiedniej pozycji z menu lub poprzez kliknięcie przycisku na pasku narzędziowym.

4.1. Panel narzędziowy

 Emisja	Wyświetla zestawienie emisji dla podmiotu.
 Opłaty	Wyświetla wewnętrzne (w uproszczonym formacie) zestawienie opłat dla podmiotu.
 Zestaw.zb.	Wyświetla zestawienie zbiorcze wysyłane do Urzędu Marszałkowskiego.
Zestawienie zbiorcze / Otwórz do edycji	Otwiera zestawienie zbiorcze w domyślnym edytorze tekstu (zwykle jest to Microsoft Word).
Zestawienie zbiorcze / Zapisz jako RTF	Zapisuje zestawienie zbiorcze w formacie RTF (można je później włączyć do edytora tekstów).
Zestawienie zbiorcze / Drukuj	Umożliwia wydruk zestawienia zbiorczego
 Wykazy	Wyświetla wykazy do Urzędu Marszałkowskiego.
Wykazy / Otwórz do edycji	Otwiera wykazy w domyślnym edytorze tekstu (zwykle jest to Microsoft Word).
Wykazy / Zapisz jako RTF	Zapisuje wykazy w formacie RTF (można je później włączyć do edytora tekstów).
Wykazy / Drukuj	Umożliwia wydruk wykazów
Wykazy / Opcje	Otwiera okno, w którym można ustalić sposób drukowania zestawienia zbiorczego i wykazów do Urzędów Marszałkowskich.
 Zest+Wykazy	Otwiera zestawienie zbiorcze i wykazy w formie jednego dokumentu w domyślnym edytorze tekstu (zwykle jest to Microsoft Word).
 Raport uż.	Powoduje otwarcie raportu zbudowanego wg wzoru podanego przez użytkownika w domyślnym edytorze tekstu
 KOBIZE	Tworzy zestawienie emisji substancji i wskaźników, przydatne podczas wypełniania strony KOBiZE. Substancje są pogrupowane wg. listy KOBiZE, np. NMLZO zawierają sumę emisji wszystkich lotnych związków organicznych. Przycisk ▾ obok otwiera listę poszczególnych raportów oraz okno opcji wskaźników do KOBiZE.
Rok <input type="text" value="2016"/>	Zmiana roku powoduje wczytanie listy podmiotów z nowego roku. Jeśli na tej liście jest podmiot o takim samym numerze REGON jak ostatnio przeglądany – program ustawia ten podmiot jak bieżący.
 Pomoc	Otwiera okno pomocy.
 Koniec	Zamyka program.

4.2. Struktura menu

Menu	Komenda	Opis
Pliki	Opcje druku	Umożliwia wybór drukarki, ustawienie marginesów oraz opcji numeracji stron wydruku.
	Koniec	Powoduje zakończenie działania programu.
Edycja	Podmioty	Powoduje przejście do okna edycji podmiotów
	Małe źródła spalania energetycznego	Powoduje przejście do strony w głównym oknie programu, na której wprowadza się zużycie paliw w źródłach energetycznych o łącznej mocy cieplnej do 5 MW
	Silniki spalinowe	Powoduje przejście do strony w głównym oknie programu, na której wprowadza się ilość paliw spalonych w silnikach spalinowych
	Przeładunek paliw	Powoduje przejście do strony w głównym oknie programu, na której wprowadza się ilość przeładowanych paliw.
	Źródła technologiczne	Powoduje przejście do strony w głównym oknie programu, na której wprowadza się dane źródeł technologicznych.
	Chów i hodowla drobiu	Powoduje przejście do strony w głównym oknie programu, na której wprowadza się dane do obliczenia opłat za chów i hodowlę drobiu.
	Powiązania obiektów (źródeł emisji, instalacji) z wydziałami	Powoduje przejście do okna, w którym można przypisać obiekty (źródła emisji, instalacje) do poszczególnych wydziałów oraz stworzyć listę wydziałów
	Emitory	Powoduje otwarcie okna, w którym można wpisać podstawowe dane poszczególnych emitatorów oraz dodać nowe emitory do listy.
	Powiązanie źródeł z emitorami	Powoduje otwarcie okna, w którym można przypisać poszczególne obiekty (źródła emisji, instalacje) będącymi źródłami emisji do emitatorów oraz dodać nowe emitory do listy.

Wydruki dla obiektu	Wielkości charakterystyczne	Powoduje wyświetlenie zestawienia zawierającego wielkości charakterystyczne dla danej technologii.
	Wzory	Powoduje wyświetlenie zestawienia zawierającego wzory do obliczenia emisji dla danego obiektu, jeżeli emisja nie jest liczona ze wskaźników szczegółowych.
	Emisja	Powoduje wyświetlenia zestawienia wartości emisji. Nie dotyczy obliczeń ryczałtowych opłat, gdzie nie ustala się emisji zanieczyszczeń.
	Wskaźniki emisji	Powoduje wyświetlenia zestawienia wskaźników emisji z energetycznego spalania paliw.
	Emisja+ wskaźniki	Powoduje wyświetlenie połączonej tabeli wskaźników emisji i wyliczonej wartości emisji. Tabela jest dzielona na elementy o ilości kolumn ustalanej pod menu „Opcje zestawień”.
	Kategorie emitowanych substancji	Powoduje wyświetlenie zestawienia kategorii opłat i KOBiZE
	Opcje zestawień	Powoduje przejście do okna, w którym można ustalić takie opcje dotyczące kształtu zestawień jak np. ilość kolumn na stronie, czcionki tabel oraz ilość znaków dziesiętnych.
	Opłaty	Powoduje wyświetlenie zestawienia opłat dla danego obiektu (źródła emisji, instalacji).
	Zwyżki	Powoduje wyświetlenie zestawienia pozwoleń i ilości dni bez ważnego pozwolenia dla danego obiektu.
Zestawienia	Opłaty dla podmiotu	Powoduje wyświetlenie zestawienia zawierającego pogrupowane opłaty ryczałtowe oraz opłaty za źródła technologiczne i "duże" energetyczne dla bieżącego roku.
	Opłaty dla miejsc korzystania z środowiska	Powoduje wyświetlenie zestawienia zawierającego pogrupowane opłaty dla poszczególnych województw i miejsc korzystania ze środowiska.
	Opłaty dla grupy obiektów/ Wszystkie	Powoduje wyświetlenie sumy opłat za wszystkie obiekty (źródła emisji, instalacje)
	Opłaty dla grupy obiektów/ Za emitora	Powoduje wyświetlenie sumy opłat za emisję pochodzącą z jednego emitora.

dla grupy obiektów/ Za wydział	Powoduje wyświetlenie zestawienia zawierająca opłaty za emisję zanieczyszczeń z jednego wydziału
Opłaty dla grupy obiektów/ Opłaty ze zwyczają	Powoduje wyświetlenie zestawienia opłat za emisję zanieczyszczeń za dany rok z podziałem na opłaty podstawowe i ze zwyczają oraz sumę opłat za emisję bez pozwolenia w danym roku
Opłaty za źródła technol./ Za emitora	Powoduje wyświetlenie naliczenia opłat za emisję w danym roku dla wprowadzonego emitora.
Opłaty za źródła technol./ Za wydział	Powoduje wyświetlenie naliczenia opłat za emisję dla wprowadzonego wydziału.
Opłaty za źródła technol./ Roczne za wydział	Powoduje wyświetlenie naliczenia opłat za emisję w danym roku dla wprowadzonego wydziału.
Opłaty za rok + szczegóły	Powoduje wyświetlenie zestawienia zawierająca opłaty za emisję zanieczyszczeń z podziałem na poszczególne obiekty/źródła.
Opłaty ze zwyczają	Powoduje wyświetlenie zestawienia opłat ze zwyczają w danym roku.
Wykazy	Powoduje wyświetlenia wykazu zawierającego informację o ilości rodzajów gazu i pyłu wprowadzonych do powietrza oraz dane, na podstawie których określono te ilości.
Arkusze zbiorczego zestawienia	Powoduje wydruk strony tytułowej do wykazu do Urzędu Marszałkowskiego, zawierającej dane podmiotu oraz listę dokumentów załączanych do wykazu. Opcje zawartości wykazu tzn. listę komponentów ustala się w oknie edycji podmiotu.
Zestawienie + wykazy w Wordzie	Powoduje wyświetlenie zestawienia zbiorczego i wykazów w domyślnym edytorze tekstu (zwykle jest to Microsoft Word).
Emisja/ Suma emisji z emitora	Powoduje wyświetlenie sumarycznej emisji z emitora. Wcześniej należy przypisać do emitora odpowiednie obiekty będące źródłami emisji. Nie dotyczy opłat obliczonych ryczałtowo.

Emisja/ Suma emisji z wydziału	Powoduje wyświetlenie zestawienia sumy emisji zanieczyszczeń z wydziału. Wcześniej należy przypisać obiekty będące źródłami emisji do danego wydziału. Nie dotyczy obiektów, w których opłaty obliczane są ryczałtowo i nie jest obliczana emisja.
Emisja/ Suma emisji z podmiotu	Powoduje wyświetlenie zestawienia sumy emisji z całego podmiotu. Nie dotyczy opłat obliczonych ryczałtowo, w których nie ustala się emisji zanieczyszczeń.
Emisja/ Z podziałem na województwa	Powoduje wyświetlenie zestawienia sumy emisji z podziałem na województwa dla całego podmiotu.
Emisja/ Porównanie emisji z dopuszczalną dla instalacji	Powoduje wyświetlenie porównania emisji z pozwoleniem (jeżeli wpisano pozwolenia dla podmiotu).
Emisja/ Suma emisji cieplarnianej z podmiotu	Powoduje wyświetlenie sumy emisji cieplarnianej z podmiotu w danym roku. Nie dotyczy opłat obliczonych ryczałtowo w których nie ustala się emisji zanieczyszczeń.
Emisja/ Suma emisji cieplarnianej z wydziału	Powoduje wyświetlenie sumy emisji cieplarnianej z wydziału w danym roku.
Emisja/ Suma emisji cieplarnianej z instalacji	Powoduje wyświetlenie sumy emisji cieplarnianej z instalacji w danym roku.
Emisja/ Suma emisji cieplarnianej ze wszystkich instalacji	Powoduje wyświetlenie emisji cieplarnianej podmiotu z podziałem na instalacje.
Emisja/ Zapis do Excela	Powoduje zapisanie do pliku Excela emisji z poszczególnych obiektów/źródeł.
Wskaźniki emisji do KOBiZE	Powoduje wyświetlenie zestawienia emisji i wskaźników gazów cieplarnianych i innych substancji w danym roku do wprowadzenia na stronie internetowej KOBiZE
Wielkości charakterystyczne	Powoduje wyświetlenie zestawienia wielkości charakterystycznych (np. zużycia surowców, paliw, lakierów) z podziałem na poszczególne obiekty/źródła.

	Wielkości charakterystyczne do Excela	Powoduje zapisanie do pliku Excela wielkości charakterystycznych z podziałem na poszczególne obiekty/źródła.
	Wieloletnie zestawienie wielkości charakterystycznych	Powoduje wyświetlenie zestawienia umożliwiającego porównanie wielkości charakterystycznych z jednego podmiotu dla podanego zakresu lat.
	Wieloletnie zestawienie opłat i emisji	Powoduje wyświetlenie zestawienia umożliwiającego porównanie opłat i emisji z jednego podmiotu dla podanego zakresu lat.
	Raport użytkownika	Powoduje otwarcie raportu zbudowanego wg wzoru podanego przez użytkownika w domyślnym edytorze tekstu, zwykle jest to Word. Raport użytkownika edytuje się w menu opcje „Edycja wzorca raportu użytkownika”.
	Wygasające pozwolenia	Powoduje utworzenie listy instalacji/obiektów z nieważnymi pozwoleniami na emisję w wybranym dniu w celu sprawdzenia, o przedłużeniu których pozwoleń należy wystąpić.
Wykresy	Udział emisji / opłat w roku	Powoduje wyświetlenie wykresu, zawierającego udział emisji poszczególnych zanieczyszczeń, udział za opłat za poszczególne zanieczyszczenia oraz podział opłat na wydziały.
KOBiZE	Lista emitorów	Wyświetla listę emitorów podłączonych do poszczególnych źródeł i instalacji z ich parametrami oraz współrzędnymi geograficznymi.
	Tabela emisji i wskaźników emisji	Wyświetla zestawienie emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz wskaźników emisji w jednostkach KOBiZE dla poszczególnych źródeł dla danego podmiotu.
	Jw. wszystkie miejsca korzystania ze środowiska	Wyświetla zestawienie emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz wskaźników emisji w jednostkach KOBiZE dla poszczególnych źródeł w poszczególnych miejscach korzystania.
	Paliwa samochodowe	Wyświetla informacje o zużyciu paliwa w procesach spalania paliw w silnikach spalinowych w transporcie samochodowym z podziałem na grupy z rozp. Ministra Środowiska dla całego podmiotu.
	Opcje	Otwiera okno opcji zestawienia wskaźników i emisji do wprowadzenia na stronie KOBiZE.

Narzędzia	Przygotuj przelew	Otwiera okno „Edycji danych” do przelewu, w których wstępnie zostały wpisane dane firmy, konto Urzędu Marszałkowskiego i jego nazwa oraz wyliczona suma opłat za bieżący rok.
	Przelicz opłaty dla bieżącego podmiotu	Komenda wymusza przeliczenie opłat w danym roku dla bieżącego podmiotu np. po zmianie części danych lub pozwoleń dla instalacji.
	Przelicz opłaty	Komenda wymusza przeliczenie opłat w danym roku dla wszystkich podmiotów.
	Informacja o podmiotach	Wyświetla listę podmiotów i opłat za emisję zanieczyszczeń do atmosfery w danym roku.
	Zmień zaokrąglenie emisji	Wyświetla okno, w którym można zmienić ilość cyfr dziesiętnych, do których będzie zaokrąglana emisja, dla bieżącego podmiotu lub wszystkich podmiotów w wybranym roku.
	Edycja wszystkich wskaźników	Komenda umożliwia edycję wszystkich wskaźników, wzorów i jednostek miary źródeł technol.
	Zamiana substancji	Komenda umożliwia zamianę substancji w wybranych obiektach.
	Archiwizacja	Komenda otwiera okno do archiwizacji bazy danych i wysyłania zarchiwizowanego pliku pocztą elektroniczną.
	SQL	Otwiera okno, w którym można wprowadzać zapytania do bazy w języku SQL.
	Sprawdź aktualną wersję	Wyświetla informację o aktualnej oraz posiadanej przez użytkownika.
	Aktualizacja	Umożliwia aktualizację do najnowszej wersji programu.
Opcje	Lista zanieczyszczeń	Powoduje przejście do edycji listy zanieczyszczeń.
	Stawki opłat/ Zanieczyszczenia	Komenda powoduje przejście do okna, w którym można przeglądać stawki opłat za emisję zanieczyszczeń. Program zawiera stawki od 1998 roku.
	Stawki opłat/ Spalanie energetyczne	Powoduje przejście do okna, w którym można przeglądać stawki opłat ryczałtowych za spalanie energetyczne w kotłach o mocy poniżej 5 MW.
	Stawki opłat/ Silniki samochodowe	Powoduje przejście do okna, w którym można przeglądać stawki opłat za emisję spalin z silników samochodowych.

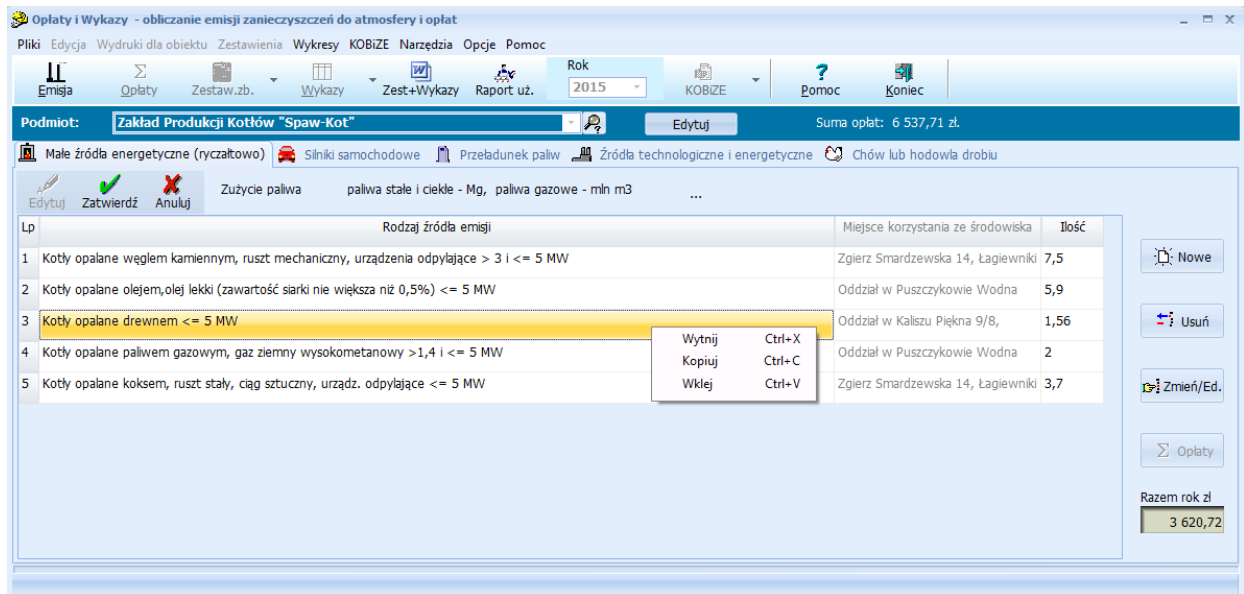
Stawki opłat/ Przeładunek paliw	Powoduje przejście do okna, w którym można przeglądać stawki za przeładunek paliw.
Stawki opłat/ Hodowla drobiu	Powoduje przejście do okna przeglądania ryczałtowych stawek za chów i hodowlę drobiu.
Dane podmiotu/ zakłady	W przypadku wersji dla jednego płatnika, powoduje przejście do edycji danych podmiotu, w przypadku dla firm wykonujących obliczenia opłat dla wielu podmiotów, powoduje przejście do edytora podmiotu.
Urzędy Marszałkowskie	Powoduje przejście do okna przeglądania danych takich jak nazwa urzędu i jego konto wykorzystywanych przy budowie przelewu.
Wykazy	Komenda otwiera okno, w którym można ustalić sposób drukowania zestawienia zbiorczego i wykazów do Urzędów Marszałkowskich.
Wskaźniki emisji	Powoduje otwarcie okna, w którym można edytować wskaźniki emisji dla energetycznego spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych. Wskaźniki te są wykorzystywane przy inicjowaniu danych obiektów (źródeł emisji, instalacji), w których występuje spalanie energetyczne.
Nazwy paliw	Otwiera okno, w którym można edytować nazwy paliw i jednostki miar wykorzystywane do tworzenia zestawienia zawierającego charakterystykę paliw.
Opcje obliczania sadzy	Otwiera okno, w którym można ustalić opcje wydzielania sadzy z pyłu.
KOBiZE	Otwiera okno, w którym można ustalić sposób drukowania zestawienia do wprowadzania na stronie KOBiZE
Czynniki chłodnicze	Otwiera edytor czynników chłodniczych.
Wzorce raportów użytkownika	Otwiera okno edytora tekstów, w którym można wpisać własny wzorzec raportu. Raport ten będzie drukowany w menu Zestawienia/Raport użytkownika. Podczas edycji raportu, można stosować dowolne czcionki, wstawiać tabele, rysunki oraz specjalne pola odpowiadające danym gromadzonym przez program.

	Baza danych	Umożliwia uzyskanie informacji o lokalizacji plików bazy danych.
	Plik stawek opłat	Umożliwia uzyskanie informacji o lokalizacji i wersji pliku stawek opłat i Urzędów Marszałkowskich.
	Opcje archiwizacji	Umożliwia przypominanie o archiwizacji.
	Logowanie, użytkownicy	Włączona opcja powoduje, że przed uruchomieniem programu należy wpisać login i hasło osoby z listy osób uprawnionych do obsługi programu.
	Informacje o użytkowniku	Powoduje wyświetlenie informacji o użytkowniku programu zawierającej dane adresowe.
	Wprowadzanie danych do tabel	Otwiera okno, w którym można ustalić zaokrąglenie ilości paliwa samochodowego w Mg oraz funkcję podwójnego kliknięcia w komórce tabel.
	Opcje zestawień wewnętrznych	Otwiera okno, w którym można ustalić kształt zestawień wewnętrznych m. in. sposób formatowania liczb
	Style graficzne	Umożliwia zmianę stylu programu.
Pomoc	Indeks pomocy	Powoduje otwarcie okna pomocy.
	O programie	Powoduje wyświetlenie informacji o programie i o użytkowniku.
	Nowości, opis zmian	Otwiera w przeglądarce zmiany wprowadzone do programu "Opłaty i Wykazy" dla Windows.
	Instrukcje multimedialne	Otwiera w przeglądarce wykaz instrukcji multimedialnych do programu "Opłaty i Wykazy", które można obejrzeć.

Poniżej opis wprowadzania danych na poszczególnych stronach.

4.3. Główne okno programu

4.3.1. Strona „Małe źródła energetyczne”

Na stronie tej znajduje się lista źródeł, w których występuje energetyczne spalanie paliw, o łącznej mocy cieplnej do 5 MW .

W każdym wierszu można w kolumnie „Rodzaj źródła emisji” wybrać rodzaj źródła z rozwijalnej listy oraz wpisać/zmienić zużycie paliwa w danym roku.

Po kliknięciu przycisku „Nowe” lub „Zmień/Edytuj” pokaże się okno wyboru typu kotła:

Okno „Wybór typu kotła”

Ustalenie kategorii opłat za spalanie w kotłach energetycznych

Paliwo

Węgiel kam. Koks Drewno Olej Gaz

Typ kotła

Kotły opalane węglem kamiennym, ruszt mechaniczny, urządzenia odpylające <= 3 M

Kotły opalane węglem kamiennym, ruszt mechaniczny, urządzenia odpylające > 3 i <

Kotły opalane węglem kamiennym, ruszt mechaniczny, bez urządzenia odpylającego

Kotły opalane węglem kamiennym, ruszt stały, ciąg naturalny <= 5 MW

Kotły opalane węglem kamiennym, ruszt stały, ciąg sztuczny, urząd. odpylające <=

Kotły opalane węglem kamiennym, ruszt stały, ciąg sztuczny, bez urząd. odpylając.

Łączna moc
2,5 MW

Liczba kotłów
2

Miejsce korzystania ze środowiska
Oddział w Kaliszu Piękna 9/8, 62-800 Kalisz

OK (zmień) Anuluj Pomoc

Wybieramy rodzaj paliwa i typ kotła z listy. Należy koniecznie wpisać moc kotła i liczbę kotłów, ponieważ dane te zostaną ujęte w wykazach.

Kocioł przypisujemy do jednego z wcześniej zdefiniowanych miejsc korzystania ze środowiska i naciskamy przycisk „OK (zmień)”.

W przypadku kotłów opalanych węglem kamiennym, koksem drewnem i olejem, należy wprowadzić zużycie paliwa w Mg (tonach).

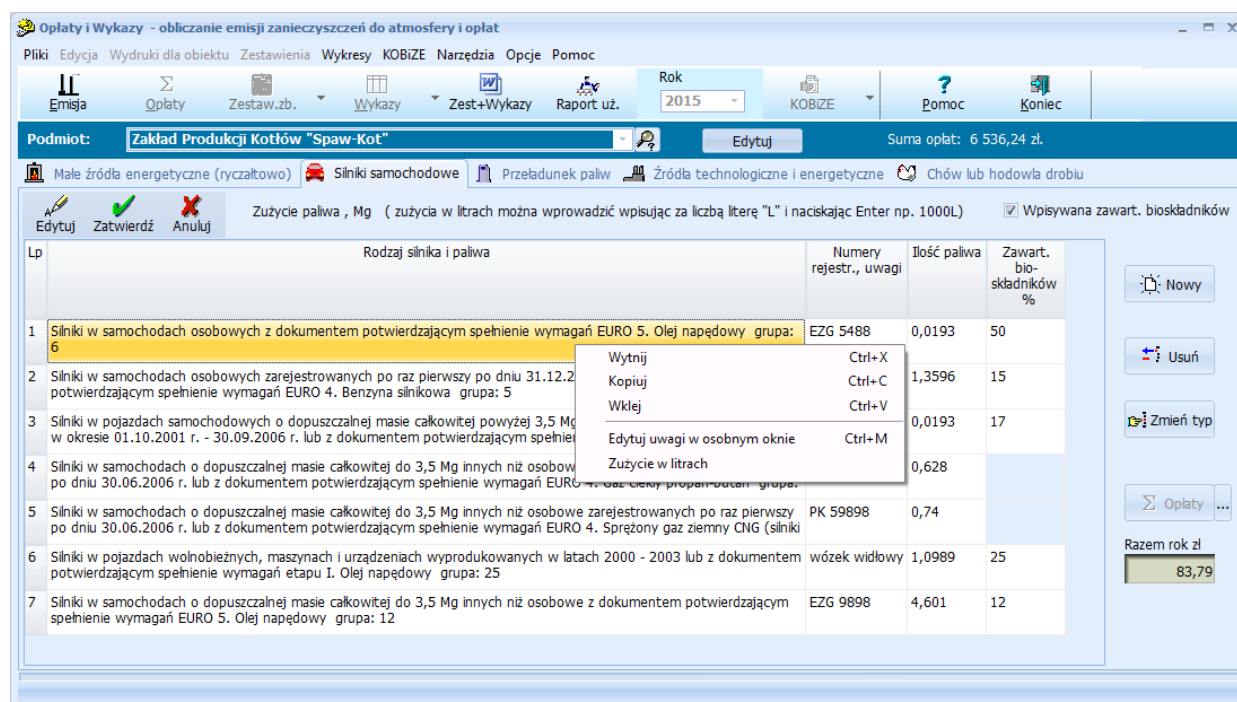
W przypadkach źródeł opalanych paliwem gazowym jednostkę miary ustala się po kliknięciu przycisku „wyboru jednostki miary paliw gazowych”-„...” należy podać ilość gazów w mln m³, tys. m³ lub m³. Jednostkę należy ustalić przed rozpoczęciem wpisywania zużycia.

Wpisane dane zatwierdzamy przyciskiem „Zatwierdź”.

Kliknięcie przycisku „Opłaty” spowoduje wyświetlenie zestawienia opłat za spalanie w energetycznych źródłach o małej mocy.

Dane kotła już istniejącego na liście zmienia się dopiero po kliknięciu na przycisk „Edytuj” lub dwukrotnym kliknięciu prawym przyciskiem myszy na liście. Będą wtedy aktywne przyciski: „Zatwierdź”, „Anuluj” oraz „Usuń”, „Zmień/Ed.”. Nie będzie aktywny przycisk „Opłaty”, ale poniżej tego przycisku w polu „Razem rok zł” będzie wyświetlana dotychczasowa, sumaryczna opłata za małe źródła energetyczne. Kliknięcie przycisku „Usuń” spowoduje usunięcie źródła po uprzednim potwierdzeniu. Zmodyfikowane dane można zatwierdzić przyciskiem „Zatwierdź” lub anulować przyciskiem „Anuluj”.

4.3.2. Strona „Silniki samochodowe”

Na stronie tej wprowadza się zużycie paliw w silnikach samochodowych.

Dane wprowadzane są dla bieżącego roku i podmiotu.

Rok można zmienić przez wybór z rozwijanej listy na górnej belce narzędziowej.

W celu wprowadzenia pierwszych danych należy stworzyć listę typów silników i paliw występujących w podmiocie. W celu dodania nowego typu silnika, należy kliknąć przycisk „Nowy” wtedy otworzy się okno „Ustalenie kategorii opłat za spalanie paliw”, w którym wybieramy rodzaj silnika i rodzaj zużywanego paliwa. Nie musimy przypisywać silników do miejsca, ale możemy, jeśli chcemy uzyskać zestawienie opłat dla poszczególnych miejsc korzystania ze środowiska”. Klikamy przycisk „Wybierz” i do tabeli zostanie dodany nowy wiersz.

Dla każdego silnika i paliwa, należy wprowadzić zużycie paliwa w poszczególnych okresach (półroczach, roku), przy czym jednostką zużycia jest Mg (tona). Ponieważ zwykle podmiot dysponuje zużyciem w litrach (dm^3), należy przeliczyć zużycie na tony. Przeliczenie następuje automatycznie po wprowadzeniu liczby oraz litery „L” przy czym liczbą jest ilość zużytego paliwa w litrach. np. 1000L. Wtedy po naciśnięciu „Enter” program przeliczy ilość litrów na tony. W przypadku spalania CNG można stosować zapis ilości w m^3 np. 1000m³. Wtedy też po naciśnięciu przycisku „Enter” program przeliczy ilość litrów na tony.

Możemy wpisać numer rejestracyjny samochodu, jeśli chcemy uzyskać zestawienie dla poszczególnych samochodów.

Włączenie opcji „Wpisywana zawart. bioskładników” spowoduje wyświetlenie dodatkowej kolumny, w której będzie można wpisać zawartość bioskładników: bioetanolu w benzynie (powyżej 10%) oraz estrów metylowych kwasów tłuszczowych w oleju napędowym. Program w takich przypadkach obliczy obniżone stawki opłaty.

W przypadku wpisania zawartości bioskładników w benzynie poniżej 10 % zniżki nie będą uwzględniane, a program wyświetli odpowiednie komunikaty.

Kliknięcie przycisku „Usuń” spowoduje z tabeli zaznaczonego wiersza (określającego rodzaj silnika i paliwa) po uprzednim potwierdzeniu.

Kliknięcie przycisku „Opłaty” (po prawej stronie) spowoduje wyświetlenie zestawienia opłat za spalanie paliw w silnikach samochodowych.

Obok przycisku „Opłaty” znajduje się przycisk , który otwiera listę następujących komend:

- „Opłaty z podziałem na miejsca” – wyświetla raport opłat z podziałem na poszczególne miejsca korzystania ze środowiska, o ile miejsce zostało wybrane przy ustalaniu rodzaju pojazdu.
- „Sortowanie...” – umożliwia posortowanie listy rodzajów pojazdów: alfabetycznie, wg. numeru rejestracyjnego lub wg. numerów grup (1-32). Opcja sortowania dotyczy wszystkich zakładów.

Kliknięcie przycisku „Zmień typ” spowoduje otwarcie okna, w którym można zmienić kategorie cennikową wybierając typ silnika i paliwo.

Dla zapisanych danych zmian można dokonać dopiero po kliknięciu na przycisk „Edytuj” lub dwukrotnym kliknięciu prawym przyciskiem myszy na tabeli. Natomiast, gdy okno jest już w trybie edycji, to kolejne dwukrotne kliknięcie prawego przycisku myszy spowoduje otwarcie okna, w którym można zmienić żądany typ silnika i paliwa.

Podczas edycji będą aktywne przyciski: „Zatwierdź”, „Anuluj”, „Usuń”, „Zmień typ”.

Nie będzie aktywny przycisk „Opłaty”, ale poniżej tego przycisku w polu „Razem rok zł” będzie wyświetlana dotychczasowa, sumaryczna opłata za silniki samochodowe.

Zmodyfikowane dane można zatwierdzić przyciskiem „Zatwierdź” lub anulować przyciskiem „Anuluj”.

4.3.3. Strona „Przeładunek paliw”

Lp	Rodzaj operacji	Dane	
		Stopień redukcji	Ilość paliwa, Mg
1	Napełnianie zbiorników podziemnych	97	90,2
2	Napełnianie cystern kolejowych	98	292
3	Napełnianie zbiorników nadziemnych w kontenerowych stacjach paliw	94	494
4	Napełnianie zbiorników pojazdów	95	3983

Na stronie tej wprowadza się ilości przeładowanych paliw z podziałem na poszczególne typy operacji.

W celu dodania nowego typu operacji, należy kliknąć przycisk „Nowa”, który otwiera okno „Wybór rodzaju instalacji do przeładunku paliw”.

Rodzaj instalacji

- Napełnianie zbiorników z dachem stałym
- Opróżnianie zbiorników z dachem pływającym
- Napełnianie zbiorników podziemnych
- Napełnianie zbiorników nadziemnych w kontenerowych stacjach paliw
- Napełnianie cystern kolejowych
- Napełnianie cystern samochodowych
- Napełnianie zbiorników pojazdów

Skuteczność redukcji emisji, %

Miejsce korzystania ze środowiska

W oknie można wybrać rodzaj instalacji i miejsce korzystania ze środowiska oraz wpisać skuteczność redukcji emisji. Po naciśnięciu przycisku „OK (zmień)” na stronie przeładunek paliw zostanie dodany wiersz, w którym należy dopisać jeszcze ilość przeładowanej benzyny w tonach w danym roku.

Typ operacji można zmienić po naciśnięciu przycisku po prawej stronie pola i wybraniu z listy nowego typu.

Dane wprowadzane są do bieżącego roku.

Rok można zmienić poprzez kliknięcie na rozwijaną listę znajdującą się na górnej belce narzędziowej.

Kliknięcie przycisku „Opłaty” spowoduje wyświetlenie zestawienia opłat za przeładunek benzyn silnikowych.

Dane przeładunku już istniejącego na liście zmienia się dopiero po kliknięciu na przycisk „Edytuj” lub dwukrotnym kliknięciu prawym przyciskiem myszy na tabeli. Będą wtedy aktywne przyciski: „Zatwierdź”, „Anuluj” oraz „Usuń”, „Zmień”. Nie będzie aktywny przycisk „Opłaty”, ale poniżej tego przycisku w polu „Razem rok zł” będzie wyświetlana dotychczasowa, sumaryczna opłata za przeładunek paliw.

Kliknięcie przycisku „Usuń” spowoduje usunięcie zaznaczonego wiersza po uprzednim potwierdzeniu.

Zmodyfikowane dane można zatwierdzić przyciskiem „Zatwierdź” lub anulować przyciskiem „Anuluj”.

4.3.4. Strona „Chów i hodowla drobiu”

Lp	System chowu lub hodowli zwierząt	Miejsce korzystania ze środowiska	Dane	
			Liczba stanowisk w budynku inwentarskim	Faktyczny czas utrzymywania drobiu, % roku
1	Indyki System bezklatkowy, ściółkowy	Oddział w Puszczykowie Wodna 12, Puszczykowo, 61-754	346	75,616
2	Stada reprodukcyjne System bezklatkowy, ściółkowy z mech. poduszaniem odchodów a) kury nieśne	Oddział w Puszczykowie Wodna 12, Puszczykowo, 61-754	120	79,452
3	Gęsi, kaczki System bezklatkowy, ściółkowy	Oddział w Puszczykowie Wodna 12, Puszczykowo, 61-754	1000	90
4	Perlice System bezklatkowy, ściółkowy	Oddział w Puszczykowie Wodna 12, Puszczykowo, 61-754	300	95

Na tej stronie wprowadza się dane do obliczenia opłat ryczałtowych za chów i hodowlę drobiu.

W celu dodania nowego rodzaju hodowli (kategorii opłat) należy kliknąć przycisk „Nowa”. Program przejdzie do okna „Kategoria opłat i dane ferm”, które zbudowane jest z dwóch stron:

1. Strona „Kategoria hodowli lub chowu” – służy do wyboru systemu chowu np. stada reprodukcyjne, brojlery oraz jego szczegółów np. system bezklatkowy, system bezściółkowy. Następnie z listy rozwijalnej w dolnym panelu zaznacza się fermę (miejsce korzystania ze środowiska), w którym jest stosowany wybrany systemu chowu i zatwierdza przyciskiem „OK”.

2. Strona „Fermy” – służy do uzupełniania danych fermy takich jak nazwa, adres, pozwolenie na emisję. Po prawej stronie znajduje się lista ferm a po lewej wyświetlane są dane dla zaznaczonej fermy. Aby wpisać dane dla nowej fermy należy nacisnąć przycisk „Nowa”. Po zatwierdzeniu przyciskiem „Zatwierdź” nowa ferma pojawia się na liście. Wpisy w polach w prawym panelu anuluje się przyciskiem „Anuluj”. W celu usunięcia fermy z listy należy kliknąć przycisk „Usuń”. Przed usunięciem program będzie pytał o potwierdzenie.

Po wyborze systemu i fermy klikamy przycisk „OK”. Następnie należy wpisać liczbę stanowisk. Jeżeli drób jest utrzymywany bez przerwy można kliknąć przycisk „wstaw 100 %”. Jeżeli czas jest krótszy to należy w poszczególnych komórkach zatytułowanych „Faktyczny czas utrzymywania drobiu” wpisać rzeczywisty czas np. 90 %. Można skorzystać z kalkulatora procentu czasu utrzymania drobiu po kliknięciu przycisku „Oblicz %” lub pod prawym przyciskiem myszy.

Dane systemu chowu już istniejącego na liście zmienia się dopiero po kliknięciu na przycisk „Edytuj” lub dwukrotnym kliknięciu prawym przyciskiem myszy na tabeli. Będą wtedy aktywne przyciski: „Zatwierdź”, „Anuluj” oraz przyciski z w prawym panelu okna, poza przyciskiem „Opłaty”.

Kliknięcie przycisku „Opłaty” wyświetla zestawienie opłat za chów lub hodowlę zwierząt. Poniżej tego przycisku w polu „Razem rok zł” będzie wyświetlana dotychczasowa, sumaryczna opłata za chów i hodowlę drobiu.

Pozycję opłat można usunąć po kliknięciu przycisku „Usuń”.

4.3.5. Strona „Handel emisjami”

Opłaty i Wykazy - obliczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i opłat

Podmiot: **Fabryka Cukierków** Suma opłat: 29 023 zł

Instalacja: ogrzewanie i klimatyzacja łódzkie

Wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych

Nazwa substancji	Wielkość emisji [Mg]	Wielkość emisji w ekwiwalencie CO2 [Mg]	Łączna wielkość emisji w ekwiwalencie CO2 [Mg]	Wielkość emisji rozliczonej [Mg]	Wielkość emisji nierozliczonej [Mg]	Jednostkowa stawka opłaty [zł]	Wysokość opłaty z tytułu nierozliczonej wielkości emisji [zł]
CO2	200	200	1470,244271	1500	0	0,3	0,00
N2O	0,1	29,8					
PFCs	0,407652	1240,444271					

Współczynnik ocieplenia dla PFC: 3042,9 t CO2 (e)/t PCF

Liczba uprawnień do emisji

Uprawnienia do emisji wydane w danym roku			Uprawnienia do emisji zwrócone w danym roku		
Liczba wydanych uprawnień do emisji	Stawka opłaty	Kwota opłaty zł	Liczba uprawnień do emisji zwróconych	Stawka opłaty	Kwota opłaty [zł]
1500	0,3	450,00	29,755729	0,3	8,93

Nadpłata z tytułu zwrotu nadmiarowo wydanych uprawnień do emisji z lat poprzednich [zł]: 12,18

Wysokość należnej opłaty ogółem [zł]: 428,89

Kwota opłaty zaliczona na poczet przyszłych zobowiązań [zł]: 0

Na stronie tej wprowadza się dane do naliczenia opłaty za wydane uprawnienia do emisji, którą zobligowane są uiszczać tylko podmioty uczestniczące w systemie ETS.

Ponadto formularz pozwala na obliczenie opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów w sytuacji, gdy podmioty objęte systemem ETS nie rozliczą wielkości emisji, tj. nie umorzą odpowiedniej liczby uprawnień do emisji w rachunku w rejestrze Unii odpowiadających rzeczywistej wielkości emisji w roku poprzednim.

Formularz jest dostępny od roku 2019 pod warunkiem włączenia opcji "Handel emisjami" w oknie danych instalacji.

Należy włączyć tę opcję osobno dla każdej instalacji, dla której należy rozliczyć emisję gazów cieplarnianych objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Na stronie "Handel emisjami" wybieramy konkretną instalację z rozwijalnej list u góry strony.

Wprowadzanie danych dla wybranej instalacji jest dostępne po kliknięciu przycisku "Edytuj". Dane należy zatwierdzić przyciskiem "Zatwierdź".

W tabeli zatytułowanej "**Wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych**" wpisuje się emisję CO₂, N₂O i PCF. Program oblicza emisję w formie ekwiwalentu CO₂ stosując dla N₂O współczynnik ocieplenia 298, a dla PCF współczynnik definiowany jest przez użytkownika, ponieważ w grę mogą wchodzić różne związki.

Współczynniki dla niektórych PCF wynoszą:

CF₄   7390 t CO₂/t CF₄

C₂F₆   12 200 t CO₂/t C₂F₆

Następnie obliczana jest suma ekwiwalentów CO₂.

Użytkownik powinien wpisać wielkość emisji rozliczonej i nierozliczonej oraz jednostkową stawkę opłaty. Na tej podstawie program oblicza wysokość opłaty z tytułu nierozliczonej emisji.

W tabeli zatytułowanej "**Liczba uprawnień do emisji**" rozlicza się liczbę wydanych oraz zwróconych uprawnień do emisji.

Po wpisaniu kwoty nadpłaty z tytułu zwrotu nadmiarowo wydanych uprawnień do emisji z lat poprzednich, program może obliczyć wysokość należnej opłaty ogółem po kliknięciu przycisku kalkulatora.

4.3.6. Strona „Źródła technologiczne i duże energetyczne”

	dwutlenek siarki	dwutlenek azotu	tlenek węgla	dwutlenek węgla	pył ogółem	benzo-a-piren	sadza (węgiel elementarny)	Razem, zł
Emisja, kg	404,8	101,2	253	53130	118,594	0,04	1,012	
Opłata, zł.	214,54	53,64	27,83	15,41	41,51	15,25	1,49	369,67

Na stronie tej znajduje się lista źródeł, w których występują procesy technologiczne, a opłaty nie są obliczane w sposób ryczałtowy oraz źródła, w których występuje spalanie energetyczne, a moc instalacji jest wyższa od 5 MW. Obecnie, ze względu na sposób wprowadzania źródeł energetycznych na stronie internetowej KOBiZE zaleca się wpisywanie na tej zakładce wszystkich kotłów, także tych o mocy poniżej 5 MW.

W górnej belce znajduje się przycisk służący do wyszukiwania źródeł na podstawie fragmentu nazwy. Ponadto wyszukiwanie dostępne jest po kliknięciu prawego przycisku myszy.

W celu wprowadzenia nowego źródła (obiektu), należy kliknąć przycisk „Nowy”. Wtedy otworzy się „Kreator nowego obiektu”, w którym można będzie wpisać charakterystykę źródła oraz sposób obliczenia emisji.

Kliknięcie przycisku „Edytuj” powoduje otwarcie edytora, w którym wprowadza się wielkości charakterystyczne, dane zanieczyszczeń, pozwolenie na emisję, wskaźniki emisji oraz wzory łączące te wielkości oraz wszystkich wprowadzonych dla niego danych po uprzednim jego potwierdzeniu.

Dla zaznaczonego źródła u dołu okna po naciśnięciu przycisku może być wyświetlana informacja o emisji i opłatach za poszczególne zanieczyszczenia.

Kliknięcie przycisku „Emisja” spowoduje wyświetlenie zestawienia emisji dla zaznaczonego obiektu (źródła emisji, instalacji).

Kliknięcie przycisku „Opłaty” spowoduje wyświetlenie zestawienia opłat dla zaznaczonego obiektu będącego źródłem emisji. Poniżej tego przycisku w polu „Razem rok zł” będzie wyświetlana dotychczasowa, sumaryczna opłata za źródła technologiczne.

Pod prawym przyciskiem myszy dostępne jest menu, w którym można m.in. zapisać/odczytać obiekt z biblioteki typowych obiektów lub go sklonować (utworzyć duplikat obiektu).

Lista wszystkich komend poniżej.

Komenda	Opis
Szukaj (CTRL+F)	służy do wyszukiwania obiektu na liście według fragmentu nazwy
Znajdź następny (F3)	otwiera okno wyszukiwania obiektu według fragmentu nazwy, ale z uwzględnieniem wielkości liter i rodzaju pola opisującego obiekt
Klonuj (CTRL+K)	służy do klonowania zaznaczonego obiektu
Kopiuj	służy do kopiowania zaznaczonego obiektu do schowka programu
Wklej	służy do wklejania obiektu ze schowka programu
Dane od nowa – użyj kreatora	powoduje usunięcie danych w zaznaczonym obiekcie (poza nazwą i miejscem) i ponowne uruchomienie kreatora do wyboru substancji i wzorów/wskaźników do wyliczenia emisji
Nowy obiekt z biblioteki (CTRL+B)	służy do wstawiania wybranego obiektu z biblioteki obiektów
Przeglądaj bibliotekę	służy do przeglądania biblioteki obiektów
Zapisz do biblioteki (CTRL+T)	służy do zapisywania zaznaczonego obiektu do biblioteki obiektów
Usuń (CTRL+Del)	usuwa zaznaczony obiekt z listy obiektów
Zapisz jako XML	służy do zapisu wszystkich danych wybranego obiektu w formacie *.xml
Importuj z XML	służy do importu danych wybranego obiektu zapisanego w formacie *.xml
Zaokrąg. emisji - wszystkie obiekty	powoduje zmianę liczby cyfr dziesiętnych, do której jest zaokrąglana emisja - zmiana opcji powoduje ponowne przeliczenie opłat

Poniżej szczegółowy opis wprowadzania danych do obliczenia emisji ze źródła technologicznego.

4.4. Wprowadzanie danych nowego obiektu technologicznego (źródła emisji, instalacji) – okno "Kreator nowego obiektu"

W oknie tym można automatycznie stworzyć dane dla nowego obiektu.

Wprowadzanie nowego obiektu należy rozpocząć od wybrania sposobu obliczania emisji przez zaznaczenie jego nazwy w lewym panelu okna.

Na liście znajduje się siedem sposobów obliczeń: dla spalania, dla lakierni, ze zużycia materiałów, z czasu emisji, ze wskaźników i wzorów, dla mieszanek chłodniczych oraz dla maszyn roboczych.

Panel sposób obliczania emisji.

 <p>Spalanie energetyczne</p>	<p>Należy wybrać rodzaj wskaźnika i paliwo, a następnie grupę kotłów. Dostępne są wskaźniki wg. MOŚZNiL z 1996r. oraz wskaźniki dla małych kotłów zawarte w instrukcji KOBiZE, a także inne wskaźniki np. EPA. Użytkownik może także wybrać własne wskaźniki wpisane w oknie „Edycja wskaźników”.</p> <p>Wszystkie wskaźniki emisji z procesów spalania można edytować wybierając z menu „Opcje”, komendę „Wskaźniki emisji”.</p> <p>Paliwa stałe wprowadzane są w megagramach, a dla paliw płynnych i gazowych dla większości przypadków można wybrać jednostkę, w jakiej chcemy wpisywać zużycie.</p>
---	---

	<p>Kreator stworzy dane obiektu, w którym emisja będzie obliczana na podstawie wzorów i wielkości charakterystycznych takich jak zawartość popiołu i siarki w paliwie.</p> <p>Jeżeli użytkownik wpisze sprawność urządzeń odpylających, to wzór na emisję pyłu będzie uwzględniał sprawność odpylania, a w przypadku kotłów z rusztem stałym zostaną zastosowane obniżone wskaźniki emisji sadzy i benzo/a/pirenu.</p>
 <p>Lakiernie, malarnie</p>	<p>Można wpisać kilka rodzajów wyrobów: lakierów/farb i rozcieńczalników, a dla każdego materiału inną procentową zawartość składników lotnych.</p> <p>Na wykazach każdy materiał malarski znajdzie się w osobnej tabeli.</p>
 <p>Ze zużycia materiałów</p>	<p>Można wpisać kilka rodzajów materiałów np. drut spawalniczy, elektrody, a dla każdego materiału inne wskaźniki emisji na jednostkę masy materiału.</p> <p>Dla jednego obiektu można wpisać do 40 materiałów.</p> <p>Na wykazach każdy materiał znajdzie się w osobnej tabeli.</p>
 <p>Ze wskaźników i wzorów</p>	<p>Emisja będzie obliczona ze wzorów wiążących wielkości charakterystyczne, wskaźniki i ewentualnie czas pracy źródła.</p>
 <p>Z czasu emisji</p>	<p>Emisja będzie obliczona jako iloczyn czasu emisji i wskaźników wyrażonych w kg/h (pochodzących z pomiarów czy opracowań).</p> <p>Po wybraniu emitowanych substancji program doda wzory typu $B1 * Cx$ gdzie $B1$ = czas pracy, Cx - wskaźnik dla substancji X.</p>
 <p>Mieszanki chłodnicze</p>	<p>Należy wybrać rodzaj mieszanki chłodniczej z listy.</p> <p>Emisja będzie obliczona automatycznie z zawartości procentowej składników.</p>
 <p>Maszyny robocze</p>	<p>Należy wybrać z rozwijalnych list grupę maszyn oraz normę EURO.</p> <p>Kreator po kliknięciu przycisku "OK" stworzy dane obiektu, w którym emisja będzie obliczana na podstawie wskaźników i zużycia paliwa w litrach (kg dla LPG) oraz zawartości siarki w paliwie (na podstawie opracowania "EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2023" Tier 2 (Tier 3 dla LPG)). Zawartości siarki w paliwach można zmienić po kliknięciu przycisku "Opcje".</p> <p>Można uzyskać raport z wyliczenia wskaźników dla wybranego rodzaju maszyn.</p> <p>W pomocy można zobaczyć listę maszyn roboczych objętych wskaźnikami EMEP EEA.</p>

W lewym panelu okna należy wpisać lub zmienić nazwę źródła oraz jego symbol. Przy zmianie grupy kotłów i rodzaju maszyny wstępnie wczytywana jest nazwa obiektu.

W dolnym panelu okna należy wybrać miejsce korzystania ze środowiska.

Można zmienić lub wpisać sposób wyznaczenia wskaźnika emisji. Będzie go można edytować również w oknie danych obiektu.

Po kliknięciu przycisku OK zostaną utworzone dane nowego obiektu oraz wypełnione okna do edycji obiektu w sposób zależny od ustalonego rodzaju obliczeń.

Następnie można przejść do uzupełniania danych obiektu, wyboru emitowanych substancji, wzorów i wielkości charakterystycznych.

4.5. Edycja obiektu (źródła emisji, instalacji) – Okno „Dane źródła”

4.5.1. Strona „Dane obiektu (źródła emisji)”

Na stronie tej wprowadza się podstawowe dane dotyczące obiektu. Obiektem jest zwykle źródło emisji.

W dolnym panelu okna należy ustalić zaznaczając odpowiednią opcję czy emisja z obiektu jest emisją zorganizowaną czy niezorganizowaną.

W górnym panelu okna należy wybrać rodzaj obiektu.

W przypadku spalania energetycznego należy włączyć opcję „Spalanie energetyczne”. Wtedy pojawią się dodatkowe pola, gdzie trzeba uzupełnić wydajność cieplną kotła i jego sprawność.

Należy również wybrać rodzaj paliwa do wykazu.

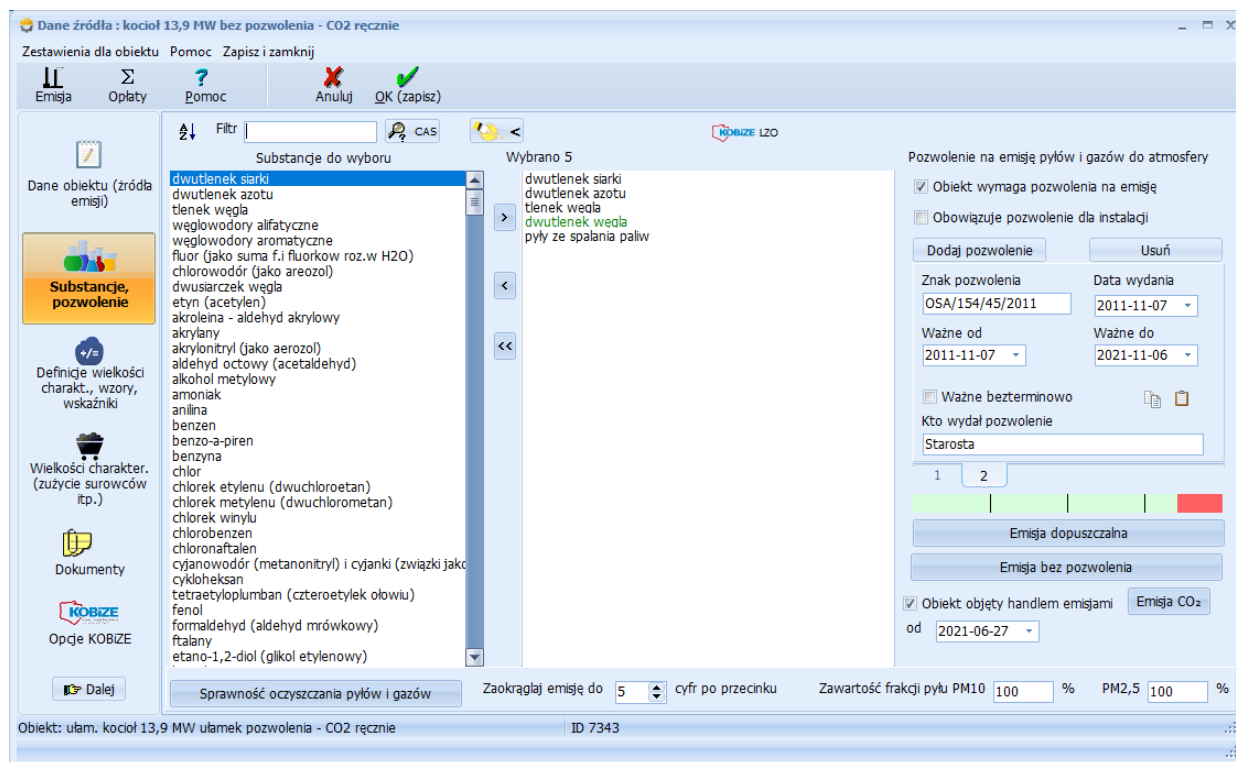
Grupa kotłów była wybrana w kreatorze nowego obiektu i wtedy automatycznie zostały wypełnione wielkości charakterystyczne i wzory. Można je zmienić przyciskiem "Zmień" zaznaczając w otworzonym oknie opcję "Zmień opis metody...".

Można również zmienić tylko wzory emisji klikając przycisk "Aktual. wzory".

Znaczenie poszczególnych pól:

Symbol	wewnętrzny symbol obiektu (źródła emisji)
Nazwa obiektu	należy wprowadzić nazwę obiektu (źródła emisji)
Urządzenia oczyszczające	należy wprowadzić nazwę urządzeń oczyszczających np. "bateria cyklonów"
Proces technologiczny	należy koniecznie wpisać nazwę procesu technologicznego np. "Spawanie" - nazwa procesu jest drukowana w wykazach dla Urzędu Marszałkowskiego
Miejsce korzystania ze środowiska	dla każdego obiektu należy wybrać miejsce korzystania z listy miejsc wcześniej wprowadzonych dla bieżącego podmiotu
Sprawność odpylania	Sprawność urządzenia odpylającego gazy. Jeżeli są zainstalowane urządzenia oczyszczające należy wpisać nominalną sprawność oczyszczania. Jeżeli urządzenia zatrzymują inne poza pyłami substancje należy kliknąć przycisk „...” i wpisać sprawność oczyszczania dla poszczególnych substancji. Wcześniej musi być wypełniona lista zanieczyszczeń na stronie „Substancje, pozwolenie”.
Typ źródła em.	pole służy do wpisania typu źródła emisji np. nazwy typu kotła
Instalacja	Pole służy do tworzenia powiązań źródła emisji z instalacją, wybieraną z listy rozwijalnej. Lista rozwijalna powstała na podstawie wpisów w oknie „Wprowadzanie danych instalacji dla podmiotu”. Wpis w tym polu jest wykorzystywany do tworzenia raportu do KOBiZE oraz do wykorzystania pozwoleń dla instalacji do bieżącego obiektu. Uwaga: jeżeli powiązemy wszystkie źródła z daną instalacją, to możemy otrzymać dla niej sumaryczne wydruki emisji.
Wydział	Pole służy do tworzenia powiązań źródła emisji z wydziałem, wybieranym z listy rozwijalnej. Lista rozwijalna powstała na podstawie wpisów w oknie „Przynależność obiektów do wydziałów”.

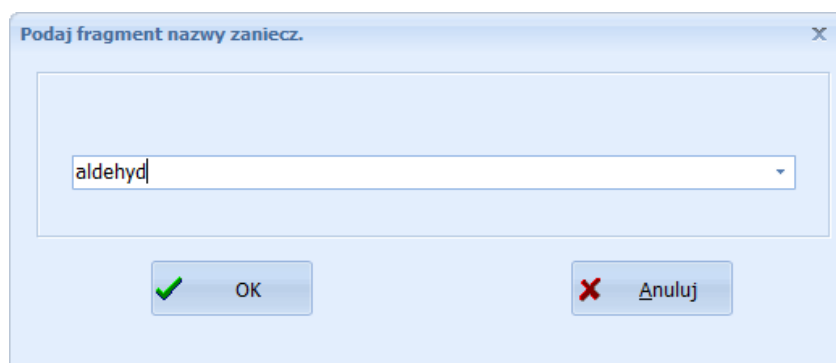
4.5.2. Strona „Lista zanieczyszczeń i pozwoleń na emisję”

Na tej stronie wybiera się listę emitowanych zanieczyszczeń z listy kilkuset substancji, które można edytować menu "Opcje/ Lista zanieczyszczeń". Substancja, dla której nie jest wymagane pozwolenie jest wyświetlana w kolorze zielonym.

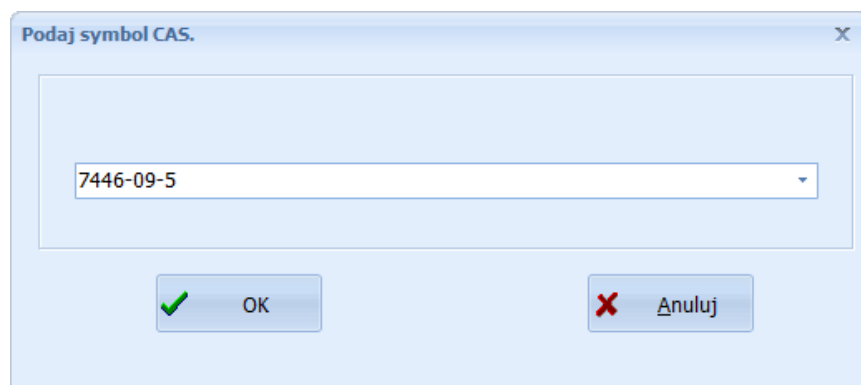
W celu ustalenia listy emitowanych zanieczyszczeń dla danego obiektu należy na liście zanieczyszczeń do wyboru po lewej części okna dialogowego zaznaczać po kolei emitowane zanieczyszczenia i kliknąć na nie dwukrotnie myszką, przesunąć przy pomocy myszki na prawy panel lub nacisnąć przycisk ">".

W celu znalezienia zanieczyszczenia na liście, można wpisać fragment nazwy zanieczyszczenia w okienko „Filtr” nad listą lub skorzystać z opcji wyszukiwania poprzez kliknięcie prawego przycisku myszy na liście zanieczyszczeń lub kliknięcie na listę zanieczyszczeń i naciśnięcie kombinacji klawiszy Ctrl+F. Naciśnięcie klawisza F3 powoduje wyszukiwanie następnego zanieczyszczenia zawierającego dany fragment nazwy.

Przycisk A..Z powoduje alfabetyczne ustawienie zanieczyszczeń na liście.

Wyszukiwanie na podstawie numeru CAS odbywa się po kliknięciu przycisku .

The image shows a dialog box with the title "Podaj symbol CAS." and a close button (X) in the top right corner. Inside the dialog, there is a search field containing the text "7446-09-5". Below the search field, there are two buttons: "OK" with a green checkmark icon and "Anuluj" with a red X icon.

W prawym panelu pojawi się lista wybranych zanieczyszczeń. Jeżeli z listy tej należy skasować jakieś zanieczyszczenie należy je zaznaczyć w prawym panelu i nacisnąć przycisk "<", lub "<<" gdy mają być usunięte wszystkie zanieczyszczenia.

W celu przyspieszenia wyboru substancji można utworzyć typowe listy zanieczyszczeń np. dla spawalni czy cięcia plazmowego. Typową listę można utworzyć/ wstawić przez wybranie odpowiedniej komendy z menu dostępnego po kliknięciu prawego przycisku myszy lub Ctrl+T (wstawianie). Można też wstawić lakier z biblioteki materiałów zawierających LZO przyciskiem „ <”. Ilość wybranych zanieczyszczeń jest zaznaczona u góry okna.

Jeżeli dla danego obiektu pozwolenie jest wymagane, a obiekt go nie posiada, należy zaznaczyć opcję „Wymagane”.

Jeżeli podmiot posiada pozwolenie na emisję pyłów i gazów do atmosfery należy zaznaczyć opcję „jest pozwolenie” i wpisać znak pozwolenia oraz okres ważności. W takim przypadku data ważności decyzji będzie sprawdzana przy obliczaniu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (tzn. bez pozwolenia naliczane będą zwiększone opłaty).

Jeżeli obiekt jest powiązany z instalacją na stronie „Dane obiektu” to można włączyć opcję „obowiązuje pozwolenie dla instalacji”. Oznacza to, że podczas określania czasu obowiązywania pozwolenia program będzie sprawdzał pozwolenie dla instalacji a nie dla obiektu.

W dolnym panelu okna można ustalić sposób zaokrąglania emisji oraz wpisać w % zawartość frakcji pyłu do 2,5 i 10 µm. Raport KOBiZE będzie zawierał tabelę z pyłem całkowitym TSP oraz tabelę z pyłem zawieszonym PM2,5 i PM10, z uwzględnieniem zawartości procentowej frakcji przy obliczaniu wielkości emisji.

W dolnym panelu okna można też ustalić ilość cyfr po przecinku, do której będzie zaokrąglana emisja pyłów i gazów.

Kliknięcie przycisku „Sprawność oczyszczania pyłów i gazów” pozwala na wpisanie sprawności oczyszczania dla poszczególnych substancji.

Uwaga: w przypadku urządzeń odpylających wystarczy wpisać sprawność odpylania na stronie „Dane obiektu”.

Jeżeli obiekt objęty jest handlem emisjami, należy zaznaczyć u dołu strony opcję objęty handlem emisjami i wybrać datę od kiedy.

W przypadku, gdy handel emisjami odbywa się przez ułamek roku, to można zmienić automatycznie wyliczoną emisję proporcjonalną do czasu na wprowadzaną ręcznie po naciśnięciu przycisku „Emisja CO2”.

Szczegóły o emisji innych substancji przy braku wymaganego pozwolenia są wyświetlane w oknie „Wprowadzanie okresów bez pozwolenia” po naciśnięciu przycisku „Emisja bez pozwolenia”.

W oknie użytkownik może ręcznie wpisać wielkość emisji bez pozwolenia.

Wprowadzanie okresów bez pozwolenia dla 2015 roku

Lakiernia nr 1

Rok

Emisja bez pozwolenia

Obliczana automatycznie Wpisywana poniżej

Opis okresu z pozwoleniem lub gdy instalacja jest zwolniona z obowiązku posiadania pozwolenia (tytuł, od - do)

opłaty bez zwyczajki przez 122 dni

Opis okresu bez pozwolenia

opłaty ze zwyczajką przez 243 dni

Informacje o pozwoleniach Wstaw opis i emisję oblicz.automatycznie ...

Wielkość emisji, kg

Substancja	Emisja łączna	Emisja bez pozwolenia
ksylen	404,48	105,276
alkohol butylowy (butanol)	30,336	7,8957
benzyna	30,336	7,8957
octan etylu	23,2	6,0384
octan butylu	23,2	6,0384
toluen	69,6	18,1151

OK Anuluj Pomoc

W przypadku zmiany okresu ważności pozwolenia lub listy pozwoleń program proponuje przywrócenie automatycznego obliczania emisji bez pozwolenia.

W oknie tym wprowadza się ręcznie wielkości emisji bez pozwolenia w poszczególnych okresach oraz nazwy tych okresów.

U góry okna znajduje się lista okresów. Dla każdego okresu można ustalić czy emisja bez pozwolenia ma być obliczana automatycznie czy też wpisywana ręcznie. Jeżeli zostanie wybrana opcja wpisywana poniżej, dostępne będą pola do wprowadzania opisu okresu oraz wielkości emisji. Następnie program wypełnia automatycznie pola opisowe oraz wpisuje do tabeli emisję łączną i emisję bez pozwolenia. W każdej chwili można przywrócić domyślne dane poprzez kliknięcie przycisku Wstaw emisję obliczoną automatycznie. Opisy okresów bez pozwolenia i z pozwoleniem znajdują się w nagłówkach wykazów danych przesyłanych do urzędu marszałkowskiego.

W oknie należy wpisywać emisję tylko w tym przypadku, gdy okres bez pozwolenia jest krótszy od okresu rozliczeniowego. W przypadku gdy okres bez pozwolenia jest taki sam jak długość okresu rozliczeniowego lub w całym okresie rozliczeniowym jest pozwolenie, w wykazie wystąpi tylko jedna tabela emisji. W przypadku gdy użytkownik wpisuje emisję bez pozwolenia, wyższą niż emisja łączna program ograniczy ją do wielkości emisji łącznej. Kliknięcie przycisku „Informacje o pozwoleniach” spowoduje wyświetlenie listy pozwoleń oraz okresów, w których one obowiązują. Kliknięcie przycisku „OK” zatwierdza wprowadzone dane, ale są one zapisywane dopiero po kliknięciu przycisku „OK” w głównym oknie Edycji danych obiektu.

Kliknięcie przycisku „Emisja dopuszczalna” otwiera okno, w którym można wprowadzać roczną emisję dopuszczalną oraz porównać ją z emisją rzeczywistą.

Nazwa zanieczyszczenia	Emisja dopuszczalna, Mg	Emisja rzeczywista, Mg
ksylen	0,177	0,177
metoksypropanol	-	0,023
octan metylu	0,0595	0,06

Określono emisję sumy LZO   1,367   Mg   Emisja rzeczywista = 0,26019

Nazwy substancji, dla których nie jest wymagane pozwolenia będą wyświetlane w kolorze zielonym.

W przypadku substancji, które nie zostały ujęte w pozwoleniu, należy wpisać w miejscu emisji dopuszczalnej myślnik "-".

Uwaga: postawienie pustej komórki oznacza zerową emisję dopuszczalną.

W przypadku gdy wpisano pozwolenie dla instalacji, widoczny jest przycisk "Z instalacji". Kliknięcie powoduje przeniesienie do tabeli emisji z danych instalacji (pod warunkiem wybrania instalacji na stronie "Dane obiektu").

W przypadku przekroczenia emisji rocznej emisja rzeczywista będzie wyświetlana w kolorze czerwonym.

4.5.3. Strona „Definicje wielkości charakterystyczne, wzory, wskaźniki”

The screenshot shows the 'Definicje wielkości charakterystycznych (surowców, materiałów, paliw, produktów)' window. It contains a table for defining characteristic quantities and a table for formulas and indicators.

Nazwa wielk. char.	A1	A2	A3	A4
Ilość spalonego paliwa		Zawartość siarki całk.	Zawartość popiołu	Wartość opalowa
Jednostka miary	Mg	%	%	kJ/kg
Typ wielk. char.	Zużycie paliwa	Zawartość siarki	Zawartość popiołu	Wartość opalowa
Uwagi				Nieustalony Zawartość popiołu Zawartość siarki Wartość opalowa Zużycie paliwa Energia w paliwie Zużycie surowca

Zanieczyszczenie	Wzór	Wskaźniki (C1..C7)	Jedn. miary	Sposób ustalania	Kod metody
1 dwutlenek siarki	A1*A2*C1	16	kg/Mg%	teoretycznie	OTH
2 dwutlenek azotu	A1*C2	4	kg/Mg	teoretycznie	OTH
3 tlenek węgla	A1*C3	10	kg/Mg	teoretycznie	OTH
4 dwutlenek węgla	A1*C4	2100	kg/Mg	teoretycznie	OTH
5 pył ogółem	A1*A3*C5*(100-85)/(100-20)	2,5	kg/Mg%		
6 benzo-a-piren	A1*C6	0,0016	kg/Mg		
7 sadza (węgiel)	A1*A3*C7	0,004	kg/Mg%		

Na stronie tej ustala się listę wielkości charakterystycznych oraz wskaźniki lub wzory łączące te wielkości charakterystyczne ze wskaźnikami emisji.

W zależności od wyboru sposobu obliczania emisji w „Kreatorze nowego obiektu” strona ta jest najczęściej wypełniana automatycznie - częściowo lub całkowicie (np. dla spalania lub mieszanek chłodniczych).

Wielkości charakterystyczne to wielkości związane z technologią produkcji (surowce, materiały) lub z parametrami paliwa. Może to być np. ilość zużywanego

węgla czy lakieru, zawartość siarki w węglu lub wielkość produkcji czynnika, od którego zależy emisja.

Maksymalnie można wprowadzić do 40 wielkości charakterystycznych.

Najpierw należy ustalić liczbę wielkości charakterystycznych.

Następnie wpisać nazwy wielkości charakterystycznych oraz ich jednostki miar.

Z rozwijalnej listy należy również wybrać typ wielkości charakterystycznej.

Można też wpisać dodatkowe uwagi np. gęstość lakieru.

W dolnym panelu mogą być wpisywane wzory do obliczenia emisji lub wskaźniki do poszczególnych substancji i wielkości charakterystycznych. Zmiana sposobu wpisywania jest dostępna w opcji „Sposób obliczenia”. W przypadku wybrania opcji wpisywania wzorów, w dolnym panelu wpisywane są wzory na emisję, a w przypadku wybrania opcji „ze wskaźników szczegółowych” wpisywane są wskaźniki dla każdej wielkości charakterystycznej.

Wskaźniki mogą być określane na podstawie pomiarów lub teoretycznie.

Znaczenie opcji

Opcja „Sposób obliczania”

- **ze wzorów** emisja będzie wyliczana na podstawie wzorów wpisywanym w dolnym panelu. Wynik obliczenia ze wzoru może być w kg lub Mg.
- **ze wskaźn. szczegół.** - emisja będzie obliczana jako iloczyn wskaźnika oraz wielkości charakterystycznej. Jest to opcja szczególnie przydatna w lakierni gdzie występuje wiele rodzajów lakierów. Wynik obliczenia wynikający z wpisanego wskaźnika może być w kg lub Mg. Gdy wybrano opcje „Wpisany udział %” nie trzeba wybierać jednostki emisji.

przykład wskaźników dla 4 różnych wielkości charakterystycznych:

Definicje wielkości charakterystycznych (surowców, materiałów, paliw, produktów)

Liczba wielkości charakterystycznych: 4

Sposób obliczenia:
 Ze wzorów
 Ze wskaźn.szczeg.

Wpisany udział, %   Osobne tabele w wykazie dla wielk.char.   Jm wskaźnika: kg/j.zuż.   Kod metody ustalania emisji:

	A1	A2	A3	A4
Nazwa wielk. char.	Zużycie drutu spawalniczego	Zużycie elektrod	Zużycie gazu propan-butan	Zużycie tlenu
Jednostka miary	kg	kg	kg	m3
Typ wielk. char	Zużycie surowca	Zużycie surowca	Zużycie surowca	Zużycie surowca
Uwagi				

Wskaźniki emisji

Zanieczyszczenie	A1.Zużycie drutu spawalniczego	A2.Zużycie elektrod	A3.Zużycie gazu propan-butan	A4.Zużycie tlenu
1 dwutlenek azotu	0,00049	0,00085	0,00257	0,232
2 tlenek węgla	0,00403	0,00049	0	0
3 pyły pozostałe	0,00579	0,01451	0	0

Opcja „**Wprowadzany czas pracy**” - opcja ta powinna być włączona w przypadku, gdy czas pracy jest wykorzystywany do obliczenia emisji tj. np.: do obliczenia emisji na podstawie wyników pomiarów w kg/h oraz czasu pracy urządzenia odpylającego.

Czas pracy urządzeń może być także potrzebny do obliczania dyspozycyjności urządzeń oczyszczających .

W przypadku włączenia tej opcji na stronie „Czas pracy i wielkości charakterystyczne” będzie wprowadzany dodatkowo czas pracy i czas oczyszczania.

Opcja „**Dyspoz. oczysz.**” - opcja ta powinna być włączona w przypadku, gdy dysponujemy procentową dyspozycyjnością urządzeń do oczyszczania.

W przypadku włączenia tej opcji na stronie „Wielkości charakterystyczne” będzie wprowadzana dodatkowo dyspozycyjność urządzeń oczyszczających w %.

Opcja „**Wpisywany udział, %**” - dotyczy przypadku, gdy nie są wpisywane wzory. Emisja jest obliczana z udziału procentowego wielkości charakterystycznej. Obok znajduje się opcja podziału raportów z opłat na poszczególne wielkości charakterystyczne. Opcja ta jest szczególnie przydatna w przypadku wpisania dla jednego obiektu kilku lakierów. W przypadku włączonej opcji opłaty za każdy lakier będą rozliczane osobno, na wykazach pojawią się osobne tabele ze wskaźnikami dla poszczególnych wielkości charakterystycznych.

Gdy opcja jest wyłączona na wykazach w kolumnie wskaźnika będą umieszczone wskaźniki dla wszystkich wielkości charakt. np. dla ksylenu : „37,5 % Podkład UNIKOR 35 % Styromal 90 % Rozcieńczalnik...”

Opcja „**Metoda ustal. emisji**” - otwiera okno, w którym można wstawić opis ustalania metody emisji do KOBiZE oraz zaznaczyć opcję „Dodaj w wykazie napis „teoretyczny/pomiarowy”.

Opcja „**Wstaw kod metody**” - otwiera okno, w którym można wybrać z listy metodę zastosowaną do obliczenia wielkości emisji zgodnie z odpowiednim rozporządzeniem Ministra Środowiska "w sprawie wzoru formularza raportu oraz sposobu jego wprowadzania do Krajowej bazy o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji". Na liście znajduje się sześć metod pomiarowych i osiem metod obliczeniowych. Wybrana metoda po zaznaczeniu i kliknięciu „OK”, zostanie wstawiona do tabeli w kolumnie „Kod metody ustalenia emisji”.

Opcja „**Wskaźniki w wykazie**” - dotyczy sposobu drukowania wskaźników emisji w wykazie do Urzędu Marszałkowskiego.

Dostępne opcje:

- „Obliczone dla A1” - w wykazie będzie wyświetlany wskaźnik obliczony dla pierwszej wielkości charakterystycznej niezależnie ile wpisano wielkości.
- „Wpisany” – będzie drukowany stały wskaźnik wpisany w kolumnie C1 do C8 lub wpisany dla poszczególnych półroczy, gdy wybrano taką opcję.
- „Napis użytkownika” - zamiast wskaźnika będzie drukowany napis wprowadzony też przez użytkownika np. 20% lakieru 80% rozpuszczalnika.

Przycisk „Testuj w Excelu” powoduje zapisanie wszystkich danych do obliczenia emisji oraz obliczenie emisji oraz wzorów i otwarcie arkusza w Excelu.

Przyciskiem „ <” można dodać zaznaczony materiał malarski do biblioteki materiałów zawierających LZO.

Wzory

Dla każdej z wybranych substancji , należy wprowadzić wzory do obliczania emisji.

Wzory tworzy się na podstawie adresów komórek podobnie jak w Excelu, przy czym wielkości charakterystyczne są komórkami od A1 do A40, czas pracy jest komórką B1, czas pracy urządzeń oczyszczających komórką B2, a wskaźniki emisji do poszczególnych zanieczyszczeń komórkami od C1 do C40.

	A	B	C	D
1	A1	B1	C1	
2	A2	B2	C2	
3	A3		C3	
4	A4		C4	
5	A5		C5	
6	...		C6	
7	↑	↑	...	↑
8	wielkości	czas pracy	wskaźniki	
9	charakter	czas oczyszcz.		
10				
11				
12	Emisja substancji nr 3			A1*C3
13				

Przykład obliczania emisji na podstawie wyników pomiarów:

Wynik pomiarów (C1) w kg/h, wynik obliczeń w kg.

Czas pracy (B1) w godz.

Wzór dla pierwszego zanieczyszczenia: C1*B1

Przykład obliczenia emisji pyłu ze spalania energetycznego

Pył ma nr 5. Sprawność odpylania 90 %. Zawartość części palnych w pyle 25 %.

A1 – zużycie węgla

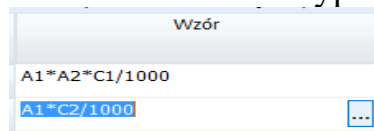
A3 – zawartość popiołu w paliwie

C5 - wskaźnik dla pyłu

$$A1 \cdot A3 \cdot C5 \cdot (100 - 90) / (100 - 25)$$

Dla każdego wskaźnika, należy wybrać z rozwijalnej listy jednostkę miary oraz sposób ustalania wskaźnika: na podstawie pomiarów emisji lub teoretycznie.

Pod prawym przyciskiem myszy lub po prawej stronie komórki wzoru znajduje się przycisk otwierający okno do budowania typowego wzoru

lub testowania wzoru

pył ogółem

Emisja zależna od

- zużycia surowców, paliw , wielkości produkcji , parametrów paliw
- czasu pracy

Emisja zależy od: A1 Ilość spalonego paliwa

Sprawność oczyszczania, %: 90

Utwórz nowy wzór

Emisja = $A1 \cdot A3 \cdot C5 \cdot (100 - 90) / (100 - 25)$ kg

Symbol	Nazwa	Jedn.miary	Wartość
A1	Ilość spalonego paliwa	Mg	22
A3	Zawartość popiołu	%	10
C5	wskaźnik emisji	kg/Mg	1,5

4.5.4. Strona „Wielkości charakterystyczne”

Okres	Ilość spalonego paliwa Mg	Zawartość siarki całk. %	Zawartość popiołu %	Wartość opałowa kJ/kg
Rok	35,93	0,6	6	26000

Rok	Symbol	Nazwa obiektu	Ilość spalonego paliwa Mg	Zawartość siarki całk. %	Zawartość popiołu %	Wartość opałowa kJ/kg
2019	K: I-1	Kocioł c.o., ruszt stały -	54,67	0,6	6	26000
2018	K: I-1	Kocioł c.o., ruszt stały -	37,25	0,6	6	26000
2017	K: I-1	Kocioł c.o., ruszt stały	43,32	0,6	12	25000
2016	K: I-1	Kocioł c.o., ruszt stały	60,68	0,6	12	25000
2015	K: I-1	Kocioł c.o., ruszt stały	26,46	0,6	12	25000

Strona ta wykorzystywana jest w przypadku obliczania emisji z różnych procesów technologicznych na podstawie takich danych jak zużycie paliwa (i zawartość siarki i popiołu w paliwie) surowców lub materiałów, zwanych dalej wielkościami charakterystycznymi. Ponadto, gdy emisja zależy od czasu pracy wpisuje się też czas pracy i czas działania urządzeń oczyszczających.

Nazwy i ilość wielkości charakterystycznych ustala się na stronie „Definicje wielk. charakt., wzory, wskaźniki”.

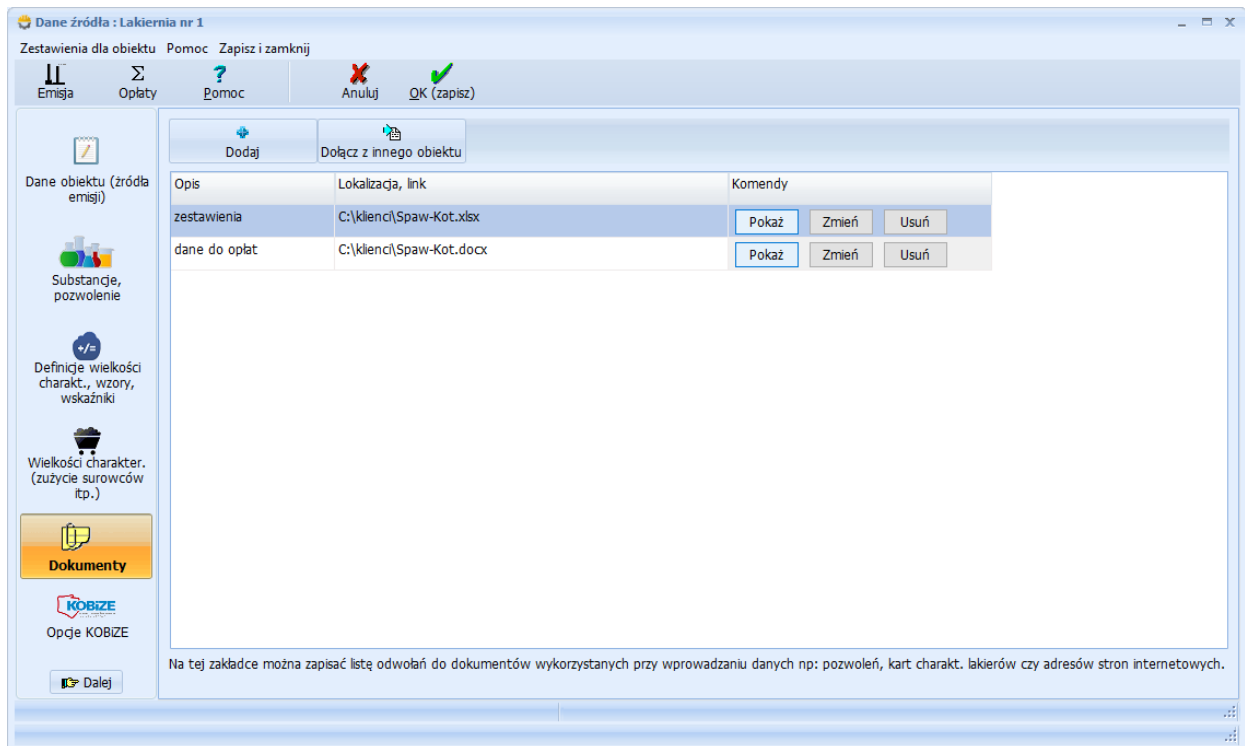
W przypadku wprowadzania zużycia farb / lakierów, po wpisaniu w komórkę wyrażenia np. " $=1284*0,84$ " i zatwierdzeniu "Enter", można obliczyć w niej wartość zużycia w kilogramach.

Przy czym liczba 1284 oznacza ilość litrów zużytego surowca a 0,84 jego gęstość.

U dołu okna znajduje się panel służący do porównania aktualnie wpisywanych wielkości ze zużyciem lub czasem pracy w poprzednich latach. Program może wyszukać automatycznie obiekty w poprzednich 5 latach na podstawie numeru Regon (lub NIP) podmiotu i symboli lub nazw obiektów. W tym celu należy kliknąć przycisk "Wyszukaj automatycznie". Można wyłączyć wyszukiwanie na podstawie symboli zmieniając opcję po kliknięciu przycisku . Jeśli zmieniano symbole i nazwy obiektów, to wtedy nie da się ich wyszukać automatycznie. Należy wtedy wybrać je ręcznie po kliknięciu przycisku "Wybierz obiekty".

Można skopiować typowe dane (np. zawartości popiołu i siarki) z poprzedniego roku po kliknięciu przycisku "Kopiuj ilości" lub z wcześniejszego roku po zaznaczeniu wielkości charakterystycznej z wybranego roku i kliknięciu przycisku "Kopiuj ilości".

4.5.5. Strona „Dokumenty źródłowe”

Na stronie tej można wprowadzić powiązania do dokumentów wykorzystanych przy obliczaniu emisji lub fizycznie zachować w bazie danych wybrane dokumenty.

Użytkownik może dołączyć takie dokumenty jak: pozwolenie na wprowadzanie pyłów i gazów, kartę charakterystyki lakierów czy adresy stron internetowych.

Kliknięcie przycisku „Dodaj” powoduje otwarcie okna właściwości dokumentu tj. nazwy pliku lub strony internetowej oraz dodatkowych uwag, które należy uzupełnić.

Po zatwierdzeniu przyciskiem „OK” na liście pojawi się nazwa dołączonego pliku i jego lokalizacja.

Aby przejść do źródła dokumentu należy kliknąć przycisk „Pokaż”.

Właściwości dokumentu można zmieniać po kliknięciu przycisku „Zmień”.

Dokumenty można też dołączyć z innego obiektu po kliknięciu przycisku „Dołącz z innego obiektu”.

Usunięcie z listy dokumentu załączonego z innego źródła jest możliwe tylko wtedy, gdy usunięto jego powiązania ze wszystkimi obiektami.

4.5.6. Strona „Opcje KOBiZE”

Dane źródła : Kocioł w hali produkcyjnej

Zestawienia dla obiektu Pomoc Zapisz i zamknij

Emisja Opłaty Pomoc Anuluj OK (zapisz)

Nazwa instalacji: I-1 Kotłownia

Rodzaj instalacji: Instalacja do zgazowania lub upłynniania paliw innych niż węgiel

Rodzaj źródła emisji: kocioł Saunier 5,4 MW

Czas pracy w warunkach normalnych 1920 h

Czas pracy w warunkach odbiegających od normalnych 0 h

Czas odstawienia 6840 h

Czas remontu 0 h

Data trwałego wyłączenia

Data wyrejestrowania dec. UDT

Emitory: K-1 Kocioł 170 kW

Symbol urz. Rodzaj redukcji Metoda oczyszczania Czas oczyszczania, h

Opdylanie elektrofiltr mokry 1920

Obiekt: K-1 Kocioł w hali produkcyjnej ID 7665

Na stronie tej znajdują się dane źródła do wypełniania danych na stronie Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami.

Dane nie mają wpływu na obliczenia emisji i opłat - są to tylko notatki danych wprowadzonych w danym roku na stronie KOBiZE.

U góry okna znajduje się nazwa i rodzaj instalacji, ustalane na podstawie instalacji wybieranej z listy na stronie "Dane obiektu".

Można wpisać rodzaj źródła emisji np. przecinarka plazmowa Sherman.

W przypadku niektórych instalacji, rodzaj źródła emisji można wybrać z listy.

Jeżeli lista zawiera opcję "Inne..." rodzaj źródła emisji można wpisać ręcznie.

Następnie warto wpisać czas pracy źródła w warunkach normalnych w ciągu roku. Jeżeli dla tego źródła wpisywano na zakładce "Wielkości charakterystyczne" czas pracy w okresach/miesięcznie, to można obliczyć łączny czas pracy klikając na ikonę z sumą.

Podobnie można wpisać czasy: pracy w warunkach odbiegających od normalnych, odstawienia, remontu oraz daty trwałego wyłączenia lub wyrejestrowania.

Jeżeli dane źródło wyposażone jest w urządzenie oczyszczające np. cyklon, to w dolnym wierszu okna oprócz symbolu urządzenia można ustalić rodzaj redukcji, metodę i czas oczyszczania. Rodzaj redukcji i metodę oczyszczania wybiera się z listy rozwijalnej zgodnej z rozporządzeniem. Czas oczyszczania jest podawany w godzinach i może być wpisany ręcznie lub zsumowany po kliknięciu na przycisk "Sumuj" jako suma czasów oczyszczania podanych w poszczególnych okresach na zakładce "Czas pracy i wielkości charakterystyczne" (przy włączonej opcji wpisywania czasu pracy).

W panelu emitory mogą być widoczne emitory podłączone do danego źródła (po wprowadzeniu danych tych emitorów w menu Edycja / Emitory).

W przypadku, gdy do jednego źródła podłączony jest jeden emitor powiązania między źródłami emisji a emitorami można przeprowadzić w głównym oknie programu w menu "Edycje/powiązania źródeł z emitorami".

W przypadku gdy jest podłączonych więcej emitorów do jednego źródła, można w polu "Emitory" kliknąć przycisk " " i ustalić listę emitorów podłączonych do danego źródła.

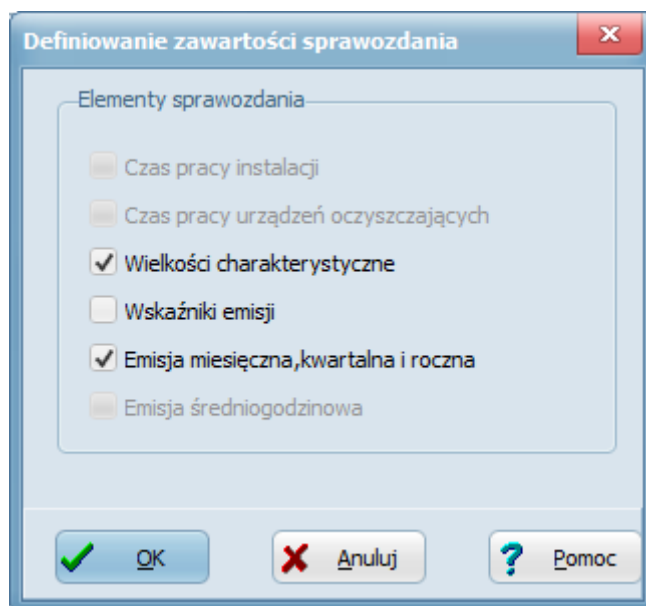
4.6. Zestawienia emisji i opłat (poza wykazami do urzędu marszałkowskiego)

Po wprowadzeniu danych obiektu (źródła emisji, instalacji) możliwy jest wydruk następujących zestawień:

- Emisja rocznie
- Wielkości charakterystyczne
- Wskaźniki emisji
- Emisja średniogodzinowa
- Czas pracy instalacji i urządzeń oczyszczających
- Zestawienie zawierające dowolną kombinację ww. elementów
- Opłaty za obiekt (źródło emisji, instalacja)
- Opłaty ze zwyczają

Wydruk wskaźników emisji jest wyłączony w przypadku wpisywania danych dla obiektów, w których opłaty są obliczane ryczałtowo.

Zestawienie dowolne kombinacji poszczególnych danych i wyników jest możliwe po wybraniu z menu okna „Dane źródła” opcji „Zestawienia dla obiektu / Inne (łączone)”.

Oprócz tego można wybrać sposób formatowania tabel emisji wybierając z menu okna „Dane źródła” opcji „Zestawienia dla obiektu / Opcje zestawień emisji” lub z menu głównego opcję „Wydruki dla obiektu / Opcje zestawień”:

W oknie tym ustala się kształt zestawienia oraz sposób formatowania liczb.

Poniżej podano znaczenie poszczególnych opcji:

- Czcionka nagłówka - jest to czcionka zastosowana do wydruków napisu w nagłówku tabeli emisji
- Czcionka liczb - jest to czcionka zastosowana do wydruku wartości liczbowych w zestawieniach tabelarycznych. Zaleca się przyjęcie czcionki typu Courier ze względu na to, że jest to czcionka o stałych szerokościach znaków.
- Szerokość kolumny - jest to szerokość kolumny w zestawieniu, w zależności od szerokości kolumny będzie można umieścić na jednej stronie różną ilość kolumn.
- Maksymalna ilość kolumn w jednej tabeli. Ilość ta zależy od przyjętej szerokości kolumny oraz szerokości papieru. Wstępnie przyjęto 8 kolumn w jednej tabeli. Tabele zawierające więcej kolumn będą dzielone na części.

- Ilość znaków po przecinku- użytkownik może wybrać z rozwijalnej listy ilość znaków dziesiętnych dla poszczególnych wielkości, w tym automatyczne ustalanie ilości znaków dziesiętnych w ten sposób, aby były drukowane co najmniej 4 cyfry znaczące.
- Emisja - z listy rozwijalnej można wybrać jednostkę. Emisja na wydrukach może być podana w Mg lub w kg.

System umożliwia wydruk sum emisji i opłat dla następujących grup obiektów (źródeł emisji, instalacji):

- Suma emisji z emitora
- Suma emisji i emisji cieplarnianej z wydziału
- Suma emisji i emisji cieplarnianej z podmiotu
- Suma emisji cieplarnianej z instalacji
- Porównanie z emisją dopuszczalną instalacji
- Suma opłat za emitor
- Suma opłat za wydział
- Suma opłat za podmiot
- Suma opłat dla miejsca korzystania ze środowiska

Wszystkie wydruki można zapisać w standardzie RTF i edytować np. pod Wordem.

W celu zapisania wydruku , po pojawieniu się okna nazwy pliku *.RTF należy skasować gwiazdkę i w to miejsce wpisać własną nazwę np. zaklad1.RTF

4.7. Obsługa pozostałych okien dialogowych

Okno „Dane do sporządzenia przelewu”

Nazwa odbiorcy
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
61-714 Poznań, al. Niepodległości 34

Numer rachunku odbiorcy
29-10204027-0000150210809731...

Kwota, zł
4686

Numer rachunku zleceniodawcy
- - - - -

Nazwa zleceniodawcy
Zakład Produkcji Kotłów "Spaw-Kot"
Smardzewska 14Łągiewniki Nowe95-002 Smardzew

Tytułem
Opłata za emisję zaniecz. do atmosfery
za 2015 rok REGON:471543898

(c) Ryszard Samoń

W oknie tym wprowadza się dane, które zostaną umieszczone na formularzu przelewu.

Znaczenie poszczególnych pól:

Nazwa odbiorcy	należy wpisać nazwę i adres odbiorcy przelewu – pole wstępnie uzupełnia się automatycznie.
Numer rachunku odbiorcy	należy wpisać numer rachunku bez spacji w formacie NRB, w którym na początku numeru konta znajduje się dwuliterowy kod Polski następnie ośmiocyfrowy jednostki organizacyjnej banku, następnie szesnastocyfrowy porządkowy numer rachunku – pole wstępnie uzupełnia się automatycznie.

Wpłata/przelew	w zależności od wybrania odpowiedniej opcji, zostanie przekreślony symbol W lub P na formularzu przelewu.
Kwota	należy wpisać kwotę używając przecinka jako segregatora części dziesiętnej – pole wstępnie uzupełnia się automatycznie.
Numer rachunku zleceniodawcy	należy wpisać numer rachunku bez spacji w formacie NRB.
Nazwa zleceniodawcy	należy wpisać nazwę i adres zleceniodawcy – pole wstępnie uzupełnia się automatycznie.
tytułem	można wpisać dowolny tekst potwierdzający tytuł wpłaty – pole wstępnie uzupełnia się automatycznie.

Kliknięcie przycisku „Pokaż” spowoduje wyświetlenie podglądu formularza przelewu. U góry okna podglądu znajduje się pole do zmiany skali podglądu oraz przycisk z drukarką, który powoduje wydruk formularza na wybranej drukarce.

Włączenie opcji „Nadruk” spowoduje zmianę sposobu drukowania przelewu – będą tylko **nadrukowane** teksty na gotowym formularzu.

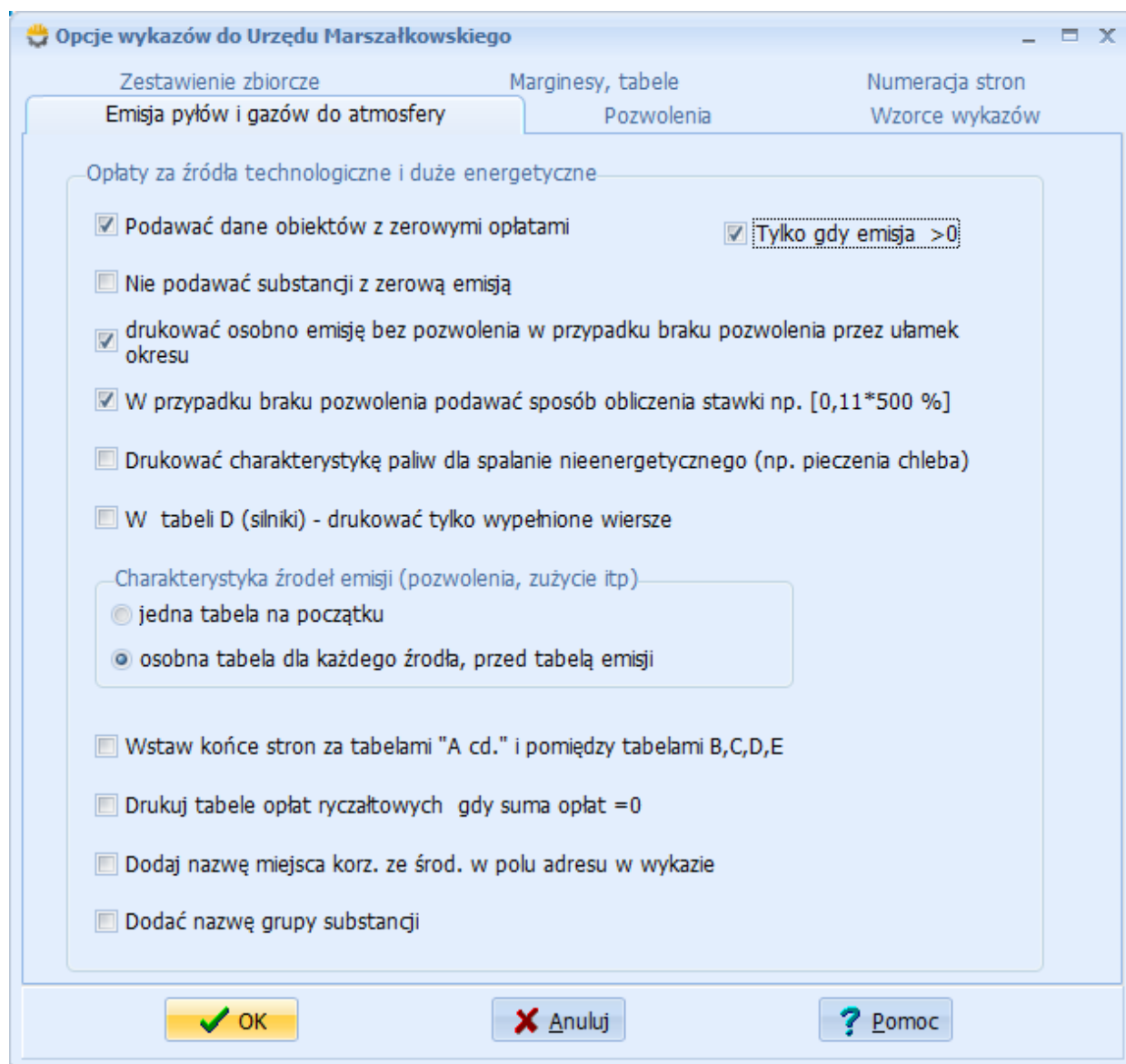
Kliknięcie przycisku „Opcje” spowoduje otwarcie okna „Ustawienie wydruku”. Można w nim ustalić przesunięcie napisów w stosunku do lewego górnego rogu papieru. Przesunięcie można osobno określić dla nadruku i wydruku kompletnego. Włączenie opcji każda cyfra konta i sumy w odrębnej komórce spowoduje podział kwoty na poszczególne cyfry, które znajdują się w odpowiednich komórkach formularza przelewu.

Opcja kolor formularza umożliwia wydruk formularza, w którym cztery strony są w kolorze czerwonym lub szarym, albo tylko strony A i D są w kolorze szarym. Opcja czcionka nadruku umożliwia zmianę domyślną czcionki.

Znaczenie poszczególnych pól:

nazwa odbiorcy	należy wpisać nazwę i adres odbiorcy kwoty przelewu
numer rachunku odbiorcy	należy wpisać numer rachunku bez spacji w formacie NRB, w którym na początku numeru konta znajduje się dwuliterowy kod Polski następnie ośmiocyfrowy jednostki organizacyjnej banku, następnie szesnastocyfrowy porządkowy numer rachunku.
Wpłata/przelew	w zależności od wybrania odpowiedniej opcji, zostanie przekreślony symbol W lub P na formularzu przelewu.
kwota	należy wpisać kwotę używając przecinka jako segregatora części dziesiętnej.
numer rachunku zleceniodawcy	należy wpisać numer rachunku bez spacji w formacie NRB.
nazwa zleceniodawcy	należy wpisać nazwę i adres zleceniodawcy
tytułem	można wpisać dowolny tekst potwierdzający tytuł wpłaty. Włączenie opcji nadruk spowoduje zmianę sposobu drukowania przelewu tan. będą drukowane tylko napisy na gotowym formularzu. Kliknięcie przycisku opcje spowoduje otwarcie okna, w którym można ustalić przesunięcie napisów w stosunku do lewego górnego rogu papieru, przesunięcie można osobno określić dla nadruku i wydruku kompletnego. Włączenie opcji każda cyfra konta i sumy w odrębnej komórce spowoduje podział kwoty na poszczególne cyfry, które znajdą się w odpowiednich komórkach formularza przelewu. Opcja kolor formularza umożliwia wydruk formularza, w którym cztery strony są w kolorze czerwonym lub szarym tylko strony A i D. Opcja czcionka nadruku umożliwia zmianę domyślną czcionki są nadrukowane teksty na formularzu. Kliknięcie przycisku Pokaż spowoduje wyświetlenie podglądu formularza przelewu. U góry okna podglądu znajduje się pole do zmiany skali podglądu oraz przycisk z drukarką, który powoduje wydruk formularza na wybranej drukarce.

Okno „Opcje wykazów do Urzędu Marszałkowskiego”

Strona „Zestawienie zbiorcze”

Na stronie znajdują się opcje:

- „W przypadku opłat za komponenty mniejszych (800 zł od 2013r.)”. Program dołącza do wydruku zestawienia zbiorczego opłaty mniejsze od 800 zł i podaje je w nawiasie (dla opcji drukować sumę) lub drukuje 0.
- „Od 2019 r. za wykazami” – przy zaznaczonej opcji Zestawienie zbiorcze będzie drukowane na końcu Wykazów, a nie na początku jak do tej pory.

Strona „Marginesy, tabele”

Na stronie ustala się odrębnie marginesy dla zestawienia zbiorczego (lewy panel) oraz wykazów (prawy panel).

W dolnym panelu można wybrać korektę obramowań komórek tabel.

Strona „Numeracja stron”

Na stronie ustala się sposób numeracji stron dla zestawienia zbiorczego (lewy panel) oraz wykazów (prawy panel). Znaczenie opcji na stronie: 83 .

Można zaznaczyć też opcje Umieść w stopce: nazwę programu i/lub rok i półrocze.

Strona „Emisja pyłów i gazów do atmosfery”

Na stronie znajdują się następujące opcje dla wykazów dotyczących emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Panel	Opcja	Opis
Opłaty za źródła technologiczne i duże energetyczne	Podawać dane obiektów z zerowymi opłatami	na wydrukach wykazów będą umieszczane również obiekty, dla których w danym roku opłata była zerowa opcjonalnie tylko wtedy, gdy emisja była niezerowa
	Nie podawać substancji z zerową emisją	na wydrukach wykazów nie są umieszczane substancje, dla których w danym roku emisja była zerowa
	Drukować osobno emisję bez pozwolenia w przypadku braku pozwolenia przez ułamek okresu	na wydrukach wykazów opłaty za emisję rozdzielone są na dwie części: opłaty bez zwyczajki (z wymaganym pozwoleniem) i opłaty ze zwyczajką (z pozwoleniem ważnym przez część okresu sprawozdawczego)
	W przypadku braku pozwolenia podawać sposób obliczenia stawki np. $[0,11*500\%]$	obok stawki wynikowej w nawiasie będzie podany sposób wyliczenia
	Drukować charakterystykę paliw dla spalania nieenergetycznego (np. pieczenia chleba)	w wykazie dla spalania energetycznego będzie podana także charakterystyka paliwa dla spalania nieenergetycznego

	W tabeli D (silniki) - drukować tylko wypełnione wiersze	w tabeli opłat za spalanie z pojazdów samochodowych nie będą pokazywane wiersze z pojazdami, dla których nie było żadnego zużycia
Charakterystyka źródeł emisji (pozwolenia, zużycie itp.)	jedna tabela na początku	na początku wykazu w jednej tabeli znajdzie się zestawienie charakterystyki dla wszystkich źródeł m.in. informacje o pozwoleniu, zużyciu surowców itp.
	osobna tabela dla każdego źródła, przed tabelą emisji	w wykazie przed każdym źródłem znajdzie się odrębna tabela z informacją o pozwoleniu i zużytych surowcach
Wstaw końce stron za tabelami "A cd." i pomiędzy tabelami B, C, D, E		w wykazie zostaną wstawione końce stron pomiędzy poszczególnymi tabelami
Drukuj tabele opłat ryczałtowych gdy suma opłat =0		w wykazie będą drukowane tabele dla zerowej sumy opłat ryczałtowych
Dodaj nazwę miejsca korzystania ze środowiska w polu adresu w wykazie		w wykazie zostaną wstawione nazwy miejsc korzystania ze środowiska w polu adresu
Dodać nazwę grupy substancji		powoduje dodanie nazw grup cennikowych za nazwą substancji np.: ksylen (węglowodory pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne) 63

Strona „Pozwolenia”

Na stronie można włączyć opcję: „Zawsze drukuj datę początku ważności pozwolenia w kolumnie "Termin obowiązywania". Jeśli opcja jest zaznaczona to na wydrukach wykazów będzie drukowany cały termin obowiązywania pozwolenia, a nie tylko data końca jego ważności.

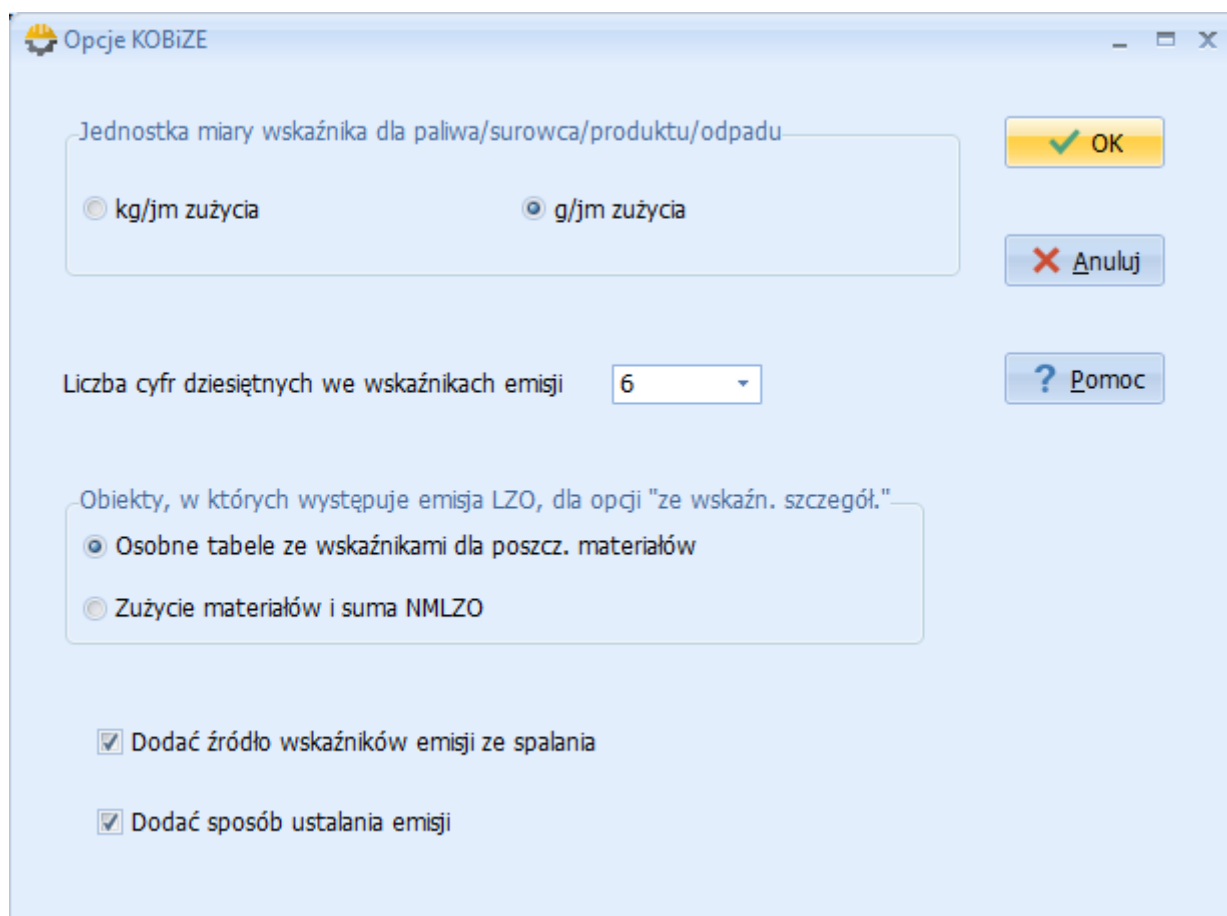
Strona „Wzorce wykazów”

Na stronie znajdują się ścieżki katalogu, w którym są umieszczone wzorce wykazów oraz pliku wybranych opcji, z którymi został uruchomiony program.

Można wybrać inny katalog wzorców wykazów po kliknięciu przycisku oraz poddać edycji poszczególne zestawienia, tabele, nagłówki po kliknięciu przycisku "Edytuj wzorzec".

Naciśnięcie przycisku „OK” zatwierdza, a przycisku „Anuluj” anuluje wprowadzone ustawienia opcji.

Okno „Opcje KOBiZE”

Opcje dotyczą zestawienia wskaźników i emisji do wprowadzenia na stronie Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (otwieranego

przyciskiem lub z menu Zestawienia / Wskaźniki emisji do KOBiZE).

Obok jest przycisk "☰" otwierający okno opcji (lub z menu KOBiZE / Opcje).

Znaczenie poszczególnych opcji:

Opcja	Znaczenie opcji
Jednostka wskaźnika dla paliwa (surowa/produktu/odpadu) <ul style="list-style-type: none"> kg/jm zużycia g/jm zużycia 	Wybór jednostki, w której będą podawane wskaźniki emisji.
Liczba cyfr dziesiętnych we wskaźnikach emisji	W celu zapewnienia zgodności ze stroną KOBiZE można ustalić identyczną liczbę cyfr dziesiętnych. Opcja "autom" oznacza, że będą wyświetlane co najmniej 3 cyfry znaczące. Np. 1,23455 będzie wyświetlane jako 1,23 Opcja dotyczy wybranej jednostki wskaźnika.

	Uwaga: wskaźnik jest wyliczany dla podanego zużycia, np. dla spalania i wskaźnika 2*Ar przy 12 % popiołu, 25 % części palnych w pyłe, odpylania o sprawności 80 %, wskaźnik wynosi 6400g/Mg.
Obiekty, w których występuje emisja LZO, dla opcji "ze wskaźn. szczegół." <ul style="list-style-type: none"> • Osobne tabele ze wskaźnikami dla poszcz. materiałów • Zużycie materiałów i suma NMLZO	W zestawieniu: <ul style="list-style-type: none"> • dla każdego z materiałów będą osobne tabele ze wskaźnikami, a przed tabelą będzie zużycie materiału • będzie osobno podane zużycie każdego z materiałów oraz tylko suma NMLZO dla wszystkich materiałów
Dodać źródło wskaźników emisji ze spalania	Przed tabelą zostanie dodana grupa źródeł emisji oraz wersja wskaźników KOBiZE.
Dodać sposób ustalania emisji	Przed tabelą będzie dodany sposób ustalania emisji wpisany przez użytkownika (przycisk "Metoda ustal. emisji").

Okno „Edycja zanieczyszczeń”

W oknie tym wprowadza się listę zanieczyszczeń wykorzystywaną podczas obliczania emisji z poszczególnych źródeł emisji.

Każda substancja posiada inny kod. Kody substancji poniżej 900 są kodami EKOP stosowanymi do naliczenia opłat w systemie obowiązującym w latach 90-tych. Wyższe kody posiadają substancje dodane przez użytkownika. Kod dla tych substancji jest nadawany przez program.

Wstępnie wprowadzono ponad 500 nazw zanieczyszczeń.

Kliknięcie przyciski „Dodaj” spowoduje dopisanie nowego zanieczyszczenia, „Edytuj” – poprawianie danych istniejącego na liście. Kliknięcie przycisku „Zatwierdź” spowoduje zapis zanieczyszczeń.

Ze względu na długą listę, zanieczyszczenia można wyszukiwać na podstawie fragmentu nazwy lub symbolu CAS:

- klikając na listę zanieczyszczeń i wciskając kombinację Ctrl+F (wpisujemy fragment pełnej nazwy)
- wciskając prawy przycisk myszy i wybór odpowiedniej opcji
- korzystając z przycisków

Znaczenie pól edycyjnych:

Skrót nazwy substancji	Skrót do 40 znaków, wykorzystywany m.in. na wykresach
Nazwa substancji	Pełna nazwa substancji, do 120 znaków
Grupa stawek opłat	Wybór pozycji z listy stawek opłat za emisję substancji do atmosfery
Wymaga pozwolenia	Substancja wymaga pozwolenia gdy znajduje się na liście rozporządzenia "w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu" lub "w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu". W przypadku braku pozwolenia dla tych substancji będą naliczone podwyższone opłaty

Przynależność do grupy substancji cieplarnianych i innych (KOBiZE)	Określa grupę substancji KOBiZE (np. NMLZO), do której należy substancja
--	--

Znaczenie przycisków u góry okna:

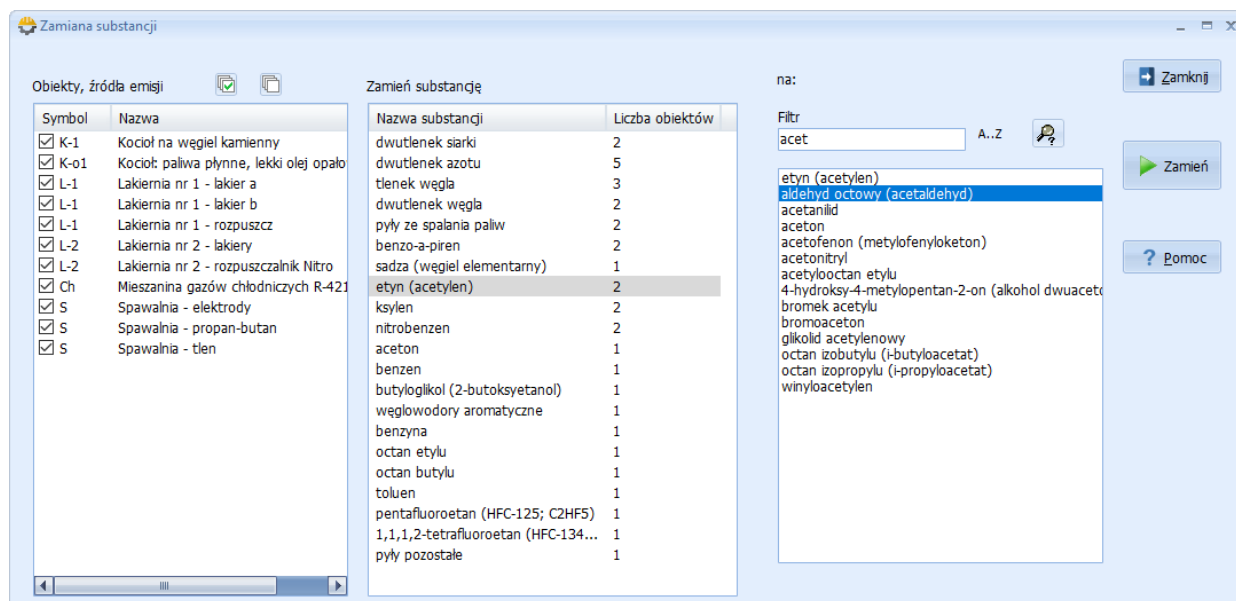
	Dodaje nową substancję i przechodzi w tryb edycji. Dane zostaną zapisane po kliknięciu „Zatwierdź”.
	Otwiera okno importu substancji z biblioteki. W oknie można zaznaczyć więcej niż jedną substancję , po potwierdzeniu "OK" program doda substancje do listy. Program sprawdza kody CAS w celu ustalenia, które substancje są już na liście.
	Usuwa substancję z listy. Operacja jest możliwa tylko wtedy, gdy tej substancji nie wybrano jeszcze w żadnym źródle emisji.
	Przechodzi w tryb edycji.
	Zatwierdza i zapisuje wprowadzone dane
	Anuluje wpisane dane i wychodzi z trybu edycji
	Zamyka okno.

U dołu okna znajduje się listwa nawigacyjna z przyciskami służącymi do poruszania się po rekordach bazy oraz zatwierdzania edycji poszczególnych pól.

	Pierwszy rekord
	Poprzedni rekord
	Następny rekord
	Ostatni rekord

Listę zanieczyszczeń można przewijać poprzez przesuwanie paska przewijania pionowego przy nazwach zanieczyszczeń lub poprzez klikanie przycisków do przewijania znajdujących się na dole okna.

Okno „Zamiana substancji”

Czasami zachodzi potrzeba zamiany substancji, może to mieć miejsce w przypadku błędnie wybranego zanieczyszczenia lub np. zmiany kategorii pyłu z "pyły pozostałe" na "pył cementu" co ma znacznie przy sporządzaniu sprawozdania OS-1.

W lewym panelu okna znajduje się lista obiektów, na której zaznaczamy te źródła, w których chcemy dokonać zamiany substancji.

W celu zaznaczenia wszystkich obiektów na liście należy kliknąć .

Wyłączenia wszystkich zaznaczonych obiektów dokonujemy przyciskiem .

W środkowym panelu znajduje się lista substancji, które są emitowane w obiektach. Zaznaczamy tą, którą chcemy zamienić.

Ze względu na długą listę w celu znalezienia zanieczyszczenia można wpisać fragment nazwy zanieczyszczenia w okienko „Filtr” nad listą lub skorzystać z opcji wyszukiwania poprzez kliknięcie prawego przycisku myszy na liście zanieczyszczeń lub kliknięcie na listę zanieczyszczeń i naciśnięcie kombinacji klawiszy Ctrl+F. Naciśnięcie klawisza F3 powoduje wyszukiwanie następnego zanieczyszczenia zawierającego dany fragment nazwy.

Przycisk powoduje alfabetyczne ustawienie zanieczyszczeń na liście.

Wyszukiwanie na podstawie numeru CAS odbywa się po kliknięciu przycisku .

Po dokonaniu wyboru we wszystkich trzech panelach klikamy przycisk "Zamień". W ten sposób postępujemy dla każdej substancji, którą chcemy zamienić.

Po zakończeniu procedury klikamy przycisk "Zamknij" - wtedy są od nowa przeliczane opłaty dla obiektów, w których zamieniono substancje.

Okno „Biblioteka danych materiałów zawierających LZO”

The screenshot shows the 'Biblioteka danych materiałów zawierających lotne składniki: rozpuszczalników, lakierów itp.' window. The left panel lists materials, with 'Farba młotkowa' selected. The main panel shows the product name 'Farba młotkowa' and density '1,00'. Below is a filter set to 'Tylko LZO' and a list of substances. The right panel shows a table of volatile components in the product.

Nazwa składnika	Minimum %	Maksimum %	Średnia zawartość, %
m-ksylen (1,3-dimet)	13	20	16,5
p-ksylen (1,4-dimet)	10	15	12,5
etylobenzen	1	10	5,5
toluen	3	5	4
octan butylu	2	4	3
o-ksylen (1,2-dimet)	0,5	3	1,75

W oknie tym Użytkownik może zdefiniować bibliotekę materiałów zawierających składniki lotne, np. rozpuszczalniki, lakiery, itp.

W lewym panelu okna wyświetlana jest lista już wprowadzonych materiałów, którą Użytkownik może zmodyfikować po przyciśnięciu przycisku " Edytuj".

W prawym panelu są dane dotyczące zaznaczonego na liście materiału.

W celu dodania nowego materiału zawierającego składniki lotne, należy kliknąć przycisk " Nowy".

Wpisujemy jego nazwę i gęstość.

W celu ustalenia listy emitowanych składników lotnych należy na liście wszystkich substancji po lewej panelu zaznaczać po kolei emitowane zanieczyszczenia i nacisnąć przycisk ">" lub kliknąć na nie dwukrotnie myszką.

Opcja "Tylko LZO" jest domyślnie włączona. Gdy opcja jest wyłączona, to są na liście wszystkie substancje wprowadzone w oknie edycji listy substancji.

W celu znalezienia zanieczyszczenia na liście, można wpisać fragment nazwy zanieczyszczenia w okienko „Filtr” nad listą.

Wyszukiwanie na podstawie numeru CAS odbywa się po kliknięciu przycisku "CAS".

W prawym panelu pojawi się lista wybranych zanieczyszczeń. Jeżeli z listy tej należy skasować jakieś zanieczyszczenie należy je zaznaczyć w prawym panelu i nacisnąć przycisk "<", lub "<<" gdy mają być usunięte wszystkie zanieczyszczenia.

Następnie należy uzupełnić zawarte w wyrobie składniki lotne podając ich zawartość minimalną i maksymalną, albo od razu zawartość średnią (przy wyłączonej opcji "Obliczaj średnią").

Po wprowadzaniu danych zapis następuje po kliknięciu przycisku "✓ Zatwierdź".

Kliknięcie przycisku "✗ Anuluj" spowoduje anulowanie wszystkich wprowadzonych danych od momentu kliknięcia przycisku "✎ Edytuj".

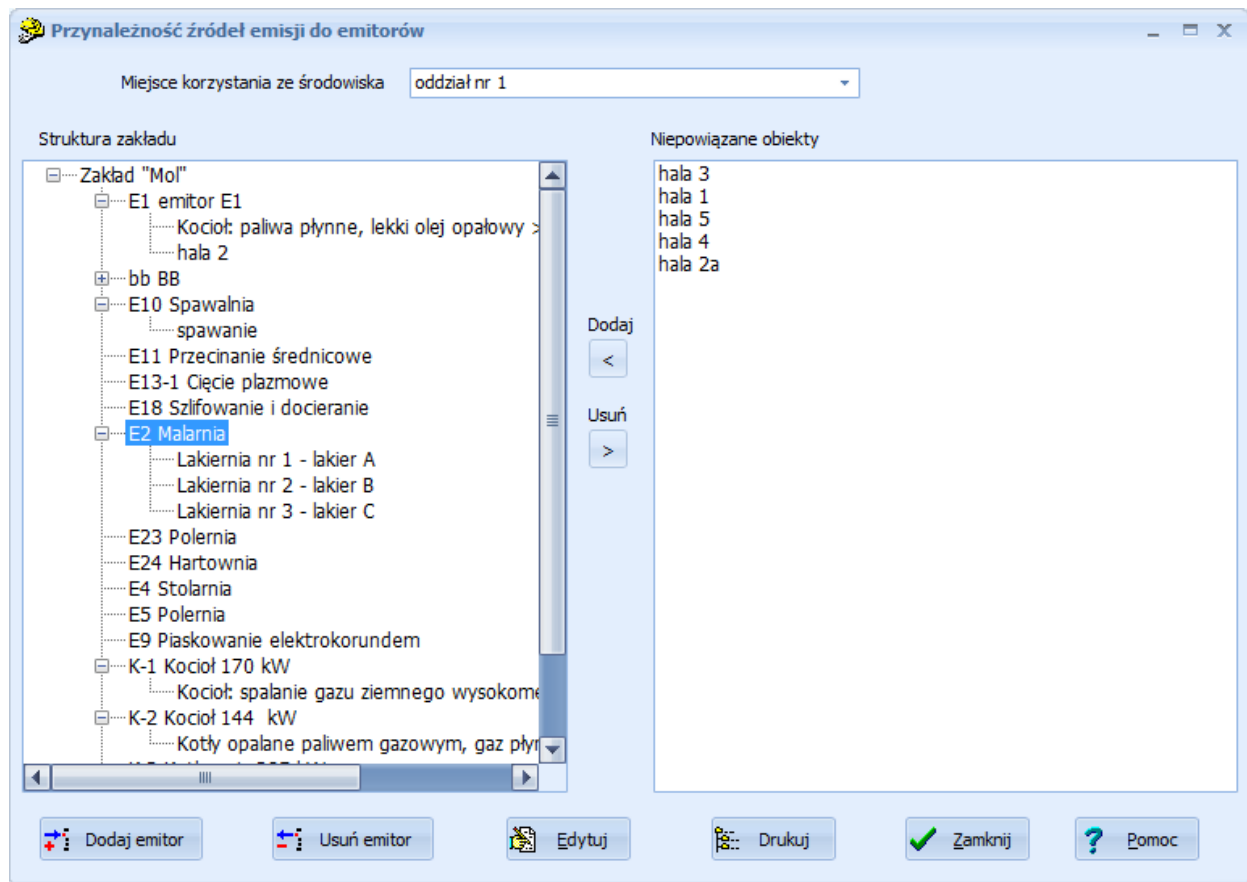
Kliknięcie przycisku "☰➔ Usuń" umożliwia usunięcie czynnika.

Kliknięcie przycisku "Dodatkowe informacje" otwiera okno, w którym można uzupełnić:

- Lokalizację pliku z kartą charakterystyki (można dodać ścieżkę dostępu do zapisanej na komputerze)
- Producenta
- Rodzaj lub grupę materiałów
- Symbol
- Uwagi

Przycisk "? Pomoc" otwiera okno pomocy, a "☐➔ Zamknij" zamyka okno.

Okno „Powiązania obiektów (źródeł emisji, instalacji) z emitorami”

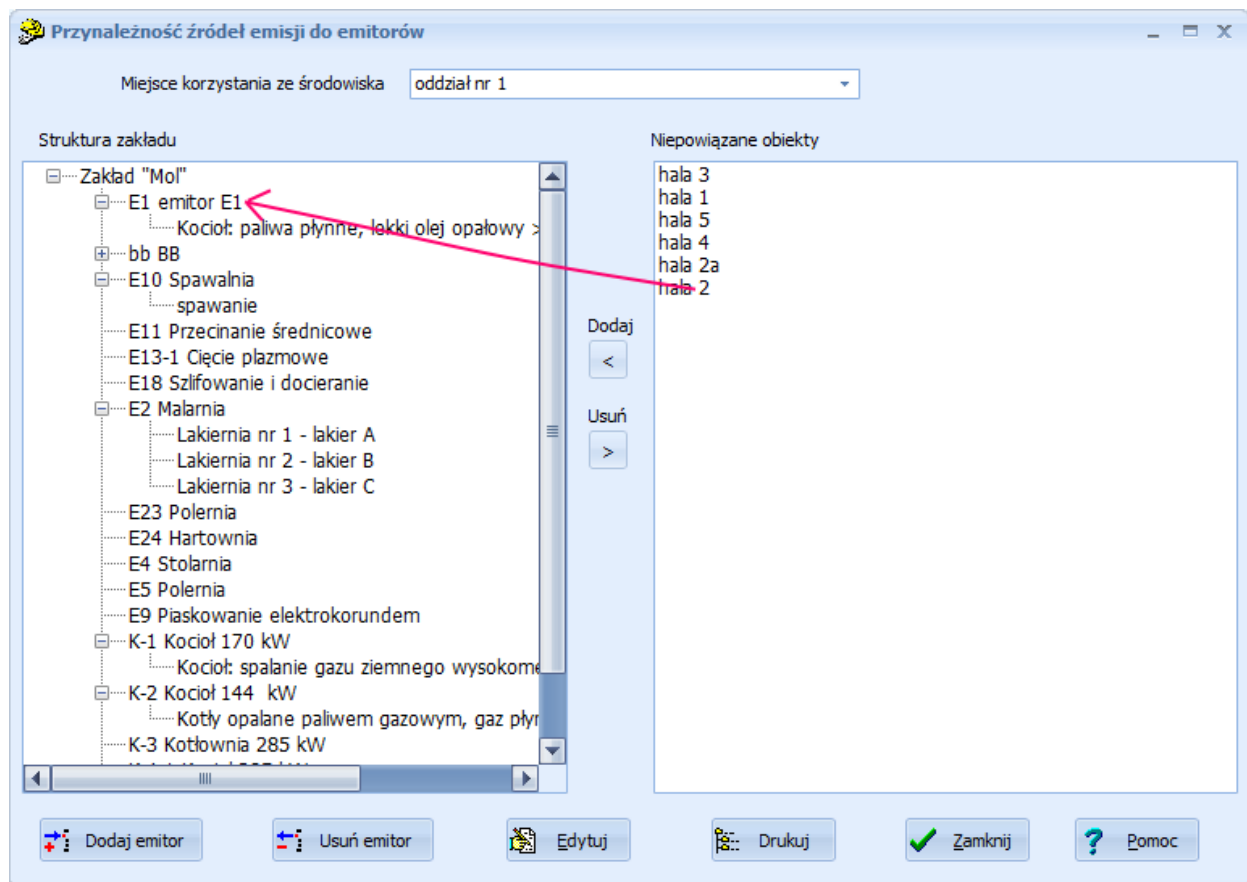
Ponieważ do jednego emitora (komina) może być podłączonych kilka źródeł emisji, umożliwiono sumowanie emisji i opłat z emitora poprzez przypisanie do każdego emitora listy źródeł emisji.

W celu przypisania obiektu będących źródłami emisji do emitora, należy wpisać emitor poprzez kliknięcie przycisku „Dodaj emitor” (lub zaznaczyć istniejący), a następnie w prawym panelu wybrać nazwę obiektu i kliknąć przycisk „Dodaj”.

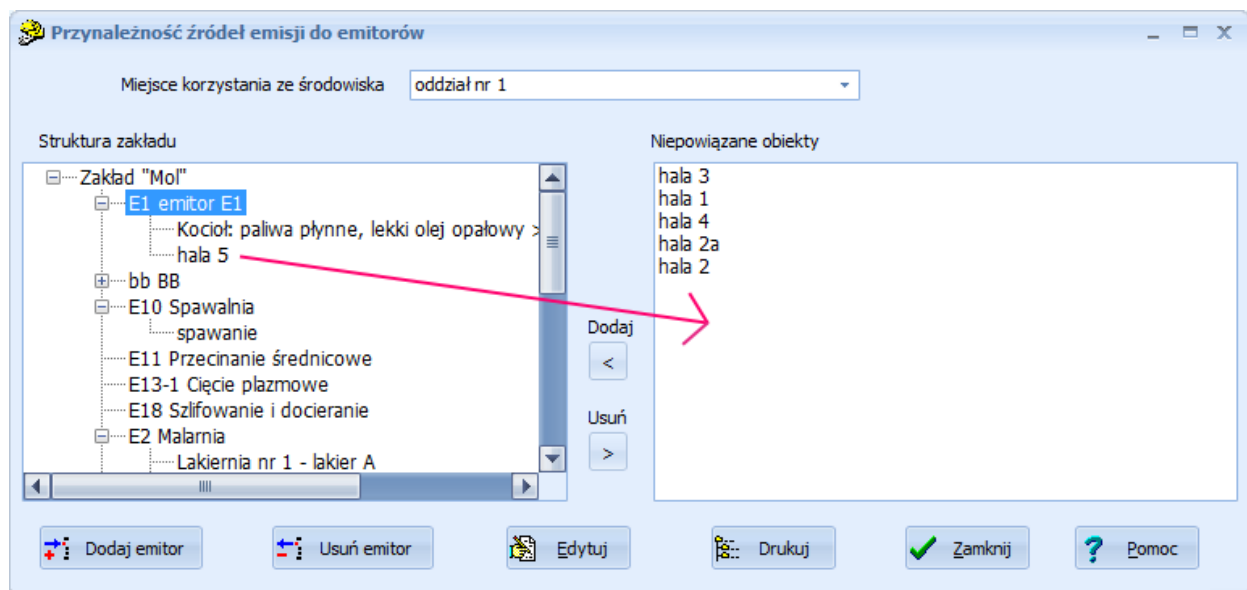
W celu powiązania źródeł emisji z emitorami można przesuwając nazwy obiektów na emitory przy pomocy myszy.

W celu usunięcia źródła emisji z emitora można kliknąć przycisk „Usuń” lub przesunąć myszą nazwę obiektu (źródła) z lewego panelu na prawy.

Poniżej rysunek drogi myszy przy dodawaniu obiektu do emitora:

Rysunek drogi myszy przy usuwaniu obiektu z emitora:

Przycisk „Usuń emitor” powoduje usunięcie emitora.

Przycisk „Edytuj” otwiera okno wprowadzania podstawowych danych emitora.

Przycisk „Drukuj” drukuje listę emitorów i źródeł emisji.

Okno „Dane emitorów”

Jeżeli zakład posiada kilka miejsc korzystania ze środowiska to emitery można tworzyć ze względu na miejsce dokonując wyboru w polu "Miejsce korzystania ze środowiska". Lista emitorów powiązanych z danym miejscem korzystania jest wyświetlana w lewym panelu okna. Do emitora może być przypisane więcej niż jedno źródło emisji, a ponadto do jednego źródła emisji może być przypisane kilka emitorów.

Przypisanie obiektów będących źródłami emisji do emitora dokonuje się w oknie "Powiązanie źródeł emisji z emitorami" .

Ponadto powiązania można edytować w oknie danych obiektu na stronie „Opcje KOBiZE”.

Po wprowadzeniu liczby przewodów program przygotowuje tabelę do wpisywania parametrów emitora tj. wysokości, średnicy, temperatury i ilości gazów.

W przypadku emitorów o przekroju prostokątnym należy wpisać w miejscu średnicy wymiar jednego boku.

Następnie należy wypełnić współrzędne geograficzne np. na podstawie maps.geoportal.gov.pl/webclient/

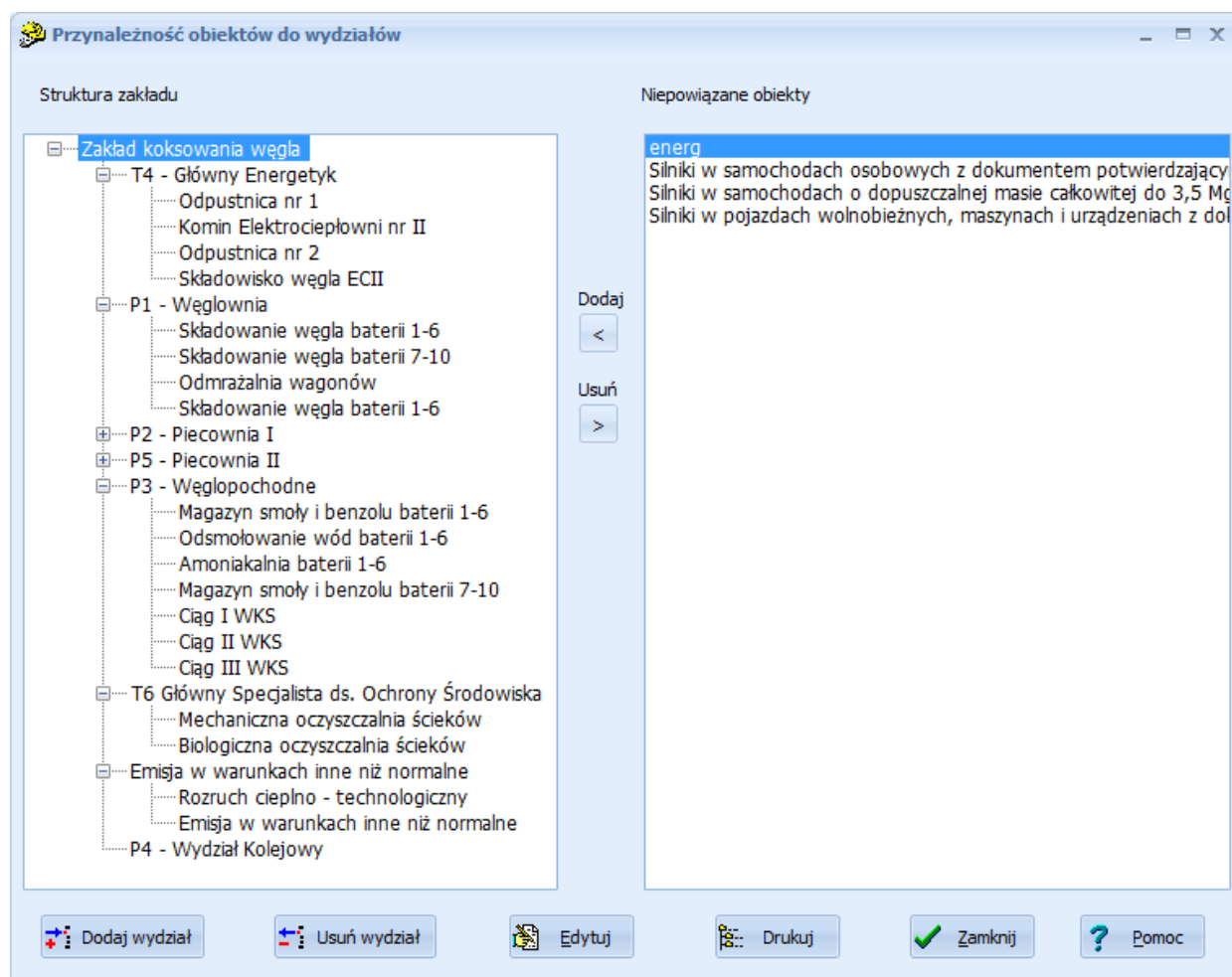
Znaczenie przycisków na pasku narzędziowym:

Przycisk	Opis
	służy do dodawania nowego emitora
 Edytuj	służy do edycji zaznaczonego emitora
 Zatwierdź	służy do zatwierdzania zmian w bieżącym emitorze
 Anuluj	służy do anulowania zmian w bieżącym emitorze
 Klonuj	służy do kopiowania emitorów. Obok znajduje się przycisk do przenoszenia emitora do innego miejsca korzystania ze środowiska.
 Importuj	służy do importowania emitorów z wybranego projektu z pakietu "Operat FB" dla Windows
 Usuń	służy do usuwania wybranego emitora z listy emitorów
 Pomoc	otwiera okno pomocy

Znaczenie poszczególnych pól:

- Symbol - należy wpisać symbol emitora np. E-1.
- Nazwa - należy wpisać nazwę emitora.
- Liczba przewodów - należy wpisać ilość przewodów .
- Wysokość wylotu - należy wprowadzić wysokość wylotu w metrach.
- Wymiary wylotu - w przypadku emitora okrągłego należy wprowadzić pierwszy wymiar, w przypadku emitora o przekroju prostokątnym należy wprowadzić dwa wymiary.
- Temperatura gazów - należy wprowadzić temperaturę gazów w roku oraz jeżeli jest inna w sezonie grzewczym i letnim .
- Strumień gazów - należy podać ilość gazów uchodzących z emitora w warunkach rzeczywistych.
- Wylot emitora - należy podać czy jest otwarty czy zamknięty lub poziomy
- Współrzędne geograficzne - należy wprowadzić długość i szerokość w stopniach, minutach i sekundach .

Okno „Powiązania obiektów (źródeł emisji, instalacji) z wydziałami”

W celu podsumowania emisji i opłat dla całego wydziału wprowadzono możliwość przypisania listy obiektów do wydziału.

Nazwę wydziału należy wybrać z listy lub wprowadzić nowy wydział poprzez kliknięcie przycisku „Dodaj wydział”.

W celu dodania obiektu do wydziału należy wybrać nazwę obiektu z listy obiektów i kliknąć przycisk „Dodaj”

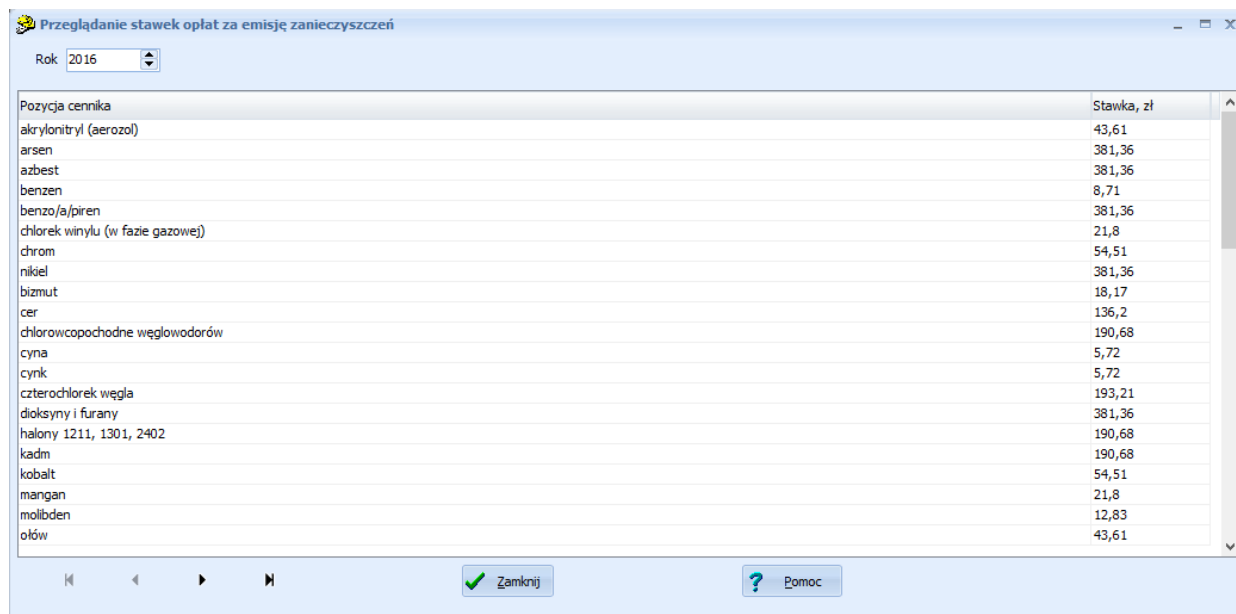
Można się też posługiwać techniką drag&drop przy pomocy myszy podobnie jak w przypadku powiązania źródeł emisji z emitorami.

Przycisk „Usuń wydział” powoduje usunięcie wydziału.

Przycisk „Edytuj” otwiera okno wprowadzania nazwy wydziału.

Przycisk „Drukuj” drukuje listę wydziałów i źródeł emisji.

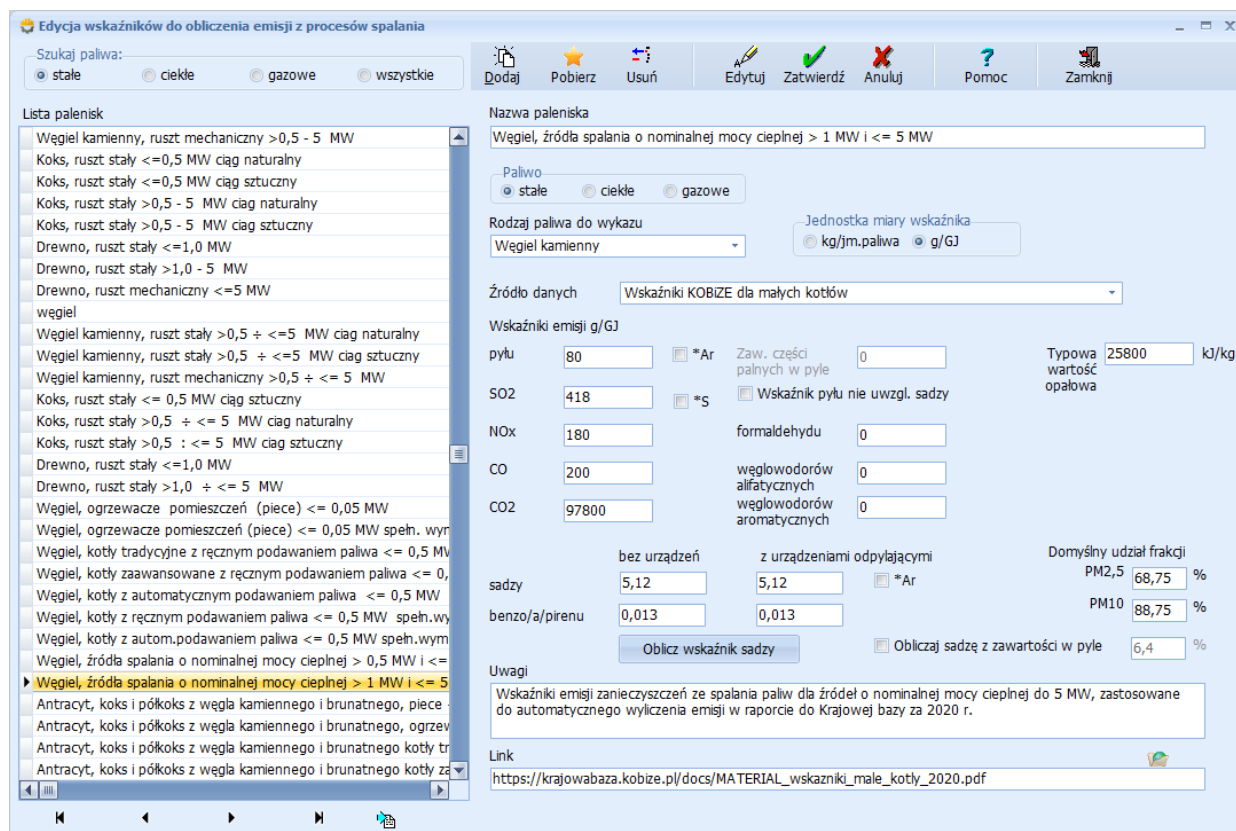
Okno „Stawki opłat”

Pozycja cennika	Stawka, zł
akrylonitryl (aerazol)	43,61
arsen	381,36
azbest	381,36
benzen	8,71
benzo/a/piren	381,36
chlork winylu (w fazie gazowej)	21,8
chrom	54,51
nikiel	381,36
bismut	18,17
cer	136,2
chlorowcopochodne węglowodorów	190,68
cyna	5,72
cynk	5,72
czterochlorek węgla	193,21
dioksyny i furany	381,36
halony 1211, 1301, 2402	190,68
kadm	190,68
kobalt	54,51
mangan	21,8
molibden	12,83
olów	43,61

W oknie tym można przeglądać stawki opłat dla poszczególnych zanieczyszczeń lub stawki ryczałtowe dla typowych procesów dla poszczególnych lat.
Uwaga: stawki opłat są każdorazowo nadpisywane podczas aktualizacji programu.

Okno „Edycja wskaźników do obliczenia emisji z procesów spalania”

Edycja wskaźników do obliczenia emisji z procesów spalania

Szukaj paliva: stałe ciekłe gazowe wszystkie

Lista palenisk:

- Węgiel kamienny, ruszt mechaniczny >0,5 - 5 MW
- Koks, ruszt stały <=0,5 MW ciąg naturalny
- Koks, ruszt stały <=0,5 MW ciąg sztuczny
- Koks, ruszt stały >0,5 - 5 MW ciąg naturalny
- Koks, ruszt stały >0,5 - 5 MW ciąg sztuczny
- Drewno, ruszt stały <=1,0 MW
- Drewno, ruszt stały >1,0 - 5 MW
- Drewno, ruszt mechaniczny <=5 MW
- węgiel
- Węgiel kamienny, ruszt stały >0,5 ÷ <=5 MW ciąg naturalny
- Węgiel kamienny, ruszt stały >0,5 ÷ <=5 MW ciąg sztuczny
- Węgiel kamienny, ruszt mechaniczny >0,5 ÷ <= 5 MW
- Koks, ruszt stały <= 0,5 MW ciąg sztuczny
- Koks, ruszt stały >0,5 ÷ <= 5 MW ciąg naturalny
- Koks, ruszt stały >0,5 : <= 5 MW ciąg sztuczny
- Drewno, ruszt stały <=1,0 MW
- Drewno, ruszt stały >1,0 ÷ <= 5 MW
- Węgiel, ogrzewacze pomieszczeń (piece) <= 0,05 MW
- Węgiel, ogrzewacze pomieszczeń (piece) <= 0,05 MW speh. wyr
- Węgiel, kotły tradycyjne z ręcznym podawaniem paliva <= 0,5 MW
- Węgiel, kotły zaawansowane z ręcznym podawaniem paliva <= 0,5 MW
- Węgiel, kotły z automatycznym podawaniem paliva <= 0,5 MW
- Węgiel, kotły z ręcznym podawaniem paliva <= 0,5 MW speh.wy
- Węgiel, kotły z autom.podawaniem paliva <= 0,5 MW speh.wym
- Węgiel, źródła spalania o nominalnej mocy cieplnej > 0,5 MW i <= 5 MW
- Węgiel, źródła spalania o nominalnej mocy cieplnej > 1 MW i <= 5 MW**
- Antracyt, koks i półkoks z węgla kamiennego i brunatnego, piece
- Antracyt, koks i półkoks z węgla kamiennego i brunatnego, ogrzew
- Antracyt, koks i półkoks z węgla kamiennego i brunatnego kotły tr
- Antracyt, koks i półkoks z węgla kamiennego i brunatnego kotły za

Nazwa paleniska: Węgiel, źródła spalania o nominalnej mocy cieplnej > 1 MW i <= 5 MW

Palwo: stałe ciekłe gazowe

Rodzaj paliva do wykazu: Węgiel kamienny

Jednostka miary wskaźnika: kg/jm.paliva g/GJ

Źródło danych: Wskaźniki KOBIZE dla małych kotłów

Wskaźniki emisji g/GJ:

pyłu	80	☐ *Ar	Zaw. części palnych w pyłe	0	Typowa wartość opałowa	25800	kJ/kg
SO2	418	☐ *S	☐ Wskaźnik pyłu nie uwzgl. sadzy				
NOx	180		formaldehydu	0			
CO	200		węglowodorów alifatycznych	0			
CO2	97800		węglowodorów aromatycznych	0			

sadzy: bez urządzeń 5,12 z urządzeniami odpylającymi 5,12 *Ar Domyślny udział frakcji PM2,5 68,75 %

benzo/a/pirenu: 0,013 0,013 *Ar Domyślny udział frakcji PM10 88,75 %

Oblicz wskaźnik sadzy Obliczaj sadzę z zawartości w pyłe 6,4 %

Uwagi: Wskaźniki emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw dla źródeł o nominalnej mocy cieplnej do 5 MW, zastosowane do automatycznego wyliczenia emisji w raporcie do Krajowej bazy za 2020 r.

Link: https://krajowabaza.kobize.pl/docs/MATERIAL_wskaźniki_male_kotly_2020.pdf

Wskaźniki są wykorzystane w przypadku tworzenia w kreatorze nowego obiektu, w którym występuje proces spalania.

Wstępnie wprowadzono wskaźniki dla 28 typów palenisk na podstawie "Materiałów informacyjno-instruktażowych" seria 1/96 opracowanych przez Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w kwietniu 1996 roku.

Program zawiera także wskaźniki opracowane przez KOBiZE dla małych kotłów oraz inne wskaźniki np. EPA. Pochodzenie konkretnych wskaźników można odczytać w polu „Źródło danych”, dla niektórych też w polu „Uwagi”.

Po kliknięciu przycisku „Pobierz” wyświetli się lista dodatkowych wskaźników zawartych w zasobach programu.

Są to np. wskaźniki dla spalania propanu -butanu i spalania w silnikach stacjonarnych wg. EPA. Wskaźniki te można dodać do listy.

Przy użyciu przycisku u dołu okna wskaźniki mogą być importowane z plików.

Użytkownik może dodać do listy nowy typ paleniska i paliwa poprzez kliknięcie przycisku „Dodaj”.

Wcześniej wprowadzone dane można modyfikować po naciśnięciu "Edytuj".

Wprowadzone dane należy zatwierdzić przyciskiem "Zatwierdź"

Dla każdego paleniska należy wprowadzić następujące dane:

- nazwę paleniska
- rodzaj paliwa: stałe, ciekłe lub gazowe
- jednostkę miary zużycia paliwa w ciągu roku: dla paliw stałych są to Mg, dla paliw ciekłych m³, dla gazowych mln m³, można też wprowadzić inne jednostki np. dla propanu i butanu Mg
- jednostkę miary wskaźnika: jednostką wskaźnika może być kg/ilość paliwa lub g/GJ.

W przypadku wskaźników w g/GJ istotne jest wprowadzenia wprowadzanie paliwa w odpowiedniej jednostce (program w kreatorze nowego obiektu ustawi właściwe jednostki)

Jednostka zużycia paliwa	Jednostka wartości opałowej	Wzór na emisję, kg
Mg	kJ/kg	Zużycie_paliwa*Wop/1000000
m ³	kJ/dm ³	Zużycie_paliwa*Wop/1000000
mln m ³	kJ/m ³	Zużycie_paliwa*Wop/1000

- rodzaj paliwa do wykazu - nazwa paliwa znajdzie w tabeli charakterystyki paliwa pod tabelą A(cd)
- źródło danych - opcja ułatwiająca wyszukanie wskaźników na liście
- wskaźniki emisji poszczególnych zanieczyszczeń.

Można również podać typową wartość opałową paliwa, która będzie wstawiana w przypadku tworzenia w kreatorze nowego obiektu. Dla propanu i propanu-butanu są to dwie wartości: kJ/m³ gazu oraz kJ/kg płynu.

W dolnym panelu znajduje się pole „Uwagi” do wpisywania dodatkowych informacji o wybranych wskaźnikach (m.in. o ich źródle) oraz link, w którym można wpisać adres strony internetowej z wprowadzonymi wskaźnikami. Obok znajduje się przycisk odsyłający na tę stronę.

Wskaźniki:

W zależności od rodzaju paliwa, we wzorze na emisję może być uwzględniana zawartość: odpowiednio siarki dla SO₂ oraz popiołu dla pyłu i sadzy. Należy wówczas zaznaczyć odpowiednio „*S” lub „*Ar” przy danym wskaźniku.

W przypadku emisji benzo-a-pirenu i sadzy występują osobne wskaźniki dla emisji z kotłów bez i z urządzeniami odpylającymi.

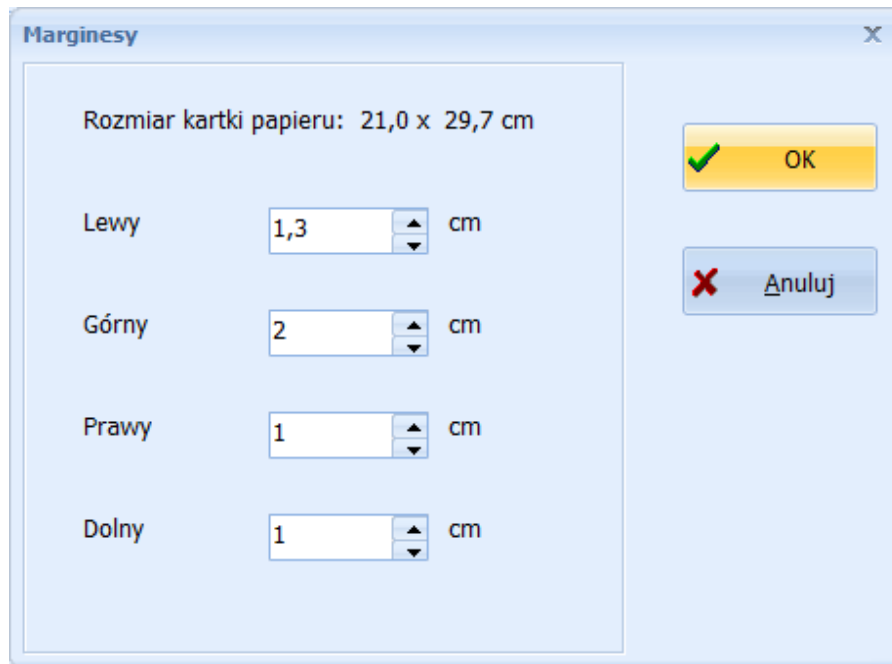
W przypadku gdy wzór uwzględnia części palne w pyłe, należy je wprowadzić w polu „Zaw. części palnych w pyłe”.

Wskaźniki dla pyłu, zawarte w literaturze, zawierają też sadzę. Jednak w odpowiedziach na pytania KOBiZE sugeruje się obliczanie do opłat emisji pyłu bez sadzy. Jeśli ze wskaźnika wyłączono sadzę, to należy włączyć opcję "Wskaźnik pyłu nie uwzględnia sadzy". Wtedy w zestawieniu wskaźników i emisji do wprowadzenia na stronie KOBiZE będzie podana suma sadzy i pyłu.

Wskaźniki emisji KOBiZE nie zawierają sadzy. W celu umożliwienia obliczania emisji sadzy, można włączyć opcję "Obliczaj sadzę z zawartości w pyłe". Jednak lepszym rozwiązaniem jest obliczenie wskaźnika sadzy poprzez kliknięcie przycisku "Oblicz wskaźnik sadzy".

Przykład znajduje się w pomocy do programu.

Okno „Marginesy”

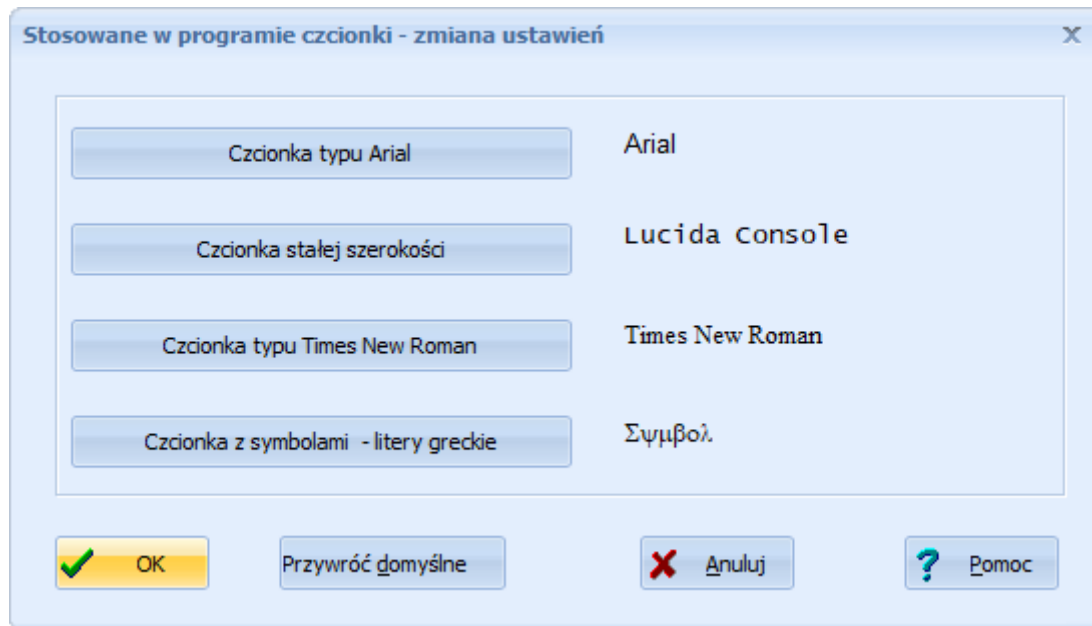

W tym oknie użytkownik może ustawić własne wartości wszystkich marginesów. Wstępnie program przyjmuje margines górny równy $1/20$ wysokości i margines lewy równy $1/20$ szerokości kartki papieru o przyjętym w opcjach drukarki rozmiarze.

Wielkość marginesów można wpisać ręcznie lub zwiększać / zmniejszać dotychczasowe marginesy poprzez kliknięcie myszką przycisków przewijania. Wtedy wielkości marginesów są zwiększane lub zmniejszane o 0,1 cm.

Uwaga: osobne marginesy do wykazów można ustalić w menu Opcje/Opcje wykazów.

Okno „Czcionki”

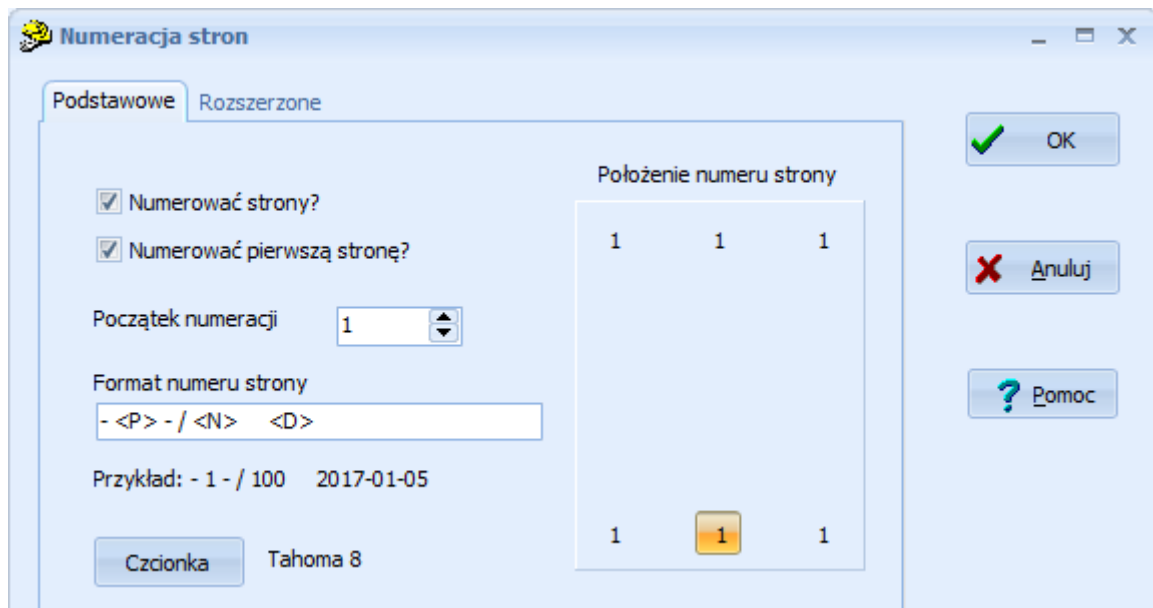
W przypadku stosowania Windows w wersji innej niż polska można w tym oknie wybrać czcionki odpowiadające kształtom:

czcionka typu: Arial (czcionka prosta bez szeryfów),
Times New Roman (czcionka z szeryfami),
Courier (czcionka z równymi odstępami - nieproporcjonalna)
oraz Symbol zawierająca symbole matematyczne.

Czcionki te powinny zawierać polskie znaki.

Wybór poszczególnych czcionek z listy dostępnych czcionek lub poprzez wpisanie ręczne nazwy czcionki.

Okno „Numeracja stron”

W tym oknie można ustalić sposób numeracji stron oraz dodać ewentualne napisy w nagłówku/stopce lub na końcu wydruku.

Dostępne są następujące opcje:

- **Numerować strony?** - jeżeli ta opcja zostanie wyłączona pozostałe opcje dotyczące numeracji stron nie mają sensu. Jeżeli opcja będzie włączona to w zaznaczonym miejscu każdej strony pojawi się numer strony poprzedzony znakami definiowanymi przez użytkownika.
- **Numerować pierwszą stronę?** - w przypadku wyłączenia tej opcji, na pierwszej stronie nie będzie drukowany numer strony.
- **Początek numeracji** - jest to liczba, od której rozpoczyna się numeracja stron. Jeżeli wydruk ma być fragmentem większego opracowania to np. numery stron mogą się zaczynać od 50, wtedy druga strona będzie miała numer 51 itd.
- **Format numeru strony** - wstępnie program przyjmuje, że tym symbolem będzie kreska i spacja P spacja i kreska " -P- ", gdzie P oznacza numer strony. Użytkownik może tu wpisać dowolny symbol lub napis.

Kody specjalne:

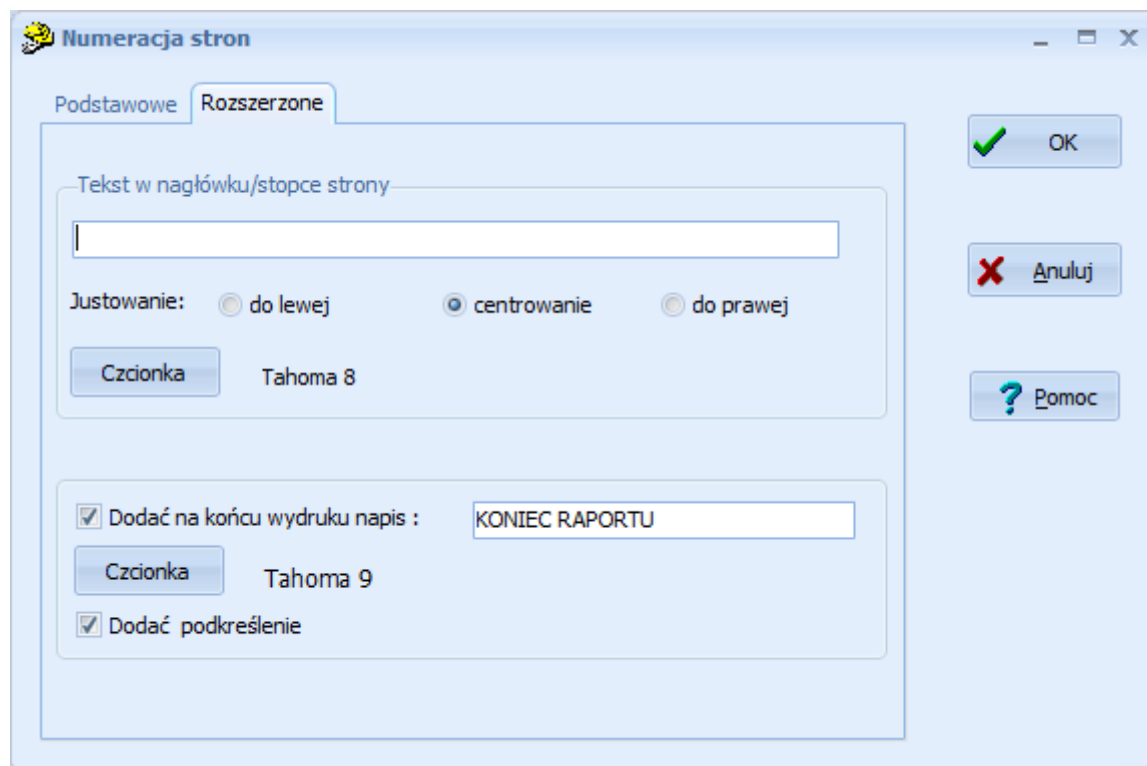
<N> - powoduje wstawienia liczby stron. Gdy w symbolu za numerem strony znajdzie się kod <N> to zostanie tam wstawiona liczba stron.

<D> - wstawia bieżącą datę

Przykład: symbole: /<N>   data wydruku : <D>
                 wydruk: 1/15   data wydruku: 2016-07-01

Kliknięcie przycisku znajdującego się w panelu „położenie numeru strony” umożliwi ustalenie jak będzie justowany numer strony i czy będzie drukowany u góry lub u dołu strony.

Kliknięcie przycisku „Czcionka” powoduje otwarcie okna wyboru czcionki jaką będzie drukowany numer strony.

Na stronie „**Rozszerzone**” można ustalić:

- **Tekst w nagłówku strony** – jest to dowolny napis, który będzie drukowany. Można ustalić justowanie napisu i wybrać czcionkę jaką będzie drukowana.
- **Dodać podkreślenie** – włączenie opcji spowoduje, że na końcu każdego wydruku będzie dodana pozioma linia
- **Dodać na końcu wydruku napis** – włączenie opcji spowoduje, że na końcu każdego wydruku (pod linią) będzie dodany napis wpisany przez użytkownika np.: KONIEC RAPORTU

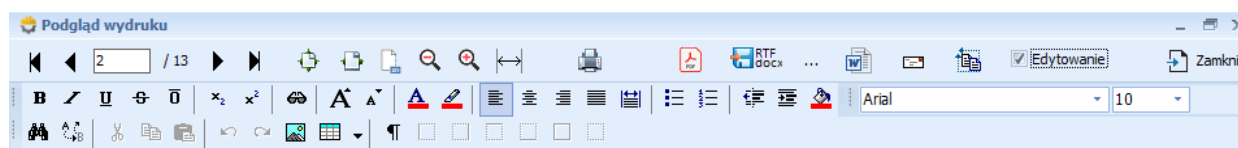
Przycisk "Pomoc" spowoduje przejście do okna pomocy.

Kliknięcie przycisku Anuluj spowoduje zamknięcie okna bez zapisywania zmian.

Po wciśnięciu przycisku "Zamknij" program zapisze ustawienia i zamknie okno.

Okna zestawień

Widok górnej listwy okna podglądu wydruku:

W oknie tym prezentowane zestawienia tabelaryczne podzielone na strony. Opcjonalnie strony mogą być numerowane. Sposób numeracji stron ustala się w oknie „Numeracja stron”, a marginesy w oknie „Marginesy”. Zawartość okna można przewijać używając belki przesuwania pionowego umieszczonej po prawej stronie okna i poziomego umieszczonej u dołu okna.

Zawartość okna można również skopiować do schowka przyciskiem „Kopiuj wszystko” lub zapisać jako plik do Word, PDF lub RTF.

Znaczenie poszczególnych przycisków:

- ◀ - pierwsza strona
- ◀ - poprzednia strona
- ▶ - następna strona
- ▶ - ostatnia strona

1 / 12 - numer bieżącej strony / ze wszystkich stron raportu

 - podgląd całej strony

 - podgląd strony wyskalowany tak, że w oknie mieści się cała szerokość strony

 - podgląd w skali 100 %.

 - pomniejszenie widoku

 - powiększenie widoku

 - edycja marginesów

 - wydruk raportu

 - po podaniu nazwy pliku, zestawienie zostanie zapisane w formacie *.pdf, w którym użytkownik nie może już nic edytować

 - po podaniu nazwy pliku, zestawienie zostanie zapisane w standardzie Rich Text Format (RTF został opracowany do wymiany informacji między edytorami tekstów), DocX (pliki dokumentów tekstowych, powstałych w programie z pakietu Microsoft Office) lub html (format plików pomocy w środowisku Windows, przydatny do przenoszenia informacji do Internetu).

Obok znajduje się przycisk " " do wyboru folderu zapisu.

 - kliknięcie tego przycisku spowoduje zapis dokumentu w formacie RTF, a następnie otwarcie go w domyślnym edytorze tekstów (zwykle MS Word).

Kliknięcie prawym klawiszem myszy na przycisk otwiera okno do wyboru sposobu zapisu. W przypadku kłopotów z otwieraniem raportów w Wordzie należy zaznaczyć drugą opcję "Otwórz przez zapisany plik".

 - kliknięcie tego przycisku umożliwia wysłanie dokumentu zapisanego do pliku RTF przez e-mail

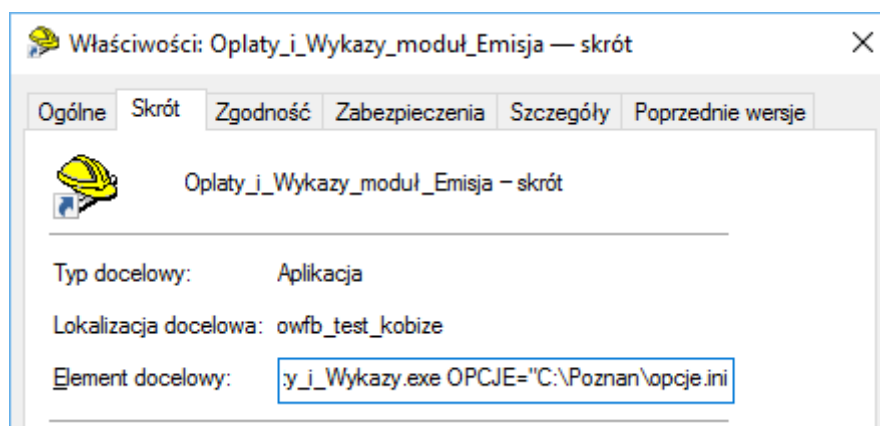
 - służy do kopiowania do schowka całego zestawienia

Edytowanie - przechodzi w tryb edycji, widoczne są wtedy dodatkowe paski narzędzi

 - zamknięcie okna raportów

5. Parametry uruchomienia programu*

Program można uruchomić z następującymi parametrami, wpisując je w linii komend lub treści elementu docelowego skrótu, np.:

Parametr	Znaczenie
/F=	Plik bazy danych np. /F=C:\OpłatyEk\baza\baza_klienci.ow
OPCJE=	Plik opcji wykazów np. OPCJE="C:\Moje opcje\Poznan.ini"
/S	Program przed uruchomieniem będzie się pytał o lokalizację pliku bazy danych
/TD=	Określa inny niż domyślny katalog wzorców wykazów Np. /TD="c:\Wzorce wykazów"
/D	Program podczas startu wyświetli informację o katalogach danych i opcji

* informacje dla zaawansowanych użytkowników

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	1
2. INSTALACJA PROGRAMU	3
3. WPROWADZANIE PODMIOTÓW I INSTALACJI	5
3.1. OKNO „WYBÓR PODMIOTU”	5
3.2. OKNO „WPROWADZANIE DANYCH INSTALACJI DLA PODMIOTU”	11
3.3. OKNO „POZWOLENIA DLA PODMIOTU”	14
3.4. OKNO „WYBÓR DANYCH PODMIOTÓW DO IMPORTU DO BAZY DANYCH”	16
3.5. OKNO „ARCHIWIZACJA BAZY”	17
4. OBSŁUGA PROGRAMU	18
4.1. PANEL NARZĘDZIOWY	19
4.2. STRUKTURA MENU	20
4.3. GŁÓWNE OKNO PROGRAMU	28
4.4. WPROWADZANIE DANYCH NOWEGO OBIEKTU TECHNOLOGICZNEGO (ŹRÓDŁA EMISJI, INSTALACJI) – OKNO ”KREATOR NOWEGO OBIEKTU”	39
4.5. EDYCJA OBIEKTU (ŹRÓDŁA EMISJI, INSTALACJI) – OKNO „DANE ŹRÓDŁA ”	42
4.6. ZESTAWIENIA EMISJI I OPŁAT (POZA WYKAZAMI DO URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO).....	57
4.7. OBSŁUGA POZOSTAŁYCH OKIEN DIALOGOWYCH	60
OKNO „ZAMIANA SUBSTANCJI”	70
OKNO „POWIĄZANIA OBIEKTÓW (ŹRÓDEŁ EMISJI, INSTALACJI) Z EMITORAMI”	71
5. PARAMETRY URUCHOMIENIA PROGRAMU	86